

امور زنان و خانواده

در برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی

و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

(۱۳۹۵-۱۳۹۹)

مجموعه گزارشات امور زنان و خانواده در برنامه ششم توسعه

گزارش سوم

"جایگاه امور زنان و خانواده در سیاستهای کلی،

لایحه احکام و سند برنامه ششم"

شناسنامه سند

عنوان : امور زنان و خانواده در برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۵-۱۳۹۹)، مجموعه گزارشات امور زنان و خانواده در برنامه ششم توسعه - گزارش سوم، " جایگاه امور زنان و خانواده در سیاستهای کلی، لایحه احکام و سند برنامه ششم توسعه "

شماره: ۱۳۹۵-ب-۳

تاریخ تنظیم: تیر ۱۳۹۵

تدوین و گردآوری: اطهره نژادی، لیلا احمدآبادی پور، هانیه بامداد

آدرس : خیابان نجات الهی، بعد از چهار راه سپند، پلاک ۱۶۲

تلفن : ۸۸۸۹۷۷۷۳

فکس : ۸۸۳۸۶۰۱۱

ایمیل: info@women.gov.ir

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری می باشد. هرگونه تکثیر و نشر تمام یا بخشی از آن منوط به اجازه‌ی کتبی این معاونت است. نقل مطالب با ذکر مشخصات کامل اثر و نام معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری بلامانع است.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فهرست

صفحه

عنوان

پیش‌گفتار

مقدمه

۱- امور زنان و خانواده در سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه

۲- امور زنان و خانواده در لایحه احکام برنامه ششم توسعه

۳- امور زنان و خانواده در متن سند برنامه ششم توسعه

۳-۱- فرابخشی: حوزه اقتصاد کلان

- تولید، سرمایه‌گذاری و اشتغال
- بودجه و مالیه عمومی
- بازار پول و سطح عمومی قیمت‌ها
- تجارت خارجی
- نظام تأمین منابع مالی
- بهره‌وری
- بهبود محیط کسب و کار و توسعه مشارکت بخش خصوصی و تعاونی
 - محیط کسب و کار
 - توسعه مشارکت بخش خصوصی در طرح‌های زیرساختی
 - توسعه خصوصی سازی و بخش تعاون

۳-۲- فرابخشی: جمعیت، آمایش، توسعه روستایی و ...، محیط زیست و نظام اداری

- جمعیت
- آمایش، توسعه و توازن منطقه‌ای
- توسعه روستایی و عشایری و توانمندسازی فقرا و محرومین
- محیط زیست
- نظام اداری

۳-۳- بخشی: امور تولیدی

- آب
- کشاورزی و منابع طبیعی
- صنعت و معدن
- بازرگانی
 - بازرگانی داخلی
 - مناطق آزاد تجاری و ویژه اقتصادی

۳-۴- بخشی: امور زیربنایی

- انرژی
- مسکن و شهرسازی و عمران شهری و روستایی
 - مسکن و سکونتگاه ها
 - عمران شهری و روستایی
- حمل و نقل
- ارتباطات و فناوری اطلاعات

۳-۵- بخشی: امور اجتماعی

- سلامت و ارتقاء کیفیت زندگی
- رفاه و تأمین اجتماعی
 - بیمه سلامت
 - بیمه های اجتماعی
 - امور حمایتی و توانمندسازی
 - مبارزه با موادمخدر و روانگردان
 - امداد و نجات
 - ایثارگران

۳-۶- بخشی: امور فرهنگی، علمی و فناوری

- فرهنگ و هنر، ورزش و جوانان، زنان و خانواده
 - فرهنگ، هنر و رسانه
 - ورزش و جوانان
 - زنان و خانواده
- میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری
- آموزش
 - آموزش و پرورش عمومی
 - آموزش فنی و حرفه ای و مهارت آموزی
 - آموزش عالی
- علم و فناوری

۳-۷- بخشی: امور عمومی، دفاعی و قضایی

- امور عمومی، سیاست داخلی و ارتقاء سرمایه اجتماعی
- دفاعی و امنیتی
- حقوقی و قضایی

پیش گفتار

معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری به عنوان عالی ترین مرجع در جایگاه ستادی و فرابخشی در حوزه زنان و خانواده، با رویکرد عدالت مداری، اعتدالگرایی و با استعانت از اجتهاد پویا و مبتنی بر مقتضیات زمان و مکان، مسئولیت سیاستگذاری، برنامه ریزی، هدایت، هماهنگی، سازماندهی، دیده بانی و پایش و ارزشیابی برنامه و اقدامات زنان، دختران و خانواده های ایرانی را از طریق تشریک مساعی و همکاری بین بخشی بر عهده دارد و به عنوان دبیرخانه کارگروه زنان و خانواده برنامه ششم توسعه انتخاب گردید.

لذا در این قسمت، به اجمال به نظام تدوین برنامه ششم که توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی طراحی گردیده است اشاره می گردد و سپس به اجمال اقدامات معاونت امور زنان و خانواده در برنامه ششم توسعه تبیین می شود.

الف: ساختار برنامه ششم توسعه

ب: نقش معاونت امور زنان و خانواده در فرایند نظام تدوین برنامه ششم توسعه

الف: ساختار برنامه ششم توسعه

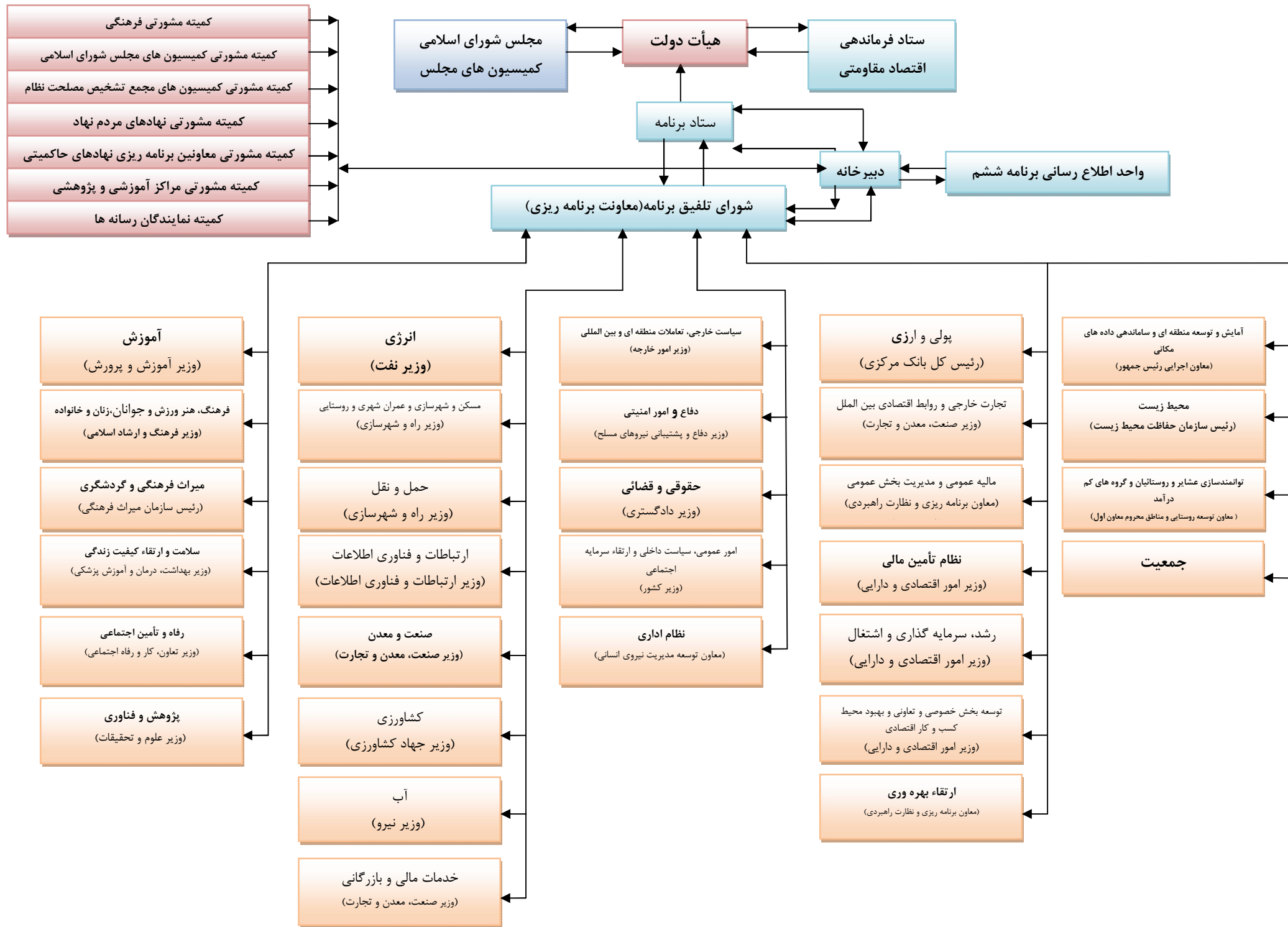
بطور معمول فرآیند تدوین و تصویب برنامه توسعه کشور در چارچوبی صورت می گیرد که به نظام برنامه ریزی موسوم است. این چارچوب باید ضمن توجه به هدفمندی، انسجام و هماهنگی درونی، نتایج نظام برنامه ریزی که همانا برنامه توسعه می باشد را دنبال نماید. در یک نظام برنامه ریزی اصولاً وظایف نهادهای برنامه ریز، رابطه متقابل بین آنها، اجزای برنامه و محتوای آن، ترکیب شوراها و گروه های برنامه ریزی، توالی فعالیتها و اقدامات و بالاخره زمانبندی انجام فعالیتهاى مختلف مشخص می شود درعین حال ملاحظات قانونی، تجربیات گذشته و شرایط موجود سیاسی و اقتصادی مهمترین عواملی هستند که بر طراحی چارچوب یک نظام برنامه ریزی اثر می گذارند.

همواره هر نظام برنامه ریزی از ۳ جزء اصلی شامل ساختار، فرآیند و محتوا تشکیل شده است. بر همین اساس در نظام برنامه ریزی برنامه ششم، ابتدا اصول حاکم بر تدوین برنامه و جهت گیریهای اصلی که منبعث از جهت گیری های سند چشم انداز ۲۰ ساله کشور و سیاست های کلی برنامه می باشد، مشخص می شود. سپس بر اساس محتوایی که کلیات آن در برنامه ششم مدنظر برنامه ریزان است، مراحل تدوین برنامه تعیین می گردد.

تعیین ساختار و فرایند مناسب تدوین برنامه گام بعدی نظام مذکور خواهد بود. فرآیند تهیه و تدوین برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور از اول خرداد ماه ۱۳۹۳ شروع شد.

بر این اساس ساختار برنامه ششم توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی در چارچوب ذیل پیش بینی گردیده است از سوی دیگر نظام نامه ای جهت برنامه ریزی در برنامه ششم توسعه با استفاده از تجربیات برنامه های گذشته، اجتناب از آسیب های برنامه های قبلی و کسب نظرات جدید مدیریت عالی کشور و بکارگیری نقطه نظرات نخبگان امر برنامه ریزی و چه در سطح کلان چه در سطح بخشی و به منظور تهیه و تدوین گزارشات یکدست توسط دستگاهها، از طرف ستاد برنامه ششم توسعه تدوین و به کلیه شوراها و کارگروه ها ابلاغ گردید

ساختار تدوین لایحه برنامه ششم و تهیه اسناد برنامه توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی در چارچوب ذیل پیش بینی گردیده است:

همانطور که در چارت ملاحظه میشود ۳۰ شورای برنامه ریزی جهت تدوین برنامه ششم توسعه در نظر گرفته شده و زیرمجموعه اغلب این شوراهای کارگروه‌هایی تشکیل گردیده که در آن اطلاعات موضوعی گردآوری و در قالب گزارش نهایی کارگروه‌ها به شورای برنامه ریزی متبوع ارائه شده و پس از بررسی تمامی گزارشات رسیده از کارگروه‌ها به شورای برنامه ریزی (سرگروه)، یک گزارش با بخش‌های مختلف نهایی و توسط شورای برنامه ریزی به شورای تلفیق برنامه ارائه گردیده است

ب: نقش معاونت امور زنان در فرایند نظام تدوین برنامه ششم توسعه

با توجه فرابخشی بودن حوزه زنان و خانواده و با استفاده از نظام نامه ابلاغی از سوی سازمان مدیریت و برنامه ریزی، معاونت امور زنان و خانواده تلاش نمود گزارشات مختلفی را طبق نظام نامه تدوین نماید و در اختیار شوراهای کارگروه‌ها قرار دهد که نهایتاً گزارشات مختلف در دبیرخانه‌ها با یکدیگر ادغام گردید:

- تهیه گزارش عملکرد گذشته، تبیین وضع موجود بخش و فرابخش
- تهیه گزارش پیش‌بینی آینده، ظرفیت‌ها و چالش‌های پیش‌رو
- تهیه تصویر کلان برنامه (توسط ستاد تدوین برنامه تهیه و پس از تصویب شورای اقتصاد به کلیه شوراهای برنامه‌ریزی ابلاغ می‌شود)
- بازنگری ضوابط ملی آمایش سرزمین (توسط ستاد تدوین برنامه تهیه و به کلیه شوراهای برنامه‌ریزی ابلاغ می‌شود)
- تهیه سند راهبردی بخش / فرابخش
- تهیه برنامه عملیاتی موضوعات خاص
- تهیه اسناد توسعه استان

اقدامات معاونت امور زنان و خانواده در برنامه ششم توسعه

یکی از ماموریت‌های معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری با توجه به جایگاه ستادی و فرابخشی در حوزه زنان و خانواده، مسئولیت تبیین و تثبیت جایگاه و نقش زنان و خانواده در فرایند تدوین برنامه و احکام آن می‌باشد و انجام این مهم تحقق نمی‌یابد مگر از طریق تشریک مساعی، همکاری بین بخشی و تعامل با قوای سه‌گانه، مراجع حاکمیتی، بخش عمومی و خصوصی، سازمان‌های مردم‌نهاد، مراکز علمی و پژوهشی، از جمله دانشگاه‌ها و حوزه‌های علمی و رسانه‌ها. در این راستا این معاونت با توجه به وضعیت موجود حوزه زنان و خانواده و با هدف جاری‌سازی و اعمال رویکرد عدالت‌جنسیتی در سطح سیاست‌گذاری و برنامه ریزی، در فرایند نظام تدوین برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، در چارچوب نظام نامه تدوین برنامه و تعامل با سازمان مدیریت و برنامه ریزی، فعالیت‌های مختلفی را با اهداف ذیل به انجام رسانیده است:

- نهادینه‌سازی مفهوم عدالت‌جنسیتی در برنامه ریزی‌های کلان مرتبط با حوزه زنان و خانواده در برنامه ششم توسعه
- ارتقاء نقش‌آفرینی زنان و استفاده از توانمندی آنان در عرصه‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی
- فراهم نمودن زمینه‌های مناسب حقوقی و قانونی و اجرایی در راستای تحکیم و تقویت بنیان خانواده و جایگاه زن در آن
- ایجاد محیط عادلانه برای استیفای حقوق شرعی و قانونی زنان در همه زمینه‌ها

۱- سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه

با عنایت به اینکه یکی از اسناد بالا دستی برنامه ششم توسعه، سیاست‌های کلی حاکم بر برنامه می‌باشد و پیش‌نویس این سیاست‌ها توسط دولت تهیه و پس از بررسی در مجمع تشخیص مصلحت نظام از سوی مقام معظم رهبری به دولت ابلاغ می‌گردد، در تمامی مراحل تدوین، اصلاح و بازنگری سیاست‌های کلی، این معاونت نظرات اصلاحی و پیشنهادی خود را به مراجع ذیربط ارائه نموده است و در نهایت عبارت "تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن و استیفای حقوق شرعی و قانونی

بانوان در همهی عرصه‌ها و توجه ویژه به نقش سازنده‌ی آنان" که در سیاستهای کلی برنامه چهارم و پنجم نیز مندرج است، به پیشنهاد و با پیگیری معاونت به عنوان سیاست کلی مرتبط با حوزه زنان و خانواده در سیاستهای کلی برنامه ششم تنفیذ و به ستاد برنامه ابلاغ گردید.

۲- تعیین موضوعات و محورهای اولویت دار در حوزه زنان و خانواده در برنامه ششم توسعه

با ابلاغ سیاستهای کلی برنامه ششم، این معاونت اقدام به جمع بندی نظرات صاحب نظران، کارشناسان و اندیشمندان این حوزه و همچنین اسناد بالا دستی و مراجع و منابع مختلف نمود و نهایتاً اولویت های حوزه زنان و خانواده در موضوعات مختلف برای بررسی در برنامه ششم تعیین گردید و سپس در کارگروه زنان و خانواده برنامه ششم ارائه و مورد تایید اعضا، صاحب نظران و اساتید حاضر در جلسه قرار گرفت و در نهایت پس از دریافت نظر مثبت کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه ریزی و ستاد برنامه ششم درخصوص موضوعات پیشنهادی، مقرر گردید در برنامه ششم تمرکز کارگروه در چند موضوع اولویت دار حوزه زنان و خانواده باشد. این موضوعات عبارتست از:

◆ بررسی ویژگی های جمعیتی

الف) بررسی وضعیت خانواده

۱. تشکیل خانواده
۲. انحلال خانواده (طلاق)
۳. نسبت طلاق به ازدواج
۴. روند تحولات وضعیت زناشویی
۵. خانوارهای زن سرپرست
۶. سایر ویژگی های خانواده

ب) بررسی وضعیت زنان

۱. بررسی وضعیت آموزش زنان
۲. بررسی وضعیت زنان در بازار کار
۳. بررسی وضعیت تأمین اجتماعی زنان
۴. بررسی وضعیت سلامت زنان
۵. بررسی وضعیت آسیب های اجتماعی زنان
۶. بررسی وضعیت مشارکت اجتماعی زنان
۷. بررسی وضعیت مشارکت سیاسی زنان / مدیریت شهری و روستایی

لازم به ذکر است در طول انجام کار و تهیه اسناد پشتیبان و گزارشات مختلف جهت ارائه به ستاد برنامه، تلاش شده تا کلیه عناوین شاخصها در دو بخش زنان و خانواده تهیه و ارائه گردد.

۳- مشارکت زنان در فرایند تدوین برنامه

شورای برنامه ریزی فرهنگ، هنر، ورزش، جوانان، زنان و خانواده از جمله شوراهای تدوین برنامه ششم توسعه می باشد که مسئولیت آن بر عهده وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نهاده شد. متعاقب شکل گیری کارگروه های تخصصی زیر مجموعه شورای فوق، کارگروه زنان و خانواده به ریاست معاون رییس جمهور در حوزه زنان و خانواده نیز شکل گرفت تا در فرایند توسعه کشور بتواند در دو حوزه برنامه ریزی حساس به جنسیت و موضوع خانواده فعالیتهایی را به انجام رساند. در این راستا معاونت امور زنان و خانواده به منظور جریان سازی موضوع زنان و خانواده در فرایند تدوین برنامه ششم توسعه، ضمن بهره مندی از توان و ظرفیت صاحب نظران، کارشناسان و اندیشمندان این حوزه، از یک سو در شوراهای و کارگروه های

ذیل ستاد برنامه ششم حضور فعال داشته و از سوی دیگر طی مکاتبه با وزراء و استانداران و روسای دستگاهها عضویت مشاوران دستگاههای اجرایی در حوزه زنان و خانواده را در جلسات کارگروه ها و شوراهای برنامه ششم خواستار شد، ضمن آنکه به منظور جلب مشارکت اجتماعی فعالان و سازمان‌های مردم‌نهاد امور زنان و خانواده اقدام به راه اندازی کارگروه های تخصصی در معاونت نمود و در صدد تمهیدات مناسب جهت حضور متخصصان برآمد که از جمله می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱-۳- عضویت و شرکت در شوراهای کارگروه های برنامه ششم توسعه

ستاد تدوین برنامه ششم توسعه، عضویت معاون رییس جمهور در امور زنان و خانواده را در ۳ شورا از ۲۹ شورای برنامه ریزی تدوین برنامه پیش بینی نمود:

- شورای برنامه ریزی امور عمومی ، سیاست داخلی و ارتقاء سرمایه اجتماعی
- شورای برنامه ریزی فرهنگ و هنر، ورزش، جوانان، زنان و خانواده
- شورای جمعیت

علاوه بر عضویت معاون رییس جمهور در ۳ شورای فوق الذکر ، معاونین و کارشناسان این معاونت نیز در جلسات و کارگروه های مرتبط با برنامه ششم توسعه که در دستگاهها تشکیل می گردند ، شرکت نمودند:

متولی	عنوان کارگروه
مجمع تشخیص مصلحت نظام	دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام - سیاستهای کلی برنامه
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	شورای برنامه ریزی فرهنگ ، هنر ، ورزش ، جوانان ، زنان و خانواده
معاونت امور زنان و خانواده	کارگروه زنان و خانواده ذیل شورای برنامه ریزی فرهنگ ، هنر ، ورزش ، جوانان ، زنان و خانواده
سازمان مدیریت و برنامه ریزی - مرکز آمار ایران	شورای برنامه ریزی جمعیت
وزارت کشور	شورای برنامه ریزی امور عمومی، سیاست داخلی و ارتقاء سرمایه اجتماعی
وزارت کشور	کارگروه ارتقاء سرمایه اجتماعی ذیل شورای برنامه ریزی امور عمومی، سیاست داخلی و ارتقاء سرمایه اجتماعی
وزارت راه و شهرسازی- شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری	کارگروه توانمند سازی گروه های کم درآمد ذیل شورای برنامه ریزی توسعه روستایی و عشایری و گروههای کم درآمد
معاونت توسعه روستایی و مناطق محروم ریاست جمهوری	کارگروه اجتماعی - فرهنگی ذیل شورای برنامه ریزی توسعه روستایی و عشایری و گروههای کم درآمد
ستاد ملی مبارزه با مواد مخدر	کارگروه پیشگیری از اعتیاد ذیل شورای برنامه ریزی ، رفاه و تامین اجتماعی
سازمان مدیریت و برنامه ریزی - وزارت کشور	کمیته مشورتی امور اجتماعی

لازم به ذکر است این معاونت حسب مورد گزارشهایی را در حوزه زنان و خانواده تهیه و به کارگروهها و یا شوراهای مرتبط ارائه نموده است.

۲-۳- عضویت مشاوران امور زنان و خانواده در ساختار برنامه ریزی درون دستگاهی برنامه ششم

معاونت امور زنان و خانواده به منظور زمینه سازی حضور مشاوران در کارگروه های تخصصی برنامه ششم ، عضویت مشاوران امور زنان و خانواده دستگاه های اجرایی در ساختارهای برنامه ریزی برنامه ششم در هر یک از دستگاه ها را از وزراء ، استانداران و روسای سازمانها درخواست نمود، هدف از این پیشنهاد، جلب توجه برنامه ریزان دستگاهی به ضرورت در نظر داشتن نیازها و نظرات مخاطبان زن هر دستگاه در برنامه ریزی ها و نیز جاری سازی نگرش جنسیتی در برنامه بوده است. لذا حضور مشاوران امور زنان و خانواده دستگاه ها در کارگروه های برنامه ریزی برنامه ششم در دستگاه ها، موجب می شود مسئولان هر دستگاه به ضرورت حضور مشاوران در سازمان و اهمیت به مسائل زنان مخاطب دستگاه پی برده و این تصور کلیشه ای که فقط مشاوران در زمینه حل مسائل زنان شاغل در سازمان خود اقدام می کنند، به مرور اصلاح خواهد شد،

ضمن آنکه مشارکت مشاوران امور زنان و خانواده در تدوین برنامه ششم موجب می شود تا برنامه ریزی با هدف کم کردن شکاف بهره مندی زنان و مردان از مواهب توسعه در حوزه عملکردی دستگاه مرتبط ، صورت پذیرد.

۳-۳- مشارکت کارگروههای تخصصی معاونت امور زنان و خانواده

تشکیل این کارگروه ها به منظور جلب مشارکت اجتماعی فعالان و سازمانهای مردم نهاد امور زنان و خانواده جهت افزایش نقش و سهم آنان در تصمیم گیری ها و برنامه ریزی ها با تاکید بر برنامه ششم توسعه می باشد.

۳-۴- هم اندیشی با متخصصان، اندیشمندان و صاحب نظران حوزه زنان و خانواده جهت تعیین اولویت های برنامه ششم

برگزاری ۲ نشست تخصصی به منظور دریافت نظرات صاحب نظران در خصوص اولویت های موضوعات حوزه زنان و خانواده

۳-۵- تشکیل جلسات آموزشی - توجیهی برای مشاورین در این راستا معاونت امور زنان و خانواده نسبت به برگزاری ۳

جلسه آموزشی - توجیهی جهت ارتقاء آگاهی مشاورین امور زنان و خانواده در دستگاههای اجرایی با بهره مندی از توان کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور در ستاد برنامه اقدام نمود.

۳-۶- اختصاص دستور جلسات کارگروه تشکیل ، تحکیم و تعالی خانواده در شورای اجتماعی کشور با پیگیری های انجام شده دستور دو جلسه از ۶ جلسه کارگروه تشکیل ، تحکیم و تعالی خانواده که به ریاست معاونت امور زنان و خانواده تشکیل گردید به موضوع برنامه ششم اختصاص یافت.

۳-۷- معرفی صاحب نظران و اساتید حوزه زنان و خانواده جهت شرکت در شوراهای برنامه ریزی

تهیه فهرستی از صاحب نظران، متخصصان ، فعالان و اساتید حوزه زنان و خانواده و ارسال به سازمان مدیریت و برنامه ریزی جهت دعوت ستاد برنامه ششم از این افراد به منظور شرکت در شورا های برنامه ریزی (در دو مرحله)

۳-۸- تشکیل کارگروه زنان و خانواده برنامه ششم توسعه

راه اندازی دبیرخانه و هماهنگی با اعضاء و ستاد برنامه ششم توسعه جهت برگزاری ۵ جلسه کارگروه زنان و خانواده ذیل شورای برنامه ریزی فرهنگ، هنر، ورزش ، جوانان ، زنان و خانواده با حضور اعضاء ، اساتید ، صاحب نظران و کارشناسان تخصصی این حوزه

۳-۹- اطلاع رسانی و انعکاس اقدامات و دستاوردهای معاونت امور زنان و خانواده در حوزه زنان و خانواده در

برنامه ششم توسعه

اطلاع رسانی به منظور شفاف سازی اقدامات صورت یافته از طریق: بازتاب خبری اقدامات معاونت در برنامه ششم به خبرگزاریها، درج اخبار و گزارشات در سایت معاونت، پاسخگویی به خبرنگاران در نشست های خبری ، انجام مصاحبه با رسانه ها و تدوین گزارشات مختلف و مستندسازی اقدامات و ارسال به مراجع ذیربط

۴- دستاوردهای معاونت زنان و خانواده در فرایند تدوین برنامه ششم توسعه از تیرماه ۹۳ تا دی ماه ۹۴

تهیه و ارائه گزارشات مختلف در حوزه زنان و خانواده به شورا ها و کارگروه ها

➤ تدوین گزارشی از عملکرد دستگاه های اجرایی (ملی و استانی) و اقدامات صورت گرفته در خصوص تکالیف

مقرر برنامه پنجم توسعه در حوزه زنان و خانواده

➤ تنظیم گزارش عملکرد و آسیب شناسی برنامه پنجم (جهت ارائه به مرکز پژوهش های مجلس)

- تهیه اطلس وضعیت زنان در ۳۱ استان کشور و ارسال برای برخی از دستگاهها به منظور بهره برداری در برنامه ریزی های کلان دستگاہی
- تهیه گزارش های وضعیت زنان و خانواده به تفکیک استان ها و ارسال به تمامی مشاوران امور زنان و خانواده استانی
- تهیه و تدوین ۵ گزارش وضعیت در حوزه های خانواده، آسیب های اجتماعی، تأمین اجتماعی، سلامت و بازار کار
- ارائه گزارشاتر از وضعیت زنان و خانواده در شورای های ستاد برنامه (شامل: برنامه ریزی توسعه روستایی و عشایری و گروههای کم درآمد، شورای برنامه ریزی امور عمومی، سیاست داخلی و ارتقاء سرمایه اجتماعی ،شورای برنامه ریزی فرهنگ ، هنر ، ورزش ، جوانان ، زنان و خانواده
- این معاونت کلیه پیشنهادات خود را در قالب احکام مختلف ارائه نمود. احکام پیشنهادی معاونت به دو صورت تهیه و ارائه گردید:
 - الف) محور اصلی حکم پیشنهادی در یک موضوع مستقیماً به حوزه زنان و خانواده اشاره داشت؛
 - ب) بخش اصلی حکم پیشنهادی در یک موضوع به حوزه ای غیر از امور زنان و خانواده اشاره داشت ولی تلاش گردید نگرش جنسیتی در حکم پیشنهادی جاری شود (عمدتاً احکام تنفیذی از برنامه پنجم به این شکل ارائه گردید) ؛
- تهیه و ارائه پیشنهاد ۵۵ ماده در قالب حکم جدید و یا اصلاح ، الحاق و تمديد موادی از قانون برنامه پنجم توسعه جهت درج در برنامه ششم توسعه در گزارش ارسال شده به شورای برنامه ریزی فرهنگ ، هنر ، ورزش ، جوانان ، زنان و خانواده که از این تعداد ۱۶ مورد مواد پیشنهادی جدید، ۱۲ مورد مواد تنفیذی، ۲۷ ماده نیز برای اصلاح قوانین برنامه پنجم و یا الحاق حکم جدید، در قالب ماده، بند و یا تبصره جدید در بر می گیرد.
- اصلاح ، الحاق و تنفیذ احکام قانون برنامه پنجم توسعه و پیشنهاد احکام جدید برای برنامه ششم توسعه در موضوع زنان و خانواده (ارائه به شورای برنامه ریزی فرهنگ و هنر ، ورزش ، جوانان، زنان و خانواده)
- اصلاح ، الحاق و تنفیذ احکام قانون برنامه پنجم توسعه و پیشنهاد احکام جدید برای برنامه ششم توسعه در موضوع زنان و خانواده – خلاصه – (ارائه به شورای برنامه ریزی فرهنگ و هنر ، ورزش ، جوانان، زنان و خانواده)
- تعیین اهداف کمی بر حسب اهداف کلی در برنامه ششم در حوزه زنان و خانواده (ارائه به شورای برنامه ریزی فرهنگ و هنر ، ورزش ، جوانان، زنان و خانواده)
- مکاتبه با روسای ۱۷ شورای برنامه ریزی و ارسال احکام پیشنهادی حوزه زنان و خانواده جهت بهره برداری در تدوین احکام
- تهیه گزارشی از اقدامات معاونت امور زنان و خانواده در تدوین برنامه ششم

سایر اقدامات

- همکاری با دفتر امور زنان و خانواده وزارت تعاون ، کار و رفاه اجتماعی در برگزاری "همایش زنان در مسیر توسعه اجتماعی با تاکید بر برنامه ششم توسعه " ، ۱۳۹۳
- انجام هماهنگی با صاحب نظران و دعوت از ایشان جهت ارائه گزارشات تخصصی بر اساس دستور العمل های اجرایی تهیه گزارشات و فرمت های ارائه شده توسط ستاد برنامه در موضوعات مختلفی از جمله : جمعیت، خانواده، آسیبها، سلامت، مشارکت اقتصادی و....
- دریافت گزارشات و نظرات متخصصان دستگاههای دولتی و غیر دولتی و احکام پیشنهادی آنان جهت بهره برداری در گزارشات نهایی حوزه زنان و خانواده
- تعامل مستمر با کارشناسان ستاد برنامه ششم و برگزاری جلسات توجیهی با ایشان به منظور نهایی کردن گزارشات کارگروه زن و خانواده و دریافت نظرات آنان جهت اعمال در گزارش نهایی

- تهیه گزارشی از نتایج جلسات و اقدامات انجام شده توسط مشاوران دفاتر امور زنان و خانواده در شورا های برنامه ریزی درون سازمانی دستگاههای اجرایی در حوزه زنان و خانواده جهت درج در گزارشات نهایی
- هماهنگی با مشاورین دفاتر امور زنان و خانواده در دستگاهها جهت هماهنگی در ارائه گزارشات و احکام مرتبط به کارگروههای درون سازمانی

۵- نتایج اقدامات معاونت امور زنان و خانواده در برنامه ششم توسعه

تدوین برنامه ششم توسعه نسبت به برنامه های توسعه ای گذشته از تفاوت خاصی برخوردار است ، مفاد این برنامه و روند تصویب آن به دو بخش مجزا تفکیک شده است بخش اول که در قالب لایحه احکام مورد نیاز برای اجرای برنامه می باشد و جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی ارائه می گردد و بخش دوم که شامل سند برنامه است و جهت تصویب به دولت ارائه می شود.

۵-۱- اقدامات صورت گرفته در چارچوب پیشنهاد احکام

با توجه به فرابخشی بودن موضوعات مربوط به حوزه زنان و خانواده از یک سو و از سوی دیگر نظام فرآیند تدوین برنامه ششم ، سبب گردید این معاونت از طرق مختلف احکام پیشنهادی مورد نظر خود را به مراجع ذیربط ارائه نماید :

الف) احکام پیشنهادی معاونت به شورای برنامه ریزی فرهنگ و هنر ، ورزش ، جوانان، زنان و خانواده
ب) اصلاح، الحاق و تنفیذ احکام قانون برنامه پنجم توسعه و پیشنهاد احکام جدید به منظور بهره برداری در شوراهای مختلف برنامه ریزی برنامه ششم توسعه^۱

ج) ارائه پیشنهاد دائمی نمودن برخی از احکام تکرار شونده در قوانین توسعه کشور به هیات دولت جهت تصویب به عنوان احکام دائمی

د) فرایند تصویب حکم پیشنهادی معاونت در حوزه زنان و خانواده در لایحه احکام برنامه ششم توسعه از دولت تا مجلس شورای اسلامی

سند احکام برنامه ششم توسعه پس از بررسی در ستاد برنامه ششم توسعه^۲ در قالب ۳۵ حکم پیشنهادی پس از تصویب در هیات دولت به مجلس شورای اسلامی تقدیم شد که در این سند ماده مرتبط با زنان و خانواده ، ماده ۳۱ بوده و در نهایت پس از بررسی لایحه برنامه در کمیسیون ها و شورای تلفیق مجلس شورای اسلامی، تعداد ۱۴۴ حکم به تصویب رسید و ماده ۳۱ تبدیل به ماده ۱۱۶ گردید که به شرح ذیل می باشد:

ماده ۱۱۶- کلیه دستگاههای اجرایی موظفند به منظور تحقق اهداف مندرج در اصول دهم (۱۰) ، بیستم (۲۰) و بیست و یکم (۲۱) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ، اهداف سند چشم انداز ۲۰ ساله و سیاست های کلی برنامه ششم و سیاست های کلی خانواده مبتنی بر " تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن و استیفای حقوق شرعی و قانونی زنان در همه عرصه ها و توجه ویژه به نقش سازنده آنان " و نیز به منظور بهره مندی جامعه از سرمایه انسانی زنان در فرایند توسعه پایدار و متوازن، با سازماندهی و تقویت جایگاه سازمانی امور زنان و خانواده در دستگاه، نسبت به اعمال رویکرد عدالت جنسیتی بر مبنای اصول اسلامی در سیاست ها ، برنامه ها و طرح های خود و ارزیابی آثار و تصمیمات خود ، بر اساس شاخصهای ابلاغی ستاد ملی زن و خانواده در شورای عالی

^۱ - اطلاعات مربوط به بند الف، ب و ج در جلد دوم گزارش ارائه شده است.

^۲ - لازم به توضیح است این معاونت طی مکاتبه ای با سازمان برنامه و بودجه خواستار اصلاح ماده ۳۱ لایحه احکام برنامه ششم توسعه گردید، ولی تغییرات مد نظر معاونت در خصوص این حکم توسط این سازمان لحاظ نشد.

انقلاب فرهنگی در چهارچوب سیاست های کلی خانواده اقدام نمایند.

تبصره ۱- معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری موظف است ضمن ارزیابی و تطبیق سیاست ها ، برنامه ها و طرح های دستگاه ها و رصد مستمر ارتقای شاخص های وضعیت زنان و خانواده ، گزارش آن را به طور سالانه به مجلس شورای اسلامی و هیئت وزیران ارائه نماید.

تبصره ۲- آیین نامه اجرایی این ماده در خصوص نحوه اعمال، ساز و کارهای نظارت و پایش شاخص ها و وظایف و الزامات دستگاه های اجرایی برای ارتقای شاخص های مذکور ، به پیشنهاد مشترک ریاست جمهوری، معاونت امور زنان و خانواده و سازمان و با همکاری سایر دستگاه های اجرایی ذیربط در چارچوب قوانین مربوطه، شش ماه پس از لازم الاجرا شدن این قانون به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

۲-۵- اقدامات صورت گرفته در حوزه سند برنامه ششم در حوزه زنان و خانواده

تهیه و تدوین سند برنامه ششم در حوزه زنان و خانواده با سرفصل های :

الف) تبیین وضعیت

ب) اهم اقدامات دولت

ج) اهم چالش ها

د) برنامه راهبردی

- اهداف کلی و راهبردها

- اهداف کمی

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

که توسط دولت جهت اجرا به دستگاههای اجرایی ابلاغ خواهد شد.

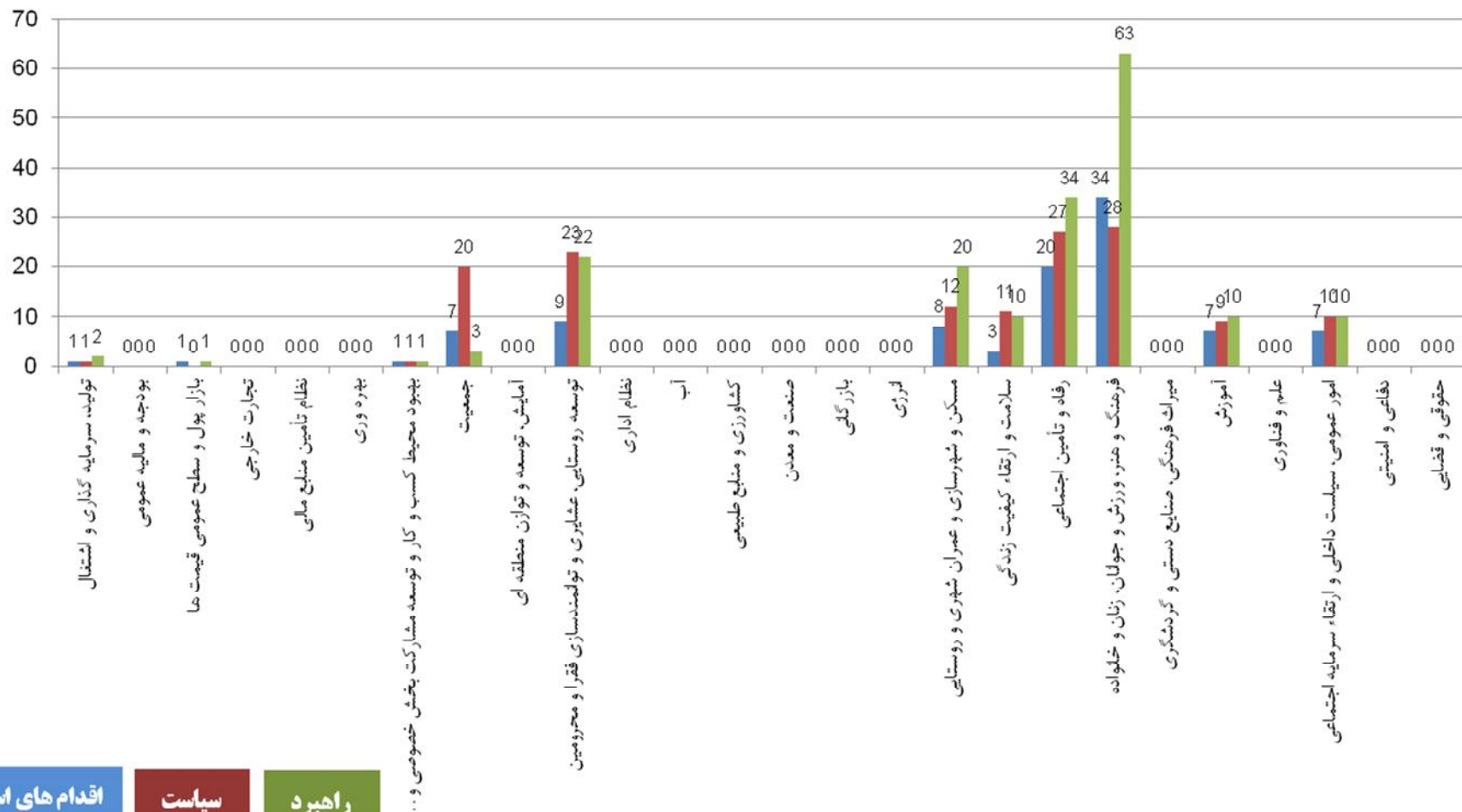
۶- اقدامات مرتبط با امور زنان و خانواده سایر دستگاههای اجرایی در حوزه های مختلف بخشی

و فرابخشی در سند برنامه ششم توسعه دولت جمهوری اسلامی ایران(۹۹-۱۳۹۵)

کلیه برنامه های دستگاهها در تقسیم بندی انجام شده توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی در برنامه ششم ذیل دو سرفصل بخشی و فرابخشی قرار گرفته اند. در این میان و همانطور که در نمودار زیر مشاهده می شود حوزه فرابخشی با سرفصل های، اقتصاد کلان و جمعیت، آمایش، توسعه روستایی و ...، محیط زیست و نظام اداری و حوزه های بخشی به سرفصل های امور تولیدی، امور زیربنایی، امور اجتماعی، امور فرهنگی، علمی و فناوری و امور عمومی ، دفاعی و قضایی تقسیم شده اند .

در کل از ۱۲ سرفصل موجود در حوزه فرابخشی رد پای زنان و خانواده در ۵ بخش و از ۱۷ سرفصل موجود در حوزه بخشی، در ۱۰ بخش دیده می شود.

فراوانی راهبرد، سیاست و اقدام های اساسی در حوزه زنان و خانواده در سرفصل های سند برنامه ششم توسعه

این معاونت امیدوار است که از گذر مطالعات حاضر و احکام و برنامه های ارائه شده در لایحه و سند برنامه ششم توسعه ، بتوان گام موثری را در بهبود وضعیت زنان و خانواده در کشور برداشت و زمینه ساز تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن و استیفای حقوق شرعی و قانونی زنان در همه عرصه ها و توجه ویژه به نقش سازنده آنان شد. با این نگاه این معاونت اقدام به تهیه مجموعه سه جلدی " امور زنان و خانواده در برنامه ششم توسعه" به شرح ذیل نموده است:

۱. امور زنان و خانواده در برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۹-۱۳۹۵) : مجموعه گزارشات امور زنان و خانواده در برنامه ششم توسعه- گزارش اول : "عملکرد گذشته، تبیین وضع موجود- ظرفیتها و چالش های پیش رو"

در این گزارش به اجمال به اقدامات انجام شده جهت اجرایی سازی ماده ۲۳۰ و ۲۲۷ برنامه پنجم توسعه و سپس به تبیین وضع موجود پرداخته شده و در نهایت پس از بررسی پنج برنامه توسعه ، چالش های حوزه زنان و خانواده ارائه گردیده است.

۲. امور زنان و خانواده در برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۹-۱۳۹۵) مجموعه گزارشات امور زنان و خانواده در برنامه ششم توسعه- گزارش دوم : "سند راهبردی-الزامات-پیشنهاد احکام برنامه"

در گزارش دوم ابتدا پیش نویس اهداف، راهبردها و الزامات که حاصل جمع بندی مطالب ارائه شده در گزارش شماره یک بوده ارائه و سپس احکام پیشنهادی معاونت به سایر شوراهای برنامه ریزی ستاد برنامه ششم توسعه و همچنین احکام پیشنهادی دفاتر امور زنان و خانواده دستگاههای اجرایی درج گردیده است.

۳. امور زنان و خانواده در برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۹-۱۳۹۵) مجموعه گزارشات امور زنان و خانواده در برنامه ششم توسعه- گزارش سوم : " جایگاه امور زنان و خانواده در سیاستهای کلی، لایحه احکام و سند برنامه ششم توسعه "

در این گزارش جایگاه امور زنان و خانواده در فرایند تدوین برنامه ششم توسعه در سه بخش سیاستهای کلی، لایحه احکام (مواد مرتبط با حوزه زنان و خانواده) و سند برنامه ششم تبیین شده است .

شهیندخت مولاوردی

معاون رییس جمهور در امور زنان و خانواده

مقدمه

برنامه ششم توسعه سومین برنامه ای است که در زمان اجرا و به منظور تحقق اهداف سند چشم انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران تهیه می شود. این برنامه در دوره زمانی ۱۳۹۹-۱۳۹۵ اجرا خواهد شد. برنامه ششم توسعه نسبت به برنامه های توسعه ای گذشته از تفاوت خاصی برخوردار است، مفاد این برنامه و روند تصویب آن به دو بخش مجزا تفکیک شده است: بخش اول که در قالب لایحه احکام برنامه می باشد و جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی ارائه می گردد و بخش دوم که شامل سند برنامه است و جهت تصویب به دولت ارائه می شود و بعد از تصویب جهت اجرا به دستگاه های اجرایی ابلاغ می گردد.

بر این اساس معاونت امور زنان و خانواده به منظور تبیین جایگاه امور زنان و خانواده در برنامه ششم توسعه^۳، این گزارش را در سه قسمت ذیل تهیه و تدوین کرده و جهت بهره برداری کارشناسان، صاحب نظران و متخصصان ارائه می نماید:

قسمت اول، سیاستهای کلی برنامه ششم:

یکی از اسناد بالا دستی برنامه ششم توسعه، سیاستهای کلی حاکم بر برنامه می باشد که پیش نویس این سیاستها توسط دولت تهیه و پس از بررسی در مجمع تشخیص مصلحت نظام از سوی مقام معظم رهبری به دولت ابلاغ میگردد. لذا در قسمت اول این گزارش، بندهای مرتبط با امور زنان و خانواده در سیاست های کلی برنامه ششم توسعه (علاوه بر بند ۴۶ ذیل امور اجتماعی که به صورت خاص به این حوزه پرداخته است) ارائه شده است.

قسمت دوم، لایحه احکام برنامه ششم:

احکام مورد نیاز برای اجرای سند^۴ برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۹-۱۳۹۵) که مشتمل بر ۳۵ ماده می باشد، با ابتناء به سیاست های کلی نظام به ویژه سیاست های کلی برنامه ششم توسعه و سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور با همکاری وزارتخانه ها و دستگاه های اجرایی تهیه شده است که بعد از تصویب هیات وزیران جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم گردیده است. لذا در بخش بعدی گزارش، احکام مرتبط با امور زنان و خانواده (علاوه بر ماده ۳۱ که به صورت خاص به این حوزه پرداخته است)، تبیین شده است.

قسمت سوم، سند برنامه ششم:

سند برنامه ششم توسعه در ۳ جلد، مشتمل بر ۱۲ موضوع فرابخشی و ۱۷ موضوع بخشی به صورت تفصیلی توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی با همکاری وزارتخانه ها و دستگاه های اجرایی تنظیم گردیده است. در این راستا برای هر موضوع با مروری به تحولات گذشته و تبیین وضعیت و احصاء چالش های موجود، برنامه راهبردی آن به تفکیک اهداف کلی، اهداف کمی، راهبردها، سیاست ها و اقدامات اساسی و نیز منابع موردنیاز و شیوه های تأمین آن تهیه گردیده است. سپس سند دیگری در یک جلد به صورت اجمالی از اسناد سه جلدی فوق الذکر، مشتمل بر تبیین وضعیت شاخص ها، اهم اقدامات دولت یازدهم، اهم چالش ها و برنامه های راهبردی هریک از موضوعات فرابخشی و بخشی آماده شده است.

در سند برنامه ششم توسعه، به حوزه زنان و خانواده به صورت خاص در یکی از ۱۷ موضوع بخشی تحت عنوان " فرهنگ و هنر، ورزش و جوانان، زنان و خانواده" پرداخته شده است که زیرمجموعه امور فرهنگی، علمی و فناوری می باشد. هم چنین می

۱- موارد مشخص شده با رنگ زرد، مواردی هستند که به طور مستقیم در ارتباط با امور زنان و خانواده (اعم از خانواده و خانوار) بوده و موارد آبی رنگ به طور غیرمستقیم مرتبط با امور زنان و خانواده می باشند.

۴- سند توسعه مجموعه ای مشتمل بر: اهداف کلی، اهداف کمی، راهبردها، راهکارها و سیاست ها، الزامات اساسی و منابع موردنیاز آن ها است که به تصویب هیأت وزیران می رسد.

توان در سایر موضوعات فرابخشی و بخشی به بندهای مرتبط با امور زنان و خانواده استناد کرد که نهایتاً هر کدام از وزارتخانه ها و دستگاه های اجرایی به تناسب مأموریت و تخصص خود به برنامه ریزی و سیاستگذاری در رابطه با جریان سازی رویکرد عدالت جنسیتی و تحکیم بنیان خانواده اهتمام جدی خواهند داشت.

در این قسمت گزارش سعی شده است با استناد به سند برنامه ششم توسعه که در یک جلد به صورت اجمالی از اسناد سه جلدی تنظیم شده است، علاوه بر موضوع مجزای زنان و خانواده که تحت سرفصل امور فرهنگی، علمی و فناوری بدان پرداخته شده است، امور زنان و خانواده در دیگر سرفصل های سند مذکور نیز استخراج گردد. لازم به توضیح است تمامی سرفصل های مندرج در سند برنامه ششم توسعه از چهارچوب ذیل تبعیت می کنند:

الف) تبیین وضعیت

ب) اهم اقدامات دولت

ج) اهم چالش ها

د) برنامه راهبردی

- اهداف کلی و راهبردها

- اهداف کمی

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

لذا در ابتدای سرفصل های بخش سوم گزارش جدولی ارائه شده است که نشان می دهد هر سرفصل در کدام قسمت چهارچوب موردنظر به امور زنان و خانواده پرداخته است. در ادامه موارد تیک خورده در جدول مورد نظر که نشان دهنده امور مرتبط با زنان و خانواده در هر سرفصل است، به صورت مبسوط ارائه گردیده است.

این معاونت امیدوار است که از گذر احکام و برنامه های ارائه شده در برنامه ششم توسعه، بتواند گام موثری را در جهت بهبود وضعیت زنان و خانواده در کشور برداشته و زمینه ساز "تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن و استیفای حقوق شرعی و قانونی زنان در همه عرصه ها و توجه ویژه به نقش سازنده آنان" باشد.

۱- امور زنان و خانواده در
سیاست های کلی برنامه
ششم توسعه

۱- امور زنان و خانواده در سیاست های کلی برنامه ششم توسعه

سیاست های کلی برنامه ششم توسعه بر پایه ی محورهای سه گانه "اقتصاد مقاومتی"، "پیشتازی در عرصه علم و فناوری"، و "تعالی و مقاوم سازی فرهنگی" و بادر نظر گرفتن واقعیت های موجود در صحنه داخلی و خارجی تنظیم شده است تا با تحقق اهداف برنامه ششم توسعه، به ارائه الگوی برآمده از تفکر اسلامی در زمینه پیشرفت که بکلی مستقل از نظام سرمایه داری جهانی است، کمک کند.

سیاستهای کلی برنامه ششم توسعه دارای ۸۰ بند و شامل سرفصلهای امور: «اقتصادی»، «فناوری اطلاعات و ارتباطات»، «اجتماعی»، «دفاعی و امنیتی»، «سیاست خارجی»، «حقوقی و قضایی»، «فرهنگی» و «علم، فناوری و نوآوری» می باشد.

پیش نویس اولیه این سیاست ها که ابتدا توسط دولت تهیه و تدوین گردیده، پس از بررسی مجمع تشخیص مصلحت نظام به تأیید مقام معظم رهبری رسیده و به ستاد برنامه ششم توسعه ابلاغ گردیده است. این سیاست ها ناظر بر کلیه روند تدوین برنامه می باشند.

در این قسمت سعی شده است در هر یک از سرفصل های سیاست های برنامه ششم توسعه، بندهای مرتبط با امور زنان و خانواده استخراج گردد.

- امور اقتصادی

۱- رشد اقتصادی شتابان و پایدار و اشتغالزا به گونه ای که با بسیج همه امکانات و ظرفیت های کشور، متوسط رشد ۸ درصد در طول برنامه محقق شود.

۲- بهبود مستمر فضای کسب و کار و تقویت ساختار رقابتی و رقابت پذیری بازارها.

۳- مشارکت و بهره گیری مناسب از ظرفیت نهادهای عمومی غیردولتی با ایفای نقش ملی و فراملی آنها در تحقق اقتصاد مقاومتی.

۴- توسعه پیوندهای اقتصادی و تجاری متقابل و شبکه ای کشور بویژه با کشورهای منطقه آسیای جنوب غربی، تبدیل شدن به قطب تجاری و ترانزیتی و انعقاد پیمان های پولی دو و چند جانبه با کشورهای طرف تجارت در چارچوب بندهای ۱۰، ۱۱ و ۱۲ سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی.

۵- گسترش و تمهیک نظام جامع تأمین مالی و ابزارهای آن (بازار پول، بازار سرمایه و بیمه ها) با مشارکت اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و خارجی و افزایش سهم مؤثر بازار سرمایه در جهت توسعه سرمایه گذاری و ثبات و پایداری و کاهش خطرپذیری فعالیت های تجاری و اقتصادی کشور با تأکید بر ارتقاء شفافیت و سلامت نظام مالی.

۶- تأمین مالی فعالیت های خرد و متوسط به وسیله نظام بانکی.

۷- ارتقاء کیفی و کمی نظام جامع صنعت بیمه و ابزارهای آن (بازارهای رقابتی، بیمه اتکایی و...) با مشارکت اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و خارجی به منظور توسعه سرمایه گذاری و ثبات و پایداری و کاهش خطرپذیری فعالیت های تجاری و اقتصادی کشور.

۸- جذب سرمایه ایرانیان خارج از کشور و سرمایه گذاران خارجی با ایجاد انگیزه و مشوق های لازم.

۹- اعمال نظارت کامل و فراگیر بانک مرکزی بر بازار و مؤسسات پولی، بانکی و اعتباری و ساماندهی مؤسسات و بازارهای غیرمتمثل پولی و مالی در جهت ارتقاء شفافیت و سلامت و کاهش نسبت مطالبات غیرجاری به تسهیلات.

۱۰- تغییر نگاه به نفت و گاز و درآمدهای حاصل از آن، از منبع تأمین بودجه عمومی به «منابع و سرمایه های زاینده اقتصادی» و دائمی شدن اساسنامه صندوق توسعه ملی با تنفیذ اساسنامه موجود و واریز سالانه ۳۰ درصد از منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی و خالص صادرات گاز به صندوق توسعه ملی و افزایش حداقل ۲ واحد درصد سالیانه به آن.

۱۰-۱- استقلال مدیریت حسابها از بانک مرکزی.

۱۰-۲- ارائه تسهیلات از منابع صندوق توسعه ملی به بخش های غیردولتی به صورت ارزی.

۱۰-۳- استقلال مصارف صندوق توسعه ملی از تکالیف بودجه ای و قوانین عادی.

۱۰-۴- سپرده گذاری ارزی حداقل ۲۰ درصد از منابع ورودی صندوق، نزد بانک های عامل در قبال اخذ خط اعتباری ریالی از بانک های مذکور برای ارائه تسهیلات ریالی به بخش کشاورزی، صنایع کوچک و متوسط و تعاونی با معرفی صندوق توسعه ملی.

۱۱- تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز و کاهش شدت انرژی.

۱۲- حمایت از تأسیس شرکت های غیردولتی برای سرمایه گذاری در فعالیت های اکتشاف (نه مالکیت)، بهره برداری و توسعه میادین نفت و گاز کشور بویژه میادین مشترک در چارچوب سیاست های کلی اصل ۴۴.

۱۳- افزایش سهم انرژی های تجدیدپذیر و نوین و گسترش نیروگاه های پراکنده و کوچک مقیاس.

۱۴- تحقق کامل هدفمندسازی یارانه ها در جهت افزایش تولید، اشتغال و بهره وری، کاهش شدت انرژی و ارتقاء شاخص های عدالت

- ۱۵- واگذاری طرح‌های جمع‌آوری، مهار، کنترل و بهره‌برداری از گازهای همراه تولید در کلیه میادین نفت و تأسیسات صنعت نفت به مردم.
- ۱۶- افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز و توسعه تولید کالاهای دارای بازدهی بهینه (براساس شاخص شدت مصرف انرژی).
- ۱۷- دانش بنیان نمودن صنایع بالادستی و پایین‌دستی نفت و گاز با تأسیس و تقویت شرکت‌های دانش‌بنیان برای طراحی، مهندسی، ساخت، نصب تجهیزات و انتقال فناوری به منظور افزایش خودکفایی.
- ۱۸- افزایش مستمر ضریب بازیافت و برداشت نهایی از مخازن و چاه‌های نفت و گاز.
- ۱۹- تقسیم کار و تعیین نقش ملی در مناطق، استان‌ها، نواحی و سواحل و جزایر کشور با رعایت الزامات آن در چارچوب سیاست‌های کلی مربوط، به منظور افزایش تولید ثروت ملی و حمایت دولت از سرمایه‌گذاری در مناطق کمتر توسعه یافته و روستایی.
- ۲۰- اتخاذ برنامه‌ها و اقدامات اجرایی جهت توسعه روستایی کشور برای **تثبیت جمعیت** و تشویق مهاجرت به مناطق روستایی و عشایری (کانون تولید و ارزش آفرینی) با برنامه‌ریزی و مدیریت بهینه در سطح ملی، منطقه‌ای و محلی، تعیین سهم واقعی در توزیع منابع و ارتقاء شأن و منزلت اجتماعی، **ایجاد فرصت‌های جدید اقتصادی و حمایت‌های ویژه از فعالیتهای کارآفرینی و اشتغال‌زایی مزیت‌دار بومی و مقاوم‌سازی تأسیسات و زیرساخت‌ها و اماکن روستایی با تأکید بر بند ۹ سیاست‌های کلی کشاورزی.**
- ۲۱- توسعه اقتصاد دریایی جنوب کشور در محور چابهار - خرمشهر با تأکید بر سواحل مکران.
- ۲۲- برنامه‌ریزی برای دستیابی به ضریب جینی ۰/۴۳.
- ۲۳- توسعه بازارهای دریایی و ایجاد مناطق مهم اقتصادی در زمینه‌های دارای مزیت.
- ۲۴- اولویت بخشی ریلی در توسعه حمل و نقل و ایجاد مزیت رقابتی برای آن.
- ۲۵- توسعه حمل و نقل ریلی باری با اولویت تجهیز شبکه و پایانه‌های باری و اتصال شبکه به مراکز بزرگ اقتصادی، تجاری و صنعتی و مبادی ورودی و خروجی مهم کشور و شبکه‌های ریلی منطقه‌ای و جهانی بویژه کریدور شمال - جنوب با هدف توسعه صادرات و ترانزیت بار.
- ۲۶- افزایش نرخ رشد ارزش افزوده بخش‌های صنعت، معدن و صنایع معدنی و افزایش صادرات محصولات آن با اجرای سیاست‌های کلی صنعت و معدن.
- ۲۷- **دانش بنیان نمودن** شیوه تولید و محصولات صنعتی و خدمات وابسته به آن، نشان‌سازی تجاری و تقویت حضور در بازارهای منطقه و جهان.
- ۲۸- اولویت دادن به حوزه‌های راهبردی صنعتی (از قبیل صنایع نفت، گاز، پتروشیمی، حمل و نقل، مواد پیشرفته، ساختمان، فناوری اطلاعات و ارتباطات، هوافضا، دریا، آب و کشاورزی) و افزایش ضریب نفوذ فناوری‌های پیشرفته در آنها.
- ۲۹- اولویت دادن به تأمین مواد مورد نیاز صنایع داخلی کشور با تأکید بر تکمیل ظرفیت زنجیره ارزش افزوده مواد معدنی و اجرای بند ۳ سیاست‌های کلی معدن.
- ۳۰- تدوین و اجرای سند جامع و نقشه راه تحول نظام استانداردسازی کشور و مدیریت کیفیت.
- ۳۱- **استقرار نظام جامع و کارآمد آمار و اطلاعات کشور.**

- امور فناوری اطلاعات و ارتباطات

- ۳۲- کسب جایگاه برتر منطقه در توسعه دولت الکترونیک در بستر شبکه ملی اطلاعات.
- ۳۳- توسعه محتوی در فضای مجازی براساس نقشه مهندسی فرهنگی کشور تا حداقل پنج برابر وضعیت کنونی و بومی‌سازی شبکه‌های اجتماعی.
- ۳۴- ایجاد، تکمیل و توسعه شبکه ملی اطلاعات و تأمین امنیت آن، تسلط بر دروازه‌های ورودی و خروجی فضای مجازی و پالایش هوشمند آن و ساماندهی، احراز هویت و تحول در شاخص ترافیکی شبکه به طوری که ۵۰ درصد آن داخلی باشد.
- ۳۵- بهره‌گیری از موقعیت ممتاز کشور با هدف تبدیل ایران به مرکز تبادلات پستی و ترافیکی ارتباطات و اطلاعات منطقه و گسترش حضور در بازارهای بین‌المللی.
- ۳۶- حضور مؤثر و هدفمند در تعاملات بین‌المللی فضای مجازی.
- ۳۷- افزایش سهم سرمایه‌گذاری زیرساختی در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات تا رسیدن به سطح کشورهای برتر منطقه.
- ۳۸- توسعه فناوری فضایی با طراحی، ساخت، آزمون، پرتاب و بهره‌برداری از سامانه‌های فضایی و حفظ و بهره‌برداری حداکثری از نقاط مداری کشور.

- امور اجتماعی

- ۳۹- ارتقاء سلامت اداری و اقتصادی و مبارزه با فساد در این عرصه با تدوین راهبرد ملی مبارزه با فساد و تصویب قوانین مربوط.
- ۴۰- استقرار نظام جامع، یکپارچه، شفاف، کارآمد و چند لایه تأمین اجتماعی کشور.
- ۴۱- توانمندسازی و خودتکائی اقشار و گروه‌های محروم در برنامه‌های مربوط به رفاه و تأمین اجتماعی.
- ۴۲- ارتقاء کیفیت و اصلاح ساختار بیمه‌های تأمین اجتماعی پایه (شامل بیمه درمان، بازنشستگی، ازکارافتادگی و...) برای آحاد مردم.
- ۴۳- اجرای سیاست‌های کلی سلامت با تصویب قوانین و مقررات لازم با تأکید بر:
- ۴۳-۱- تهیه پیوست سلامت برای قوانین مرتبط و طرح‌های کلان توسعه‌ای.
- ۴۳-۲- اصلاح ساختار نظام سلامت براساس بند ۷ سیاست‌های کلی سلامت.
- ۴۳-۳- تأمین منابع مالی پایدار برای بخش سلامت و توسعه کمی و کیفی بیمه‌های سلامت.
- ۴۳-۴- افزایش و بهبود کیفیت و ایمنی خدمات و مراقبت‌های جامع و یکپارچه سلامت در قالب شبکه بهداشتی و درمانی منطبق بر نظام سطح‌بندی و ارجاع.
- ۴۴- توسعه تربیت بدنی و ورزش همگانی.
- ۴۵- فرهنگ‌سازی و ایجاد زمینه‌ها و ترتیبات لازم برای تحقق سیاست‌های کلی جمعیت.
- ۴۶- تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن و استیفای حقوق شرعی و قانونی بانوان در همه عرصه‌ها و توجه ویژه به نقش سازنده آنان.
- ۴۷- اولویت دادن به ایثارگران انقلاب اسلامی در تسهیلات مالی و فرصت‌ها و امکانات و مسؤولیت‌های دولتی در صحنه‌های مختلف فرهنگی و اقتصادی.
- ۴۸- هویت‌بخشی به سیمای شهر و روستا و بازآفرینی و روزآمدسازی معماری اسلامی - ایرانی.
- ۴۹- سامان‌بخشی مناطق حاشیه‌نشین و پیشگیری و کنترل ناهنجاری‌های عمومی ناشی از آن.
- ۵۰- توسعه پایدار صنعت ایرانگردی به گونه‌ای که ایرانگردهای خارجی تا پایان برنامه ششم به حداقل پنج برابر افزایش یابد.
- ۵۱- حمایت از صنایع دستی و صیانت از میراث فرهنگی کشور.

- امور دفاعی و امنیتی

- ۵۲- افزایش توان دفاعی در تراز قدرت منطقه‌ای در جهت تأمین منافع و امنیت ملی با تخصیص حداقل ۵ درصد بودجه عمومی کشور برای بنیه دفاعی.
- ۵۳- ارتقاء توان بازدارندگی کشور با:
- ۵۳-۱- توسعه توان موشکی و فناوری‌ها و ظرفیت تولید سلاح‌ها و تجهیزات عمده دفاعی برترساز با توان بازدارندگی و متناسب با انواع تهدیدات.
- ۵۳-۲- گسترش هوشمندانه و مصون‌سازی پدافند غیرعامل با اجرای کامل پدافند غیرعامل در مراکز حیاتی و حساس کشور.
- ۵۳-۳- افزایش ظرفیت‌های قدرت نرم و دفاع سایبری و تأمین پدافند و امنیت سایبری برای زیرساخت‌های کشور در چارچوب سیاست‌های کلی مصوب.
- ۵۴- تقویت کمی و کیفی بسیج مستضعفان.
- ۵۵- تأمین امنیت پایدار مناطق مرزی با انسداد کامل نرم‌افزاری و سخت‌افزاری، توسعه و تقویت یگان‌های مرزبانی، مشارکت‌دهی مرزنشینان در طرح‌های امنیتی، توسعه فعالیت‌های اطلاعاتی و تقویت دیپلماسی مرزی.
- ۵۶- برنامه‌ریزی برای کاهش جرم و جنایت با هدف کاهش ۱۰ درصدی سالانه مصادیق مهم آن.
- ۵۷- مبارزه همه جانبه با مواد مخدر و روانگردان‌ها در چارچوب سیاست‌های کلی ابلاغی و مدیریت مصرف با هدف کاهش ۲۵ درصدی اعتیاد تا پایان برنامه.
- ۵۸- پیشگیری و مقابله با قاچاق کالا و ارز از مبادی ورودی تا محل عرضه آن در بازار.

- امور سیاست خارجی

- ۵۹- حفظ و افزودن بر دستاوردهای سیاسی جمهوری اسلامی در منطقه آسیای جنوب غربی.
- ۶۰- اولویت دادن به دیپلماسی اقتصادی با هدف توسعه سرمایه‌گذاری خارجی، ورود به بازارهای جهانی و دستیابی به فناوری برای تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی و سند چشم‌انداز.

- ۶۱- توسعه کمتی و کیفی رسانه‌های فرامرزی با زبان‌های رایج بین‌المللی.
- ۶۲- ایجاد زمینه‌های لازم در جهت جلب سرمایه و توان علمی و تخصصی ایرانیان خارج از کشور در توسعه ملی و تأثیر بر سیاست‌های نظام سلطه در دفاع از منافع ملی.
- ۶۳- بهره‌گیری حداکثری از روش‌ها و ابزارهای دیپلماسی نوین و عمومی.

- امور حقوقی و قضایی

- ۶۴- بازنگری در قوانین جزایی به منظور **کاستن از محکومیت به حبس** و تبدیل آن به مجازات‌های دیگر و متناسب‌سازی مجازات‌ها با جرایم.
- ۶۵- بهبود بخشیدن به وضعیت **زندان‌ها** و بازداشتگاه‌ها.
- ۶۶- حمایت قضائی مؤثر در تضمین حقوق مالکیت و استحکام قراردادها به منظور توسعه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و سرمایه‌گذاری خارجی.
- ۶۷- توسعه ثبت رسمی اسناد و املاک و مالکیت‌های معنوی و ثبت رسمی مالکیت‌های دولت و مردم بر املاک و اراضی کشور در نظام کاداستر و گسترش فناوری‌های نوین در ارائه خدمات ثبتی.

- امور فرهنگی

- ۶۸- تلاش شایسته برای تبیین ارزش‌های انقلاب اسلامی و دفاع مقدس و دستاوردهای جمهوری اسلامی.
- ۶۹- ارائه و ترویج **سبک زندگی اسلامی - ایرانی** و فرهنگ‌سازی درباره **اصلاح الگوی مصرف و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی**.
- ۷۰- اجرای نقشه مهندسی فرهنگی کشور و تهیه پیوست فرهنگی برای طرح‌های مهم.
- ۷۱- حمایت مادی و معنوی از **هنرمندان، نوآوران، محققان و تولیدکنندگان** آثار و محصولات فرهنگی و هنری مقوم اخلاق، فرهنگ و هویت اسلامی - ایرانی.
- ۷۲- حضور مؤثر نهادهای فرهنگی دولتی و مردمی در **فضای مجازی** به منظور توسعه و ترویج فرهنگ، مفاهیم و هویت اسلامی - ایرانی و مقابله با تهدیدات.
- ۷۳- توجه ویژه به توسعه و تجلی مفاهیم، نمادها و شاخص‌های **هویت اسلامی - ایرانی** در ساختارهای سیاسی، اقتصادی، **اجتماعی** و فرهنگی کشور.

- امور علم، فناوری و نوآوری

- ۷۴- دستیابی به رتبه اول منطقه در علم و فناوری و تثبیت آن با اهتمام به تحقق سیاست‌های کلی علم و فناوری.
- ۷۵- اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و تأکید بر **دوران تحصیلی کودکی و نوجوانی**.
- ۷۶- افزایش سهم **آموزش‌های مهارتی** در نظام آموزشی کشور.
- ۷۷- توسعه علوم پایه و تحقیقات بنیادی، نظریه‌پردازی و نوآوری در چارچوب سیاست‌های کلی علم و فناوری و نقشه جامع علمی کشور.
- ۷۷-۱- **ساماندهی نظام ملی آمار و اطلاعات علمی، پژوهشی و فناوری جامع و کارآمد.**
- ۷۷-۲- تحول و ارتقاء علوم انسانی بویژه تعمیق شناخت معارف دینی و مبانی انقلاب اسلامی.
- ۷۸- **تنظیم رابطه متقابل تحصیل با اشتغال** و متناسب‌سازی سطوح و رشته‌های تحصیلی با نقشه جامع علمی کشور و نیازهای تولید و اشتغال.
- ۷۹- گسترش همکاری و تعامل فعال، سازنده و الهام‌بخش در حوزه علم و فناوری با سایر کشورها و مراکز علمی و فنی معتبر منطقه‌ای و جهانی بویژه جهان اسلام و توسعه تجارت و صادرات محصولات دانش‌بنیان.
- ۸۰- توسعه و ساماندهی نظام ملی نوآوری و حمایت از **پژوهش‌های مسأله‌محور** و **تجاری‌سازی پژوهش و نوآوری**، و توسعه نظام جامع تأمین مالی در جهت پاسخ به نیاز اقتصاد دانش بنیان.

**۲- امور زنان و خانواده
در لایحه احکام برنامه
ششم توسعه**

۲- امور زنان و خانواده در لایحه احکام برنامه ششم توسعه

احکام موردنیاز برای اجرای سند برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۵-۱۳۹۹) که ابتدائاً مشتمل بر ۳۱ ماده می باشد، که در جلدی جداگانه با عنوان " لایحه احکام موردنیاز اجرای برنامه ششم توسعه " با ابتناء به سیاست های کلی نظام به ویژه سیاست های کلی برنامه ششم توسعه و سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور با همکاری وزارتخانه ها و دستگاه های اجرایی تهیه شده است که بعد از تصویب در هیات وزیران جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم گردیده است.

نظر به اینکه لایحه مذکور به همراه مجموعه ای از مستندات برنامه ششم توسعه مشتمل بر اسناد پشتیبان در مجلس نهم و پس از آغاز به کار مجلس دهم جهت انجام مراحل قانونی رسماً تقدیم شده است، پیرو مذاکرات و هماهنگی های به عمل آمده ویرایش جدیدی از لایحه حسب خواسته برخی از نمایندگان مشتمل بر اهداف کمی کلان و بخشی، پیش بینی منابع مالی، اولویت ها و احکام مورد نیاز منضم به فهرستی از برنامه های ملی، طرح ها و پروژه های اقتصاد مقاومتی و مصوب ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی مجدداً تقدیم مجلس شده است. لازم به توضیح است مواد پیشنهادی در ویرایش جدید از ۳۱ ماده به ۳۵ ماده افزایش یافته است.

در این قسمت سعی شده است احکام مرتبط با امور زنان و خانواده (علاوه بر ماده ۳۱ که به صورت خاص به این حوزه پرداخته است)، در کلیه ۳۵ ماده بررسی و تبیین گردد:

ماده ۸

وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است با هدف تضمین امنیت سرمایه گذاری و کارآفرینی در کشور جذب متخصصین، صیانت، حفاظت و مقابله با اخلاف در امنیت اشخاص و بنگاه ها و کاهش ریسک اجتماعی در محیط کسب و کار، با همکاری سازمان، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، وزارت اطلاعات، وزارت دادگستری و وزارت کشور الزامات ارتقاء امنیت فضای کسب و کار را تهیه و به تصویب شورای عالی امنیت ملی برساند.

ماده ۱۲

به منظور ارتقاء عدالت اجتماعی، افزایش بهره وری در مصرف آب و انرژی و هدفمندکردن یارانه ها در جهت افزایش تولید و توسعه نقش مردم در اقتصاد، به دولت اجازه داده می شود که قیمت آب و حامل های انرژی و سایر کالاهای و خدمات یارانه ای را با رعایت ملاحظات اجتماعی و اقتصادی و حفظ مزیت نسبی و رقابتی برای صنایع و تولیدات، بتدریج تا پایان سال ۱۳۹۹ بارعایت مفاد مواد ۱، ۲ و ۳ قانون هدفمندکردن یارانه ها اصلاح و از منابع حاصل به صورت هدفمند برای افزایش تولید، اشتغال، حمایت از صادرات غیرنفتی، بهره وری، کاهش شدت انرژی، کاهش آلودگی هوا و ارتقای شاخص های عدالت اجتماعی و حمایت های اجتماعی از خانوارهای نیازمند و تأمین هزینه های جاری و سرمایه گذاری شرکت های ذی ربط در چارچوب بودجه های سالانه اقدام لازم را به عمل آورد.

ماده ۱۷

به منظور تحقق اقتصاد دانش بنیان، افزایش بهره وری، تنظیم رابطه متقابل تحصیل و اشتغال، گسترش همکاری و تعاملات فعال بین المللی و افزایش نقش مردم در مدیریت علمی و فناوری کشور:

۵- تمامی دستگاه‌های اجرایی کشور موظفند به منظور حمایت از نخبگان علمی، فرهنگی و هنری کشور و تکریم پیشکسوتان حوزه های مذکور و بهره مندی از توان و ظرفیت آنان برای توسعه کشور، طی مدت یک سال، برنامه‌های عملیاتی خود را منطبق با سند راهبردی کشور در امور نخبگان، تهیه و از سال دوم اجرای برنامه ششم توسعه کشور به مرحله اجرا درآورند.

ماده ۱۸

به منظور تحقق سیاست های کلی سلامت، دولت مجاز است تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه ششم توسعه در راستای تأمین منابع مالی پایدار برای بخش سلامت و توسعه کمی و کیفی بیمه های سلامت، برنامه نظام بیمه سلامت کشور را با رعایت محورهای زیر تدوین و اجرا نماید:

۱. پوشش بیمه سلامت برای تمامی آحاد جمعیت کشور اجباری بوده و برخورداری از یارانه دولت جهت حق سرانه بیمه از طریق ارزیابی وسع و براساس آیین نامه ای خواهد بود که به تصویب هیأت وزیران می رسد.
۲. سطح بندی تمامی خدمات تشخیصی و درمانی براساس نظام ارجاع مبتنی بر پزشک خانواده و اجازه تجویز این گونه خدمات صرفا براساس راهنماهای بالینی، طرح ژنریک و نظام دارویی ملی کشور خواهد بود.
۳. حق بیمه پایه سلامت خانوار به شرح زیر سهمی از درآمد خانوار خواهد بود:

- خانوارهای روستاییان، عشایر و اقشار نیازمند تحت پوشش نهادهای حمایتی و افراد فاقد پوشش بیمه پایه سلامت به میزان ۷درصد حداقل حقوق و دستمزد مشمولان قانون کار

- خانوارهای کارکنان کشوری و لشکری شاغل و بازنشسته معادل ۷درصد حقوق و مزایای مشمول کسر حق بیمه

- سهم خانوارهای سایر اقشار متناسب با گروه های درآمدی به پیشنهاد شورای عالی بیمه سلامت و تصویب هیأت وزیران

- مشمولین تأمین اجتماعی مطابق قانون تأمین اجتماعی

۴. دستگاه های اجرایی مکلفند حق بیمه پایه سلامت سهم بیمه شده و دستگاه اجرایی را حداکثر ظرف مدت سه ماه به حساب سازمان بیمه گر پایه مربوطه واریز نمایند. در صورت عدم واریز با اعلام سازمان بیمه گر و تشخیص وزارت امور اقتصادی و دارایی از حساب جاری دستگاه اجرایی ذی ربط برداشت و به حساب سازمان های بیمه گر پایه واریز می شود.

ماده ۲۰

۴. تمامی دستگاه های اجرایی و نیروهای نظامی و انتظامی موظفند در تولید سامانه های الکترونیکی خود، اقلام اطلاعاتی و آمار ثبتی موضوع قانون مرکز آمار ایران مورد نیاز برای ایجاد نظام جامع آمارهای ثبتی و شبکه ملی آمار ایران را ایجاد و حداکثر تا پایان سال سوم برنامه امکان بهره برداری الکترونیکی و برخط آن را بر بستر شبکه ملی اطلاعات برای مرکز آمار ایران فراهم نمایند. مرکز آمار ایران مکلف است اقلام آمار ثبتی و استانداردهای تولید آن را حداکثر ظرف نه ماه برای هر یک از دستگاه ها تهیه و به آن ها ابلاغ نماید.

۵. کلیه دستگاه های اجرایی کشور موظفند تا پایان سال دوم برنامه، امکان تبادل الکترونیکی اطلاعات و پاسخگویی الکترونیکی به استعلام های موردنیاز سایر دستگاه های اجرایی را حسب شرح وظایف آنان در چارچوب قوانین خاص و موضوعی، به صورت رایگان فراهم نمایند.

احصای کلیه استعلامات و ایجاد نظام استانداردسازی و تبادل اطلاعات بین دستگاهی در قالب آیین نامه اجرایی در شش ماه اول برنامه توسط سازمان و وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و با همکاری سایر دستگاهه های اجرایی ذی ربط تدوین و به تصویب هیئت وزیران می رسد.

همچنین وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات موظف است تا سال دوم برنامه، تمام زیرساخت های لازم برای تعامل اطلاعاتی بین دستگاه های اجرایی بر بستر شبکه ملی اطلاعات، از طریق مرکز ملی تبادل اطلاعات (NLX) و با استانداردهای فنی لازم را فراهم کند.

ماده ۲۱

برای ترغیب کارفرمایان و کارآفرینان بخش خصوصی و تعاونی به جذب نیروی کار جوان، کارفرمایانی که طی برنامه ششم توسعه نسبت به جذب فارغ التحصیلان دانشگاهی با مدرک حداقل کارشناسی به صورت کارورزی اقدام نمایند، از پرداخت سهم کارفرما و بیمه بیکاری برای مدت دوسال از تاریخ شروع به کار معاف می باشند. آیین نامه اجرایی این تبصره شامل شیوه معرفی، زمینه های کاری اولویت دار، نحوه تأمین هزینه و سایر موارد به پیشنهاد سازمان و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به تصویب هیأت وزیران می رسد.

ماده ۲۳

به منظور تعالی و مقاوم سازی فرهنگی و بستر سازی فرهنگی و دستیابی به آرمان های سند چشم انداز مبنی بر تحقق توسعه متناسب با مقتضیات فرهنگی و متکی به حفظ و ارتقا ارزش های اسلامی، ملی و انقلابی، آزادی های مشروع و مردمسالاری دینی، اصول و فضائل اخلاقی، کرامت و حقوق انسانی، هویت و انسجام ملی، و همچنین حمایت از تولیدات و محصولات فرهنگی، مذهبی و هنری فاخر، صنایع دستی و میراث فرهنگی ناملموس و تقویت ظرفیت آن در تعاملات بین المللی و نیز ارتقاء جایگاه و منزلت اصحاب فرهنگ و نخبگان و پیشکسوتان فرهنگ و هنر کشور، اقدامات زیر در طول سال های برنامه ششم توسعه انجام می شود.

۱- وزارت فرهنگ و ارشاد مکلف است نسبت به تسهیل فرایندهای صدور مجوز و بازنگری و کاهش ضوابط و مقررات محدود کننده تولید و نشر آثار فرهنگی و هنری اقدام نماید. قوه قضائیه و نیروی انتظامی مکلفند امنیت لازم را برای تولید و نشر آثار و اجرای برنامه های فرهنگی و هنری دارای مجوز فراهم نماید و نسبت به جبران خسارت وارده ناشی از ممانعت، تحریک و یا اخلاف در تولید و نشر این آثار اقدام کنند.

۲- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان صدا و سیما و سایر دستگاه های ذیربط مکلفند فهرست صدور مجوزها و تصدی های فرهنگی و هنری قابل واگذاری به بخش خصوصی و تعاونی و سازمان های مردم نهاد را که تا پایان سال اول تعیین می شود در طول سال های برنامه ششم توسعه واگذار نمایند.

آیین نامه این بند شامل شیوه تعیین فهرست مذکور و نحوه واگذاری و فروش با پیشنهاد سازمان و همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان صدا و سیما به تصویب هیأت وزیران می رسد.

۳- سهم و نحوه پرداخت حق پخش تلویزیونی مسابقات ورزشی، طبق آیین نامه ای که توسط سازمان وزارت ورزش و جوانان تهیه و تا پایان سال اول برنامه به تصویب هیأت وزیران می رسد تعیین می شود.

ماده ۲۶

در راستای اجرایی کردن سیاست های کلی مبارزه با موادمخدر و سیاست های کلان برنامه ششم توسعه، کلیه دستگاه های اجرایی موضوع ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری مکلفند ضمن اجرای دقیق تکالیف مندرج در سند راهبردی طرح ملی مبارزه همه جانبه با موادمخدر، روان گردان ها و پیش سازها با رویکرد اجتماعی و با محوریت پیشگیری از اعتیاد، درمان، بازتوانی و کاهش آسیب، صیانت و حمایت اجتماعی، مقابله با عرضه موادمخدر و روانگردان ها و پیش سازها و بازنگری در عناوین مجرمانه و مجازات های مرتبط اقدام لازم را به عمل آورند.

ماده ۲۸

به منظور افزایش دقت و سرعت در ارائه خدمات قضایی و تحقق عدالت قضایی، حقوق بشر اسلامی و حقوق شهروندی، ارتقاء کیفیت و کاهش اطلاع دادرسی و ایجاد فرصت برابر برای دسترسی آحاد مردم به خدمات قضایی:

۲. سازمان بهزیستی کشور مکلف است در راستای تحکیم نهاد خانواده نسبت به تأمین هزینه مشاوره برای افراد فاقد تمکن مالی که در اجرای قانون توسط مقام قضایی صلاحیت دار برای رفع اختلاف به آن سازمان برای مشاوره خانواده معرفی می شوند، اقدام لازم به عمل آورد.

۳. تمامی دعاوی ناشی از عدم اجرای مفاد اسناد رسمی تنظیمی در دفاتر اسناد رسمی و دفاتر رسمی ازدواج و طلاق، در مرحله بدوی از طریق ادارات اجرای مفاد اسناد رسمی لازم الاجرای سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، رسیدگی و اجرا شود.

آیین نامه اجرایی این بند به منظور کاهش مراجعات مکرر جهت رسیدگی به پیشنهاد وزارت دادگستری و با همکاری سازمان ثبت اسناد و املاک کشور تهیه و به تصویب رئیس قوه قضائیه می رسد.

۵. در اجرای سیاست کاهش جمعیت کیفری و کاهش سالانه حداقل ۱۰ درصد از آمار زندانیان، سازمان زندان ها و اقدامات تأمینی و تربیتی مکلف است ضمن آگاهی مقامات قضایی از وضعیت آمار زندانیان و فضای آزاد زندان، ظرفیت پذیرش زندانیان را به صورت برخط و با رعایت جهات امنیتی در اختیار مقامات قضایی صلاحیت دار قرار دهد. قضات به لحاظ ظرفیت اعلام شده و تناسب قرار تأمین، از صدور قرارهای تأمین منتهی به بازداشت و یا احکام حبس جز در موارد ضروری خودداری و از تأسیس های جدید کیفری مانند تعلیق تعقیب یا مجازات، تعویق صدور حکم، آزادی های مشروط و مجازات های جایگزین حبس استفاده خواهند نمود. دادسرای انتظامی قضات بر حسن اجرای این بند نظارت می کند.

این مراکز پذیرش زندانیان در صورت تکمیل ظرفیت زندان ها، مراتب را به دادستان و رئیس حوزه قضایی اعلام می کنند، دادستان ها و روسای حوزه های قضایی مکلفند با رعایت مفاد بند فوق اقدامات لازم را به عمل آورند.

دستورالعمل اجرایی این بند بنا به پیشنهاد وزیر دادگستری و رئیس سازمان زندان ها تهیه و به تصویب رئیس قوه قضائیه می رسد.

ماده ۳۱

به منظور تحقق اهداف مندرج در اصول دهم، بیستم و یکم قانون اساسی، اهداف سند چشم انداز بیست ساله نظام و سیاستهای کلی برنامه ششم توسعه، از جمله "تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن و استیفای حقوق شرعی و قانونی زنان در همه عرصه ها و توجه ویژه به نقش سازنده آنان" و نیز به منظور بهره مندی جامعه از سرمایه انسانی زنان در فرآیند توسعه پایدار و متوازن، معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری به عنوان مرجع ملی زنان و خانواده وظیفه سیاستگذاری، برنامه ریزی کلان و تعیین شاخص های بهبود وضعیت زنان و خانواده را با استفاده از ظرفیت ستاد ملی زن و خانواده و ابلاغ به دستگاههای اجرایی بر عهده دارد.

کلیه دستگاههای اجرایی موظفند، با ارتقای جایگاه سازمانی امور زنان و خانواده زیر نظر بالاترین مقام دستگاه، نسبت به اعمال رویکرد عدالت جنسیتی در سیاست ها، برنامه ها و اجرای طرح های خود طبق سیاست های ابلاغی معاونت امور زنان و خانواده و از محل بودجه سنواتی خود اقدام نمایند.

معاونت امور زنان و خانواده موظف است با ارزیابی و تطبیق سیاست ها، برنامه ها و طرح های دستگاه ها با سیاست ها و برنامه های ملی ابلاغی و رصد مستمر ارتقای شاخص های وضعیت زنان و خانواده، گزارش آن را به طور سالانه به هیئت وزیران ارائه نماید.

آیین نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد معاونت امور زنان و خانواده و سازمان برنامه و بودجه و با همکاری دستگاههای اجرایی ذی ربط شش ماه پس از تصویب این قانون به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

° - لازم به توضیح مجدد است که این معاونت ابتدا لایحه پیشنهادی ذیل را به هیات دولت ارائه نموده ولی طی مکاتبه ای با سازمان برنامه و بودجه خواستار اصلاح ماده ۳۱ لایحه احکام برنامه ششم توسعه گردید(ماده مندرج در متن گزارش)

به منظور تحقق اهداف مندرج در اصول دهم، بیستم و یکم قانون اساسی، اهداف سند چشم انداز و سیاست های کلی برنامه ششم مبنی بر "تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن و استیفای حقوقی شرعی و قانونی زنان در همه عرصه ها و توجه ویژه به نقش سازنده آنان" و نیز به منظور بهره مندی جامعه از سرمایه انسانی زنان در فرآیند توسعه پایدار و متوازن، کلیه دستگاه های اجرایی موظفند با سازماندهی و تقویت جایگاه سازمانی امور زنان و خانواده در دستگاه، نسبت به اعمال رویکرد عدالت جنسیتی در سیاست ها، برنامه ها و طرح های خود و ارزیابی آثار تصمیمات خود در آن چارچوب، براساس شاخص های ابلاغی ستاد ملی زن و خانواده اقدام نمایند.

معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری موظف است ضمن ارزیابی و تطبیق سیاست ها، برنامه ها و طرح های دستگاه ها و رصد مستمر ارتقای شاخص های وضعیت زنان و خانواده، گزارش آن را به طور سالانه به هیات وزیران ارائه نماید.

آیین نامه اجرایی این تبصره در خصوص نحوه اعمال، سازوکارهای نظارت و پایش شاخص ها و وظایف و الزامات دستگاه های اجرایی برای ارتقای شاخص های مذکور، به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه ریزی، معاونت امور زنان و خانواده و با همکاری سایر دستگاه های اجرایی ذی ربط، شش ماه پس از تصویب این قانون به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

به منظور اجرایی نمودن احکام این قانون و نظارت بر حسن اجرای احکام برنامه ششم:

۱- دولت گزارش‌های نظارتی سالانه برنامه را از سال دوم برنامه در چارچوب برنامه ششم توسعه و براساس اهداف اصلاح شده برنامه‌های بخش‌ها و فصول که تا پایان اردیبهشت ماه هر سال به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد تنظیم می‌نماید. این گزارش حداکثر تا پایان مرداد ماه هر سال به مجلس شورای اسلامی ارائه می‌گردد.

۲- تمامی آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی مورد نیاز این قانون توسط سازمان و با همکاری سایر دستگاه‌های اجرایی تهیه و به تصویب هیات وزیران می‌رسد.

**۳- امور زنان و خانواده در
سند برنامه ششم توسعه**

۱-۳- فرابخشی: حوزه

اقتصاد کلان

۳- امور زنان و خانواده در متن سند برنامه ششم توسعه :

۳-۱- فرابخشی: حوزه اقتصاد کلان

امور زنان و خانواده در سرفصل فرابخشی: حوزه اقتصاد کلان							
د) برنامه راهبردی			ج) اهم چالش ها	ب) اهم اقدامات دولت	الف) تبیین وضعیت	شرح	
راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی	اهداف کمی	اهداف کلی و راهبردها					
✓	—	—	—	—	—	تولید، سرمایه گذاری و اشتغال	
—	—	—	—	—	—	بودجه و مالیه عمومی	
✓	—	—	—	—	—	پول و سیاست های پولی	
			—	✓	—	صنعت بانکداری	بازار پول و سطح عمومی قیمت ها
			—	—	—	سطح عمومی قیمت ها	
—	—	—	—	—	—	تجارت خارجی	
—	—	—	—	—	—	نظام تأمین منابع مالی	
—	—	—	—	—	—	بهره وری	
—	—	—	—	—	—	محیط کسب و کار	
—	—	—	—	—	—	توسعه مشارکت بخش خصوصی در طرح های زیرساختی	
—	—	—	—	—	—	توسعه خصوصی سازی در چهارچوب سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی	
✓	—	—	—	—	—	توسعه بخش تعاونی در چارچوب سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی	
						توسعه خصوصی سازی و بخش تعاون	
						بهبود محیط کسب و کار و توسعه مشارکت بخش خصوصی و تعاونی	

تولید، سرمایه گذاری و اشتغال

(د) برنامه راهبردی

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

ردیف	راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
۶	تقویت سرمایه انسانی (آموزش، تحصیلات و سلامت)، توسعه اشتغال و کارآفرینی	- ارتقای سرمایه انسانی (آموزش، بهداشت و سلامت نیروی کار) و توان مهارتی دانش آموختگان	- تعدیل استانداردها و سرانه های آموزشی برای جلوگیری از ترک تحصیل دختران - گسترش آموزش و بهداشت برای نیروی کار زنان و جوانان در مناطق کمتر توسعه یافته و گروه های اجتماعی در معرض خطر، بمنظور ارتقای کیفیت منابع انسانی

بازار پول و سطح عمومی قیمت ها

۲- صنعت بانکداری

(ب) اهم اقدامات دولت

- افزایش تامین مالی خرد خانوارها

(د) برنامه راهبردی حوزه بازار پول و سطح عمومی قیمت ها

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

ردیف	راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
۱۱	استفاده از روش های جدید برای بهبود پوشش تأمین مالی خرد متناسب با نیازها و تسهیل فرآیند اعطای اعتبارات خرد		اعطای تسهیلات قرض الحسنه از محل منابع قرض الحسنه بانک ها با اولویت تسهیلات ازدواج

بهبود محیط کسب و کار و توسعه مشارکت بخش خصوصی و تعاونی

توسعه خصوصی سازی و بخش تعاونی

۲- توسعه بخش تعاونی در چارچوب سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

ردیف	راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
۲	- اقدام مؤثر دولت در ایجاد تعاونی ها برای بیکاران در جهت اشتغال مولد	ترویج فرهنگ تعاون و ترغیب کارجویان به حضور گسترده در تشکیل و توسعه تعاونی ها	- شناسایی افشار مختلف جویای کار از قبیل جوانان، زنان، فارغ التحصیلان دانشگاهی و توانایی ها و ویژگی های آن ها

۲-۳- فرابخشی:

جمعیت، آمایش، توسعه

روستایی و ... محیط

زیست و نظام اداری

۲-۳- فرابخشی: جمعیت، آمایش، توسعه روستایی و ...، محیط زیست و نظام اداری

امور زنان و خانواده در سرفصل فرابخشی: جمعیت، آمایش، توسعه روستایی و ...، محیط زیست و نظام اداری						
د) برنامه راهبردی			ج) اهمیت چالش‌ها	ب) اهمیت اقدامات دولت	الف) تبیین وضعیت	شرح
راهبردها، سیاست‌ها و اقدام‌های اساسی	اهداف کمی	اهداف کلی و راهبردها				
✓	۶ —	✓	✓	✓	✓	جمعیت
—	۷ —	—	—	—	—	آمایش، توسعه و توازن منطقه ای
✓	—	—	✓	✓	✓	توسعه روستایی
✓	✓	✓				عشایری
✓	✓	—				توانمندسازی فقرا و محرومین
—	—	—	—	—	—	محیط زیست
—	—	—	—	—	—	تقسیم کار ملی و ساختار مدیریت و سازمان کار دولت
—	—	—				بخش مدیریت سرمایه انسانی
—	—	—				بخش نظام جبران خدمت کارکنان بخش عمومی
—	—	—				بخش مقابله با فساد اداری، افزایش سلامت اداری و صیانت از حقوق مردم
—	—	—				بخش توسعه فناوری های نوین و دولت الکترونیک
—	—	—				بخش توسعه مدیریت عملکرد و فناوری های مدیریتی

۱. در سرفصل جمعیت به طور کلی اهداف کمی عنوان نشده است.

۲. در سرفصل آمایش، توسعه و توازن منطقه ای به طور کلی اهداف کمی عنوان نشده است.

جمعیت

الف) تبیین وضعیت

بر اثر **کاهش سریع باروری** در دو دهه ۱۳۸۵-۱۳۶۵ و کاهش مستمر مرگ و میر، رشد شتابان جمعیت تعدیل و چشم انداز رشد جمعیت تغییر کرده است. نتایج سرشماری سال ۱۳۹۰ نشان دهنده تثبیت نرخ باروری کل طی دوره ۱۳۸۰-۱۳۹۰ در حدود ۱.۹ فرزند برای هر زن واقع در سن باروری است. همچنین نرخ رشد جمعیت در سال ۱۳۹۲ حدود ۱.۳ درصد برآورد شده است. تداوم میزان باروری کل در زیر سطح جانشینی (۲.۱ فرزند) به کاهش و سالخوردگی جمعیت در بلندمدت منجر می شود. باعنایت به اهمیت مقوله جمعیت به عنوان زیربنای توسعه انسانی و مبنای اقتدار ملی و باتوجه به پویندگی، بالندگی و جوانی جمعیت کنونی کشور به عنوان یک فرصت و امتیاز؛ به منظور جبران کاهش نرخ رشد جمعیت و نرخ باروری در سال های گذشته، در برنامه ششم توسعه در راستای سیاست های کلی جمعیت به موضوع جمعیت توجه جدی شده است.

ب) اهم چالش ها

مهمترین چالش های جمعیتی موجود عبارتند از:

- کاهش نرخ باروری به کمتر از سطح جانشینی
- توزیع نامتعادل فضایی و جغرافیایی جمعیت
- مهاجرت ناموزون در سطح داخل و بین المللی

کاهش نرخ باروری و تداوم آن در زیر سطح جانشینی در بلندمدت موجب سالخوردگی جمعیت و به تناسب آن توزیع نامتعادل فضایی و جغرافیایی جمعیت باعث تخریب زیست محیطی می شود. بارگذاری بیش از ظرفیت زیستی در مناطق پرتراکم جمعیتی، تخریب منابع و محیط زیست، بهره برداری حداقلی از منابع و نیز تعهدات سیاسی-امنیتی در مناطق کم تراکم از دیگر پیامدهای توزیع نامتعادل جغرافیایی جمعیت است. در حال حاضر بیش از ۸۵ درصد از جمعیت کشور در نیمه بالایی (شمالی - غربی) و کمتر از ۱۵ درصد در نیمه پایینی (جنوبی- شرقی) سکونت دارند و این به معنی تفاوت فاحش تراکم نسبی جمعیت در دو نیمه سرزمین است که پیامدها و تبعات منفی بسیاری با خود دارد.

مهاجرت های داخلی در قالب مهاجرت از روستاها و شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ به ویژه کلانشهرها موجب عدم تعادل در توزیع جمعیت داخلی می شود و مهاجرت بین المللی در قالب مهاجرت نخبگان و جوانان موجب خروج سرمایه انسانی کارآمد و مؤثر می شود و این پدیده می تواند لطمه بزرگی به فرایند توسعه کشور وارد سازد. از سوی دیگر، ورود بی قاعده جمعیت از سایر کشورها، به ویژه کشورهای همسایه که اکثر آنان فاقد تخصص و دانش مناسب هستند، پیامدهای اجتماعی، سیاسی و امنیتی را به همراه دارد و مستلزم اقدامات جدیدی در این حوزه است. بر این اساس، دولت برای تحقق اهداف جمعیتی، سیاست ها و اقدامات مبتنی بر راهبرد مشخص دنبال خواهد کرد.

ج) برنامه راهبردی

- اهداف کلی و راهبردها

اهداف کلی	راهبرد دستیابی به اهداف کلی
- افزایش نرخ باروری به بالاتر از سطح جانشینی	- تمرکز ویژه بر کاهش میانگین سن در اولین ازدواج - معرفی و ترویج الگوی مناسب فرزندآوری
- تحکیم بنیان خانواده	- تعریف و ترویج سبک زندگی اسلامی- ایرانی
- کاهش میزان مرگ و میر نوزادان	- مدیریت افزایش نرخ باروری در اقشار و مناطق مختلف

هدف کلی	راهبرد دستیابی به اهداف کلی
	کشور
	- تعیین باروری های پرخطر و کاهش سهم آنها
- ارتقاء جایگاه و منزلت سالمندان	- افزایش منزلت و کرامت سالمندان
- مدیریت مهاجرت	- کاهش مهاجرت به کلانشهرها - مدیریت مهاجرت به داخل و خارج
- نرخ باروری در حد طبیعی (نرم جهانی)	- کاهش نرخ ناباروری
- رصد مستمر تحولات جمعیتی	- تقویت و نهادینه کردن نظام رصد جمعیت کشور

راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

راهبرد	سیاست
- تمرکز ویژه بر کاهش میانگین سن در اولین ازدواج	- افزایش آگاهی عمومی در خصوص عواقب تأخیر در ازدواج - افزایش سهم تسهیلات ازدواج - تعریف و ترویج الگوی ازدواج آسان
- معرفی و ترویج الگوی مناسب فرزندآوری	- افزایش آگاهی عمومی از دلایل لزوم افزایش نرخ باروری به بالاتر از سطح جانشینی - افزایش آگاهی عمومی در خصوص معضلات ناشی از تک فرزندی یا بی فرزندی - افزایش آگاهی عمومی در خصوص تبعات منفی ناشی از فاصله سنی زیاد میان فرزندان
- مدیریت افزایش نرخ باروری در اقشار و مناطق مختلف	- تمرکز تبلیغاتی بر مناطق و گروههای با نرخ باروری کمتر از سطح جانشینی - توسعه و تجهیز مراکز بهداشتی و درمانی و حمایتی در حاشیه کلانشهرها و مناطق کمتربرخوردار
- تعیین بارداری های پرخطر و کاهش سهم آنها	- افزایش سهم باروری در سنین ۱۸ تا ۳۵ سالگی - افزایش سطح آگاهی عمومی در خصوص خطرات بارداری در سنین خیلی پایین و خیلی بالا - تعیین بارداری های پرخطر و اطلاع رسانی عمومی درباره آنها
- کاهش نرخ ناباروری	- افزایش سطح آگاهی عمومی در خصوص عوامل مؤثر بر ناباروری - افزایش تسهیلات و حمایتهای بیمه ای برای درمان ناباروری
- تعریف و ترویج سبک زندگی اسلامی- ایرانی	- افزایش سهم زایمان های طبیعی - افزایش سهم تغذیه با شیر مادر - افزایش و نظام مند نمودن خدمات مراقبت از مادران باردار و نوزادها - تکریم مقام و جایگاه مادر بودن در جامعه - تبیین ابعاد مختلف سبک زندگی علوی- فاطمی - استفاده مؤثر از ابزارهای رسانه ای جدید در ترویج سبک زندگی اسلامی- ایرانی
- افزایش منزلت و کرامت سالمندان	- توسعه نظام تأمین اجتماعی سالمندان و بیمه های تکمیلی - افزایش سهم خانواده ها در حمایت و مراقبت از سالمندان - افزایش سهم متخصصین طب سالمندی - افزایش خدمات اجتماعی و مراقبتی از سالمندان
- کاهش مهاجرت به کلانشهرها	- افزایش سهم حمایت از کارآفرینی در شهرها و مناطق روستایی در مقایسه با کلانشهرها - کاهش سهم دانشجویان دانشگاههای کلان شهرها

سیاست	راهبرد
<ul style="list-style-type: none"> - افزایش سهم بودجه تحقیقاتی دستگاه ها و مؤسسات آموزش عالی در خارج از کلانشهرها - پیش بینی سهمیه اجباری برای واحدهایی مانند شعب بانکها، دفاتر مرکزی و واحدهای دانشگاهی در خارج از کلانشهرها 	
<ul style="list-style-type: none"> - افزایش سهم سرمایه گذاری های اشتغال زا - ایجاد فرصت های شغلی متناسب با جمعیت واقع در سن کار - توسعه نظام کاریابی متناسب با مهارت های جمعیت در سن کار - افزایش اعزام سازمان یافته نیروی کار به سایر کشورها - نظام مند کردن کار و فعالیت اتباع خارجی در کشور 	<ul style="list-style-type: none"> - مدیریت مهاجرت به داخل و خارج
<ul style="list-style-type: none"> - تقویت پایگاه ثبت جمعیت و اتصال بر خط به شبکه ملی آمار - راه اندازی سامانه ثبت آدرس قانونی - اتصال شماره ملی افراد به سامانه های ارائه خدمات مانند آب، برق، گاز و تلفن ثابت - ساماندهی ثبت اتباع سایر کشورها - ساماندهی آمارهای رسمی مهاجرت به داخل و خارج از کشور 	<ul style="list-style-type: none"> - تقویت و نهادینه کردن نظام رصد جمعیت کشور
<ul style="list-style-type: none"> - شناسایی و معرفی مناطق مستعد جذب جمعیت - لحاظ کردن ضریب سرمایه گذاری و تخصیص منابع خاص برای مناطق مستعد جذب جمعیت - حفظ جمعیت در روستاها و مناطق مرزی - افزایش سهم مناطق روستایی از گردشگری - توسعه امکانات عمومی و زیربنایی در مناطق روستایی و شهرهای کوچک 	<ul style="list-style-type: none"> - باز توزیع جمعیت در پهنه سرزمین

- اقدام های اساسی

- تحقیق، تدوین و ارائه سبک زندگی اسلامی- ایرانی
- اجرایی شدن سند کار شایسته در سراسر کشور
- توسعه و تجهیز نهادها و مراکز مرتبط با سالمندان

توسعه روستایی، عشایری و توانمندسازی فقرا و محرومین

الف) تبیین وضعیت

توسعه روستایی به عنوان قاعده نظام سکونت و فعالیت ملی، نقش مهمی در توسعه ملی ایفا می کند. سهم ۲۶ درصدی تولید ناخالص داخلی، ۲۵ درصدی صادرات غیرنفتی، ۲۵ درصدی اشتغال کشور، ۷۰ الی ۸۰ درصد نیازهای غذایی کشور به استان توانمند زنان و مردان زحمتکش روستایی و عشایری اهمیت و جایگاه تولید و اشتغال پایدار روستایی در اقتصاد و ارزش افزوده ملی را نشان می دهد و نیز ۱۸ درصد از شاغلان کل کشور در بخش کشاورزی مشغول به کار هستند. ساختار اقتصاد روستایی در کشور نشان می دهد که بخش کشاورزی با ۳۸ درصد، بخش معدن با ۲۷.۶ درصد و بخش صنعت با ۱۹.۳ درصد عمده ترین سهم تولید ارزش افزوده را به خود اختصاص داده اند (مرکز آمار ایران، حساب تولید بخش های اقتصاد در حوزه روستایی - ۱۳۹۱، ۱۳۹۴).

از هر ۱۰۰ نفر جمعیت کشور در سال ۱۳۹۰ بیش از ۷۱.۴ نفر در مناطق شهری و فقط ۲۸.۶ نفر در روستاها زندگی می کنند و این نسبت در افق برنامه ششم در صورتی که اقدامات اساسی صورت نگیرد، به ۲۵ درصد خواهد رسید. مهاجرت های بالا و شتابان روستا-شهری که خود به خاطر سختی و تنگی معیشت و درآمد در مناطق روستایی و نابرابری بین مناطق شهری و روستایی در دسترسی و برخورداری از منابع می باشد، یکی از موجبات آن محسوب می شود. در عین حال تبدیل شدن روستاها به شهر و ادغام روستاهای حریم کلانشهر و شهرهای بزرگ، عامل مهم دیگری در این روند بوده است. هم اکنون بیش از ۳۰۰۰ روستا در حریم شهرها و کلانشهرها قرار داشته و در معرض ادغام در مناطق شهری هستند.

طی دوره (۱۳۸۴-۱۳۹۲) متوسط درآمد کل خانوارهای روستایی با رشد متوسط سالانه ۱۷.۷ درصد از رقم ۳۴۴۷۵ هزار ریال در سال ۱۳۸۴ به ۱۲۰۹۵۵ هزار ریال در سال ۱۳۹۲ افزایش یافته است. همچنین سهم اجزای تشکیل دهنده آن: درآمد از مشاغل مزد و حقوق بگیری از ۲۹ درصد به ۲۴.۹ درصد در سال ۱۳۹۱ کاهش و درآمد متفرقه از ۲۳.۹ درصد به ۴۳.۳ درصد در سال ۱۳۹۲ افزایش یافته است و سهم درآمد از مشاغل آزاد از ۴۷.۱ درصد به ۲۸.۷ درصد در سال ۱۳۹۱ کاهش و مجدداً در سال ۱۳۹۲ به ۲۹.۳ درصد افزایش یافته است. لذا طی دوره مذکور خانوار روستایی با کسری درآمد مواجه بوده است. به طوری که میزان کسری درآمد خانوار از رقم ۳۰۲۸ هزار ریال (ماهنامه حدود ۲۵۲ هزار ریال) در سال ۱۳۸۴ به ۹۱۴۰ هزار ریال (ماهنامه حدود ۷۶۲ هزار ریال) در سال ۱۳۸۹ و ۸۶۶۵ هزار ریال (ماهنامه حدود ۷۲۲ هزار ریال) در سال ۱۳۹۲ افزایش یافته است و به عبارت دیگر توان اقتصادی خانوارهای روستایی به شدت تحلیل رفته است.

افزایش تورم طی دوره ۱۳۸۴-۱۳۹۲ به اندازه ای بوده است که میزان درآمد خانوار طی نه سال مورد اشاره بر حسب قیمت های ثابت نزولی بوده و در واقع یک خانوار روستایی در سال های ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۲ علی رغم دریافت یارانه نقدی ماهانه، قدرت خرید خانوارهای روستایی در حد سبد خانوار سال ۱۳۸۴ را هم نداشته است. به عبارت دیگر خانوار روستایی نتوانسته است سطح درآمد و سطح هزینه های خود را در حد تورم پوشش دهد و در نتیجه سطح رفاه خانوار طی دوره فوق کاهش یافته است.

از ابتدای سال ۱۳۹۳ با کاهش تورم مناطق روستایی به رقم ۱۳.۷ که در شش ماه اول سال ۱۳۹۴ روند کاهشی آن ادامه داشته است باعث شد هزینه و درآمد خانوار روستایی به نقطه سربسری خود برسد. همچنین روند کاهشی نرخ بیکاری نیز از میانه سال ۱۳۹۲ در مناطق روستایی آغاز شده و از ۱۲.۷ درصد در سال ۱۳۹۱ به ۷ درصد در نیمه اول سال ۱۳۹۲ رسیده است. هرچند نرخ مشارکت اقتصادی زنان در طی سال های اخیر روند کاهشی و نرخ بیکاری آنان روند افزایشی داشته است.

فقر و محرومیت بخش قابل توجهی از خانوارها، مناطق و سکونتگاه های انسانی عمدتاً روستایی، مرزی و مناطق حاشیه نشین شهری و وجود دوام بیش از ۷ میلیون نفر تحت پوشش سازمان های حمایتی که بیشتر نمایانگر فقر مزمن و فقر قابلیتی است، از جمله چالش های سکونتگاههای انسانی عمدتاً روستایی و حاشیه نشینان شهری است. ادامه چنین وضعیتی، علاوه بر به

مخاطره افتادن سلامت و کرامت چندین میلیون آحاد جامعه، می تواند پیامدهای اجتماعی و اقتصادی منفی و انباشتی مختلفی را به همراه داشته باشد که تنش های اجتماعی و سیاسی از مهمترین آنهاست. از اینرو نیاز به تغییر پارادایم نظری و سیاستی و اتخاذ سیاست اجتماعی، اقتصادی و فضایی فعال و پیشگیرانه و در عین حال توانمندساز در این عرصه می باشد.

ب) اهم اقدامات دولت

دولت علی رغم شرایط تحریمی شدید کشور، رکود تورمی و کاهش درآمدهای نفتی، برای کاهش آلام روستاییان، فقرا و محرومین کشور طی دو سال اخیر برنامه ها و اقدامات عمده زیر را پیگیری و به اجرا گذاشته است:

- طرح تحول نظام سلامت در اردیبهشت ۱۳۹۳ ابلاغ شد. چندین فاز از این طرح شامل فاز اصلاحات در بیمارستان ها و کاهش سهم پرداختی مردم، تاکنون اجرا شده است. کتاب جدید ارزش های نسبی خدمات سلامت و هتلینگ و گسترش خدمات بهداشتی در حاشیه شهرها در این زمینه تدوین، ابلاغ و همچنین اجرا شده است و اکنون در مرحله اجرای اصلاحات در حوزه آموزش پزشکی است. تأثیر طرح تحول بر روند مواجهه خانوارهای روستایی و شهری کاهش هزینه های کمرشکن در روستاها از ۷.۶ در تابستان ۱۳۹۲ به ۶ درصد در تابستان ۱۳۹۳ کاهش داشته است. به علاوه این میزان در شهرها از ۴.۶ در تابستان ۱۳۹۲ به ۲.۷ درصد در تابستان ۱۳۹۳ کاهش داشته است.

- تأثیر طرح تحول بر روند مواجهه خانوارهای روستایی و شهری با هزینه های فقرزا، در روستاها کاهش از ۳.۱ در تابستان ۱۳۹۲ به ۲ درصد در تابستان ۱۳۹۳ بوده است. در شهرها نیز از میزان ۱.۸ در تابستان ۱۳۹۲ به ۱.۱ درصد در تابستان ۱۳۹۳ کاهش یافته است.

- کاهش فرانشیز بستری از ۱.۰٪ به ۰.۶٪ برای شهرنشینان و ۰.۳٪ برای روستاییان طی این دوره بوده است. علت این امر افزایش قیمت خدمات سلامت در قالب کتاب ارزش نسبی بود که سبب بار مالی افزون تر برای جمعیت تحت پوشش بیمه سلامت می گردید.

- اعتبارات حاصل از ۱٪ ارزش افزوده به میزان ۲۲۰۰ میلیارد تومان در سطح شبکه روستایی کشور به منظور اجرای نظام ارجاع و پزشک خانواده و همچنین کاهش هزینه از جیب بیماران روستایی در سطح خدمات بستری تخصیص یافته است.

- ضریب نفوذ بیمه اجتماعی روستاییان از سال ۱۳۹۲ تا سال ۱۳۹۴ به میزان ۸ درصد افزایش یافته است. این اقدام با تأمین بخشی از حق سرانه بیمه های اجتماعی روستاییان توسط دولت انجام گرفته است (۱.۰٪ از درآمد مأخذ حق سرانه بیمه را دولت و ۰.۵٪ آن را بیمه شده روستایی پرداخت می نماید).

- نظام چندلایه تأمین اجتماعی و تهیه آیین نامه لایه مساعدت های اجتماعی تدوین و تصویب شد. این نظام برای تکمیل پوشش جمعیت اقشار آسیب پذیر بوده است. از آنجایی که خانوارهای نیازمند و اقشار آسیب پذیر در طی سنوات گذشته و بر اثر فشار تورمی ایجاد شده، قدرت خرید خود را بیش از پیش از دست داده اند از این رو دولت یازدهم به منظور هماهنگ کردن اقدامات متعدد و بعضا پراکنده در جهت حمایت از این گونه خانوارها اقدام به تدوین برنامه پوشش مساعدتی از جنبه های معیشتی، توانمندسازی و سلامت نموده است. در این فرایند جمعیت تحت پوشش نهادهای حمایتی از ۴۸۵۸۰۰۰ نفر در سال ۱۳۹۲ به ۵۰۲۹۰۰۰ نفر در سال ۱۳۹۴ بالغ گردیده است. با توجه به اهمیت حمایت از اقشار آسیب پذیر سهم اعتباری اقدامات حمایتی از کل منابع عمومی از ۱.۵۷ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۱.۸۸ درصد در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است.

- افزایش قابل توجه ضریب نفوذ اینترنت در مناطق روستایی از ۲۵ درصد به ۳۰ درصد طی دو ساله عملکرد دولت، افزایش پوشش تحصیلی از حدود ۹۱ درصد به بیش از ۹۸ درصد و افزایش نسبت خانوار روستایی بهره مند از گاز

لوله کشی به کل خانوارهای روستایی از ۵۵ درصد به ۶۷ درصد و نیز اختصاص معادل ریالی پانصد میلیون (۵۰۰۰۰۰۰۰) دلار به صورت تسهیلات از محل صندوق توسعه ملی به منظور آبرسانی به روستاها از اقدام های مهم دولت یازدهم محسوب می شود.

- تداوم توسعه زیرساخت های اقتصادی و اجتماعی از جمله توسعه راه های آسفالتی و حمل و نقل عمومی
- تشکیل ستاد ملی بازآفرینی شهری که بهسازی و نوسازی و توانمندسازی سکونتگاه های غیررسمی (حاشیه نشین) شهری یکی از اهداف آن می باشد.
- تدارک احداث ۵۰۰ پروژه ارتقای دسترسی به خدمات فرهنگی، آموزشی، فراغتی و بهداشتی در مناطق حاشیه نشین شهری

ج) اهم چالش ها

با تمام تلاش های صورت گرفته، جامعه روستایی و عشایری با چالش های عمده ای مواجه است که کم توجهی به آنها می تواند کلیت حیات این جوامع را تحت شعاع قرار دهد. روند منفی رشد جمعیت مناطق روستایی کشور و در عین حال کاهش مستمر سهم جمعیت روستایی در کل کشور، درآمد و بهره وری پایین، شکاف درآمدی با مناطق شهری و بیکاری بویژه جوانان و افت قابل توجه مشارکت زنان، بحران های آب و خشکسالی های متوالی و به مضیقه افتادن اقتصاد کشاورزی و در نتیجه سختی معیشت و فقر و محرومیت بویژه در مناطق مرزی شرق و غرب کشور و در کل پایین بودن تاب آوری روستاییان در مقابل مخاطرات طبیعی و اجتماعی و تکانه های اقتصادی از مهمترین چالش های سکونتگاه های روستایی و عشایری کشور محسوب می شوند.

د) برنامه راهبردی

برنامه راهبردی (توسعه روستایی)

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

ردیف	راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
۱	- تقویت بنیه اقتصادی روستایی	- حمایت از شرکتهای حقیقی و حقوقی دانش بنیان و کارآفرین اقتصادی و اجتماعی روستایی	- اجرای برنامه های آموزشی- مهارتی و اعتباری برای توسعه مشاغل خانگی در مناطق روستایی با تاکید تقویت زنجیره کسب و کار - تکمیل طرح نیازسنجی آموزشی و مهارتی مناطق روستایی
۲	- ارتقاء توسعه انسانی و اجتماعی روستایی و عشایری و کاهش فاصله آن با مناطق شهری	- ظرفیت سازی جهت افزایش درآمد سرانه خانوارهای روستایی - توسعه تشکل های مردمی در مناطق روستایی - ارتقاء نقش و جایگاه شوراهای اسلامی و دهیاران - توسعه مشارکت مردمی در فعالیت های بخش(خصوصی و تعاونی)	- تدوین سند آموزش های فنی و حرفه ای - طرح هم افزایی پیوندهای روستایی شهری - تدوین سند ارتقاء سرمایه اجتماعی در راستای کاهش آسیب پذیری اجتماعی و فرهنگی در مناطق روستایی - توسعه تعاونی های اجتماع محور در مناطق روستایی - طرح تسهیل مشارکت مردمی در برنامه ریزی روستایی - طرح توانمندسازی اجتماع محور زنان روستایی و عشایری
	- گسترش برخوردار از خدمات نوین	- حمایت از خانواده های فقیر و محروم در دسترسی و برخورداری	- تدوین سند توسعه پایدار مناطق روستایی مرزی با رویکرد آمایشی

- برنامه راهبردی (عشایری)

اهداف کلی و راهبردها

اهداف کلی و راهبردهای توسعه جامعه عشایر کوچنده

ردیف	هدف کلی	راهبرد دستیابی به هدف کلی
۱	رفع محرومیت از مناطق عشایری و تعدیل نابرابری های موجود بین جامعه عشایری با جوامع شهری و روستایی	- تقویت، توسعه و حمایت از تشکل های عشایری (تعاونی های عشایری، صندوق توسعه بخش کشاورزی عشایری، صندوق خرد زنان و ...)

- اهداف کمی

پیش بینی اهداف کمی توسعه جامعه عشایر کوچنده

ردیف	هدف	هدف کمی		وضعیت در پایان سال		سال های برنامه ششم				
		واحد	عنوان	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹
۲	ساماندهی به کوچ و اسکان عشایر کوچنده	خانوار	پوشش مطالعات ساماندهی عشایر	۷۱۷۷	۸۸۷۶	۸۵۷۰	۹۰۰۰	۹۱۰۰	۹۱۰۰	۹۵۰۰
		خانوار	تعداد خانوار اسکان یافته	۸۵۳۵۷	۹۳۳۵۷	۹۷۷۵۸	۱۰۳۲۵۸	۱۰۹۸۵۸	۱۱۷۵۵۸	۱۲۶۳۵۸
		خانوار	تعداد عشایر بهره مند از ارائه خدمات	۱۴۵۰۷۰	۱۶۸۲۲۸	۱۵۲۵۶۰	۱۶۲۴۷۲	۱۷۳۴۸۶	۱۸۶۷۰۳	۱۹۶۷۵۳
		خانوار	پوشش سوخت فسیلی	۲۰۷۹۳۵	۲۰۹۹۳۵	۲۱۲۳۳۰	۲۱۹۳۶۳	۲۲۸۱۵۵	۲۲۸۱۵۵	۲۳۶۹۷۴
	ارتقاء کیفیت زندگی، بهبود و توسعه منابع انسانی، تولید، اشتغال و درآمد عشایر کوچنده	خانوار	ساماندهی تشکل ها	۱۱۳۹۸۰	۱۲۷۰۸۰	۱۳۷۲۴۸	۱۵۰۹۷۱	۱۶۶۰۶۸	۱۸۴۳۳۶	۲۰۴۶۱۲

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی توسعه جامعه عشایری

راهبردها، سیاست ها و اقدام های مورد نیاز توسعه جامعه عشایر کوچنده

ردیف	راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
۱	تقویت، توسعه و	توانمندسازی تشکل ها با تأکید بر بهبود مدیریتی و کارشناسی و شایسته	تقویت و توانمندسازی تشکل

<p>های عشایری ایجاد و گسترش فعالیت صندوق های خرد برای زنان و سایر تشکل های مردم نهاد عشایری ورود و گسترش فعالیت تشکل های عشایری در امور تجاری و بازرگانی داخلی و خارجی</p>	<p>سالاری و دانایی محوری. استفاده از یافته های علمی و تجارب موفق با بکارگیری نیروهای تحصیل کرده و باتجربه در امور اقتصادی و بازرگانی. افزایش سرمایه گذاری و تقویت توان مالی و اقتصادی تشکل ها و گسترش فعالیت آن ها در زمینه های تولیدی عشایر. افزایش سرمایه صندوق توسعه بخش کشاورزی عشایری با مشارکت عشایر و تشکل های مربوطه. افزایش نظارت و کنترل موثر بر تشکل ها با بازرسی و حسابرسی موردی و دوره ای. زمینه سازی توسعه صادرات محصولات تولیدی عشایر و تأمین نیازهای آنها با استفاده از ظرفیت تشکل های عشایری و مراکز مبادلات مرزی</p>	<p>حمایت از تشکل های عشایری) تعاونی های عشایری، صندوق توسعه بخش کشاورزی عشایری، صندوق خرد زنان و (...)</p>
--	--	---

- برنامه راهبردی (توانمندسازی فقرا و محرومین)

- اهداف کمی

ردیف	هدف کلی	هدف کمی		وضعیت در پایان سال		سال های برنامه ششم				
		عنوان	واحد	۱۳۹۳	*۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹
۲	ارتقای درآمد و معیشت و نقش طبقات کم درآمد	توانمندسازی خانوارهای دو دهک اول درآمدی مناطق روستایی و حاشیه نشینان شهری	به هزارخانوار	-	-	۵۰	۲۵۰	۵۰۰	۵۰۰	۲۰۰

*پیش بینی

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

راهبردها، سیاست ها و اقدام های توانمندسازی فقرا و محرومین

ردیف	راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
۱	توسعه مهارت های پایه، اجتماعی، حرفه ای، تخصصی و کسب و کار فقرا	- توسعه دسترسی به آموزش های پایه و متوسطه و آموزش دختران در مناطق محروم	- طرح نیازسنجی آموزشی و مهارتی فقرا و محرومین مناطق هدف متناسب با مزیت ها، شرایط و قابلیت های محیطی با رویکرد مشارکتی و تسهیل گری - طرح آموزش مهارت های پایه و زندگی
۳	تسهیل دسترسی گروه های کم درآمد و فقرا به منابع و تسهیلات بانکی، زیرساخت های فیزیکی - کالبدی و	- افزایش مشارکت خانوارها و مناطق فقیر در رشد فراگیر اقتصادی	- طرح تشکیل صندوق وقف و نذر برای فقرزدایی - تشکیل و توسعه گروه های وام دهی گروهی (همیار و هم پیوند)

ردیف	راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
	خدمات و کاربریهای آموزشی، اجتماعی و فرهنگی		
۴	حمایت و تشویق سرمایه گذاری در مناطق محروم محور توسعه شرق و غرب	<ul style="list-style-type: none"> - اصلاح و سوق دهی منابع هدفمندسازی یارانه ها به سرمایه گذاری های اشتغال زا و کالاهای عمومی و زیرساخت های اجتماعی و اقتصادی حامی فقرا در مناطق هدف دومحور - تنظیم مقررات بازار کار به منظور ایجاد فرصت های جذاب شغلی برای مناطق هدف در دومحور - ترویج و ترغیب مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت ها در توسعه فعالیت های اقتصادی مناطق محروم دومحور 	<ul style="list-style-type: none"> - تشکیل صندوق های اعتباری خرد با رویکرد مشارکتی و تسهیلتی - پایش و رصد دوره ای تاثیر متغیرها و سیاستهای کلان بر فقر خانوار و بنگاه ها
۵	توسعه کسب و کار خرد و بنگاه های خرد حامی فقرا	<ul style="list-style-type: none"> - کمک به تقویت نقش و وظیفه نهادهای مدیریت محلی در فرایند توانمندسازی - ایجاد بنگاه های اقتصادی در قالب شیوه های مختلف با تأکید بر بنگاههای کوچک و متوسط 	<ul style="list-style-type: none"> - طرح اصلاح شبکه های تأمین مواد اولیه، طراحی، بازاریابی و فروش مشاغل خانگی زنان سرپرست خانوار
۸	بهبود شاخص های عدالت اجتماعی	<ul style="list-style-type: none"> - محدود نمودن پرداخت یارانه مستقیم به گروه های نیازمند - هدفمندسازی یارانه ها با تأکید بر اقشار کم درآمد - استفاده بهینه از منابع حاصل از حذف یارانه ها با هدف افزایش رفاه کل جامعه و بهبود شاخص های عدالت - اعطای کمک های غیرنقدی به خانوارهای آسیب پذیر به منظور تأمین امنیت غذایی 	<ul style="list-style-type: none"> - ارزیابی دوره ای سیاست ها و متغیرهای کلان اقتصادی بر فقر خانوار و بنگاه ها - طرح افزایش پوشش بیمه های اجتماعی فقرا و محرومین و گروه های کم درآمد با تأکید بر فعالین بخش غیررسمی - توسعه حمایت های اجتماعی فراگیر و توانمندساز از فقرا و محرومین

۳-۳- بخشى:

امور توليدى

۳-۳- بخشی: امور تولیدی

امور زنان و خانواده در سرفصل بخشی: امور تولیدی							
(د) برنامه راهبردی			ج) اهم چالش‌ها	ب) اهم اقدامات دولت	الف) تبیین وضعیت	شرح	
راهبردها، سیاست‌ها و اقدام‌های اساسی	اهداف کمی	اهداف کلی و راهبردها					
—	—	—	—	—	—	آب	
—	—	—	—	—	—	کشاورزی و منابع طبیعی	
—	—	—	—	✓	—	صنعت	صنعت و معدن
—	—	—				معدن و صنایع معدنی	
—	—	—	✓	—	—	بازرگانی داخلی	بازرگانی
—	— ^۸	—	—	—	—	مناطق آزاد تجاری و ویژه اقتصادی	

۱. بخش مناطق آزاد تجاری و ویژه اقتصادی تنها دو سرفصل برنامه راهبردی و برنامه‌ها و اقدام‌های اساسی را داشته و اهداف کمی نداشته است.

صنعت و معدن

ب) اهم اقدامات دولت

در ادامه سياست های اين حوزه، اعطای تسهیلات ترجیحی خرید کالای ایرانی و صدور کارت اعتباری خرید کالای ایرانی با نرخهای ترجیحی مناسب برای خانوارهای دارای درآمد متوسط به پایین از اقداماتی است که هدف دوگانه افزایش رفاه خانوارها و تحریک تولید داخلی را توأما دنبال می کند.

بازرگانی

بازرگانی داخلی

ج) اهم چالش ها

- عدم اطمینان از آینده بازار و تمایل و ترغیب برای خرید و احتکار کالا و در نتیجه به هم خوردن توازن در سبب هزینه های خانوار و بنگاه های اقتصادی

۴-۳- بخشى:

امور زیربنایى

۳-۴- بخشی: امور زیربنایی

امور زنان و خانواده در سرفصل بخشی: امور زیربنایی							
(د) برنامه راهبردی			(ج) اهمیت چالش‌ها	(ب) اهمیت اقدامات دولت	(الف) تبیین وضعیت	شرح	
راهبردها، سیاست‌ها و اقدام‌های اساسی	اهداف کمی	اهداف کلی و راهبردها					
—	—	—	—	—	—	نفت و گاز	انرژی
—	—	—	—	—	—	برق	
✓	✓	✓	✓	✓	—	مسکن و سکونتگاه‌ها	مسکن و شهرسازی و
✓	✓	✓	✓	—	—	عمران شهری و روستایی	عمران شهری و روستایی
—	—	—	—	—	—	حمل و نقل	
—	✓	—	—	—	—	ارتباطات و فناوری اطلاعات	

مسکن و شهرسازی و عمران شهری و روستایی

مسکن و سکونتگاه ها

ب) اهم اقدامات دولت

سیاست های کلی دولت در دوسال اخیر بازنگری طرح جامع مسکن، بازآفرینی شهری، بازتعریف شهرهای جدید، ساماندهی مسکن مهر، توجه به توسعه ای شدن بانک مسکن و توسعه بازارهای مالی در بخش مسکن بوده است.

باتوجه به سرشماری نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، در مجموع در قبال ۲۱.۲ میلیون خانوار در کل کشور، ۲۰ میلیون واحد مسکونی موجود بوده است. در صورتی که در سال ۱۳۹۳، در قبال ۲۲.۷ میلیون خانوار بیش از ۲۱.۶ میلیون واحد مسکونی وجود داشته است. به عبارت دیگر کمبود مسکن از ۱.۲ میلیون واحد در سال ۱۳۹۰ به ۱.۱ میلیون واحد کاهش یافته است. علی رغم احداث حدود ۸۰۰ هزار واحد مسکونی (۶۸۰ هزار واحد مسکونی شهری و ۱۲۰ هزار واحد مسکونی روستایی) در سال ۱۳۹۳، به دلیل تشکیل خانوارهای جدید و خانوارهای تک نفره و همچنین افزایش تقاضای نوسازی مسکن، همچنان کمبود مسکن جدی می باشد. اهم اقدامات انجام شده از نیمه سال ۱۳۹۲ تا آذر ۱۳۹۴ در بخش مسکن به شرح زیر می باشد:

- افزایش سقف وام خرید مسکن از محل اوراق گواهی حق تقدم تا ۶۰۰ میلیون ریال و ساخت مسکن تا سقف ۱۰۰۰ میلیون ریال
- راه اندازی شرکت تامین سرمایه مسکن
- راه اندازی صندوق پس انداز یکم با هدف تامین خرید مسکن در سه سقف ۸۰۰، ۶۰۰ و ۴۰۰ میلیون ریالی
- تدوین برنامه مشترک (مسکن اجتماعی)، فی مابین وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و وزارت راه و شهرسازی
- تصویب سند احیاء، بهسازی و نوسازی محدوده ها و محله های ناکارآمد و غیررسمی شهری با رویکرد توانمندسازی و بازآفرینی
- ارائه وام ساخت به منظور نوسازی بافت های فرسوده و سکونتگاه های غیررسمی
- ارائه وام نوسازی و بهسازی مسکن روستایی به تعداد ۱۱۵ هزار واحد عقد قرارداد با بانک و ۱۷۰ هزار واحد پایان یافته
- افزایش وام مسکن مهر از ۲۵۰ به ۳۰۰ میلیون ریال
- افتتاح بالغ بر ۵۹۰ هزار واحد مسکن مهر و فروش اقساطی بالغ بر ۶۰۰ هزار واحد مسکن مهر
- تصویب مصوبه اختصاص اعتبار ۵۰۰۰ میلیارد ریال به منظور ساخت زیربناهای مسکن مهر توسط هیأت دولت
- تهیه و تدوین سند طرح جامع مسکن به عنوان نقشه راه بخش مسکن تا افق سال ۱۴۰۴
- تامین زیربناهای بیش از ۴۷۰ هزار مسکن مهر برای واگذاری تا پایان سال ۱۳۹۴

ج) اهم چالش ها

علی رغم تلاش های صورت گرفته، یکی از چالش های بخش مسکن در اقتصاد ایران عبارت است از:

- سهم بالای هزینه مسکن در سبد خانوارهای کم درآمد

د) برنامه راهبردی مسکن و سکونتگاه ها

- اهداف کلی و راهبردها

هدف کلی	راهبرد دستیابی به هدف کلی
<ul style="list-style-type: none"> - تسهیل دسترسی همه گروه های درآمدی به ویژه گروه های کم درآمد و گروه های خاص به مسکن مناسب - افزایش نوسازی در بافت های ناکارآمد (بافت فرسوده و حاشیه نشینی) شهری و روستایی 	<ul style="list-style-type: none"> - بسط روش های حمایتی تشویق نوسازی در بافت های ناکارآمد - توسعه مسکن اجتماعی - فراگیر نمودن نظام فنی روستایی - افزایش سهم بخش مسکن از منابع هدفمندسازی یارانه ها - استفاده از ظرفیت شهرهای جدید در تعادل بخشی به بازار مسکن - توسعه شهرهای جدید براساس تعادل بین سکونت، اشتغال و خدمات

- اهداف کمی

هدف کلی	هدف کمی		وضعیت در پایان سال ۱۳۹۳	سال های برنامه ششم				
	عنوان	واحد		۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹
<ul style="list-style-type: none"> - تسهیل دسترسی گروه های کم درآمد و گروه های خاص به مسکن مناسب - افزایش سهم تسهیلات بانکی و سایر ابزارهای مالی در تأمین مسکن - افزایش نوسازی در بافت های ناکارآمد (بافت فرسوده و حاشیه نشینی) شهری و روستایی 	تراکم خانوار در واحد مسکونی	خانوار/مسکن	۱.۰۴	۱.۰۳	۱.۰۳	۱.۰۲	۱.۰۱	
	سهم مسکن در سبدخانوار گروه های خاص	درصد	۴۱	۳۷	۳۵	۳۳	۳۰	
	سهم نظام بانکی در تأمین مالی مسکن	درصد	۳۱	۳۶	۳۸	۴۰	۴۲	
	سهم مسکن حمایتی	درصد	۱۵	۲۱	۲۵	۲۷	۳۱	
	افزایش مسکن استجاری حمایتی	هزار خانوار	۱۰	۳۰	۴۰	۵۰	۶۰	

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
<ul style="list-style-type: none"> - بسط روش های حمایتی تشویق نوسازی در بافت های ناکارآمد - توسعه مسکن اجتماعی - فراگیر کردن نظام فنی روستایی - افزایش سهم بخش مسکن از منابع هدفمندسازی یارانه ها - استفاده از ظرفیت شهرهای جدید در تعادل بخشی به 	<ul style="list-style-type: none"> - حمایت از طرح های مشارکتی ساخت و ساز با تأکید بر استفاده از فناوری های نوین - توسعه استفاده از ابزارهای مالی اسلامی مانند صکوک، مرابحه، استصناع و ... - هماهنگی بین برنامه های بهسازی و نوسازی شهری و روستایی با برنامه های تأمین مسکن گروه های کم درآمد - حمایت های مالی با ایجاد نظام تأمین 	<ul style="list-style-type: none"> - تهیه برنامه یکپارچه سامان دهی و توانمندسازی سکونتگاه های نابسامان - لحاظ معیارهای اجتماعی و فرهنگی در برنامه ریزی مسکن - پایش و اجرای برنامه های فضایی با تمرکز بر اثرگذاری بر مسکن کم درآمدها و مسکن روستایی - استفاده از ظرفیت خیریه و وقف برای تأمین مسکن - گسترش فعالیت صندوق های زمین و ساختمان برای تقویت سمت عرضه - تدوین ضوابط و استانداردهای نظام فنی روستایی

راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
بازار مسکن - توسعه شهرهای جدید بر اساس تعادل بین سکونت، اشتغال و خدمات	مالی مسکن کم درآمدها و بانک پذیر نمودن آن ها - کاهش نابرابری در برخورداری از مسکن مناسب - هماهنگی بین برنامه های بازآفرینی شهری و روستایی با برنامه های تأمین مسکن گروه های کم درآمد - استفاده از ظرفیت شهرهای جدید برای تأمین مسکن گروههای مختلف درآمدی بویژه اقشار متوسط و کم درآمد - ایجاد پیوند بین سیاست های رفاه و تأمین اجتماعی با برنامه های مسکن	منطبق با شرایط بومی - ایجاد سامانه اطلاعاتی و پایش برنامه های حمایتی در بخش مسکن، محدوده نابسامان و ... در شهرهای با جمعیت بیش از ۲۰۰ هزار نفر - احداث مسکن با اولویت در شهرهای میانی با هدف تعادل بخشی به فضا و توزیع جمعیت - حمایت از کوچک سازی و اصلاح الگوی مصرف مسکن - تشکیل صندوق ضمانت تسهیلات مسکن - اعطای تسهیلات ساخت مسکن در بافت های فرسوده شهری و سکونتگاه های غیررسمی با نرخ بهره حمایتی - اعطای تسهیلات ودیعه مسکن به ساکنان بافت های فرسوده شهری - تشکیل بانک اطلاعاتی از برنامه های حمایتی و یارانه ای در بخش مسکن - ارتقاء کیفیت و بهینه سازی ضوابط ساخت و ساز در روستاهای دارای ویژگی خاص - تکمیل پروژه های مسکن مهر و تأمین خدمات زیربنایی آن ها

عمران شهری و روستایی

ج) اهم چالش ها

از چالش های بخش عمران شهری و روستایی عبارتند از:

- روند فزاینده گسترش بافت های فرسوده و اسکان غیررسمی در کشور
- تغییرات اقلیم و مشکلات ناشی از مهاجرت، افزایش نامتناسب تراکم شهری و تشدید سکونت در مناطق غیررسمی

د) برنامه راهبردی

- اهداف کلی و راهبردها

هدف کلی	راهبرد دستیابی به هدف کلی
- ارتقاء سطح مشخصات محیط زیست شهری و پایداری توسعه شهری	- اصلاح الگوی تهیه طرح های توسعه شهری با تأکید بر: - ساماندهی به سکونتگاه های حاشیه ای و غیررسمی - احیای بافت های فرسوده شهری

- اهداف کمی

سال های برنامه ششم					وضعیت در پایان سال ۱۳۹۳	هدف کمی		هدف کلی
۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵		واحد	عنوان	
۱۵	۱۴	۱۳.۵	۱۲.۵	۱۱	۱۰	هزارهکتار	ساماندهی و احیای محلات ناکارآمد	ارتقاء بهسازی بافت های ناکارآمد شهری

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

اقدام اساسی	سیاست	راهبرد
<ul style="list-style-type: none"> - اصلاح نظام برنامه ریزی شهری در راستای تحقق پذیری طرح های توسعه شهری - تأمین تسهیلات و مناسب سازی شهر برای افراد ناتوان و سالخورده - احیاء و بهسازی و نوسازی و توانمندسازی و ساماندهی بافت تاریخی- فرهنگی، بافت فرسوده شهری و سکونتگاه های غیررسمی و حاشیه ای - اجرای پروژه های بهسازی و نوسازی واحدهای مسکونی واقع در بافت های فرسوده مناطق شهری و روستایی با رویکرد کاهش مصرف انرژی - مطالعه و اجرای طرح های توسعه شهری براساس الگوی شهر اسلامی- ایرانی 	<ul style="list-style-type: none"> - احیای معماری بومی و توجه به هویت معماری و شهرسازی اسلامی-ایرانی - زمینه سازی برای ایجاد شبکه شهری - سلسله مراتبی با اولویت توسعه شهرهای میانی - جلوگیری از گسترش پهن دشتی شهرها - به منظور کاهش حجم و طول سفرهای شهری - ارتقاء سطح خدمات ایمنی در شهرهای کشور 	<ul style="list-style-type: none"> - ساماندهی به سکونتگاه های حاشیه ای و غیررسمی - احیای بافت های فرسوده شهری

ارتباطات و فناوری اطلاعات

(د) برنامه راهبردی

- اهداف کمی

سال های برنامه ششم					وضعیت در پایان سال ۱۳۹۳	هدف کمی		هدف کلی	ردیف
۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵		واحد	عنوان		
۸۰	۷۰	۶۵	۶۰	۵۵	۴۴.۷۳	درصد	دسترسی ۸۰ درصد خانوارها به پهن باند	افزایش ظرفیت پهن باند زیرساخت شبکه ملی اطلاعات	۱

۵-۳- بخشى:

امور اجتماعى

۵-۳- بخشی: امور اجتماعی

امور زنان و خانواده در سرفصل بخشی: امور اجتماعی							
د) برنامه راهبردی			ج) اهم چالش ها	ب) اهم اقدامات دولت	الف) تبیین وضعیت	شرح	
راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی	اهداف کمی	اهداف کلی و راهبردها					
✓	✓	✓	-	✓	✓	سلامت و ارتقاء کیفیت زندگی	
✓	✓	✓	✓	✓	-	بیمه سلامت	
-	✓	-	✓	✓	✓	بیمه های اجتماعی	
✓	✓	✓	✓	✓	✓	امور حمایتی و توانمندسازی	
✓	✓	✓	-	-	-	مبارزه با موادمخدر و روانگردان ها	
✓	✓	-	-	-	-	امداد و نجات	
✓	✓	✓	-	✓	-	ایثارگران	

رفاه و
تأمین
اجتماعی

امور اجتماعی

سلامت و ارتقاء کیفیت زندگی

الف) تبیین وضعیت

برخورداری از زندگی سالم، مولد و باکیفیت، توام با طول عمر قابل قبول و عاری از بیماری و ناتوانی، نیازی اساسی و **حقی** **همگانی** است که در دین مبین اسلام، قانون اساسی ج.ا.ا، اعلامیه جهانی حقوق بشر (ماده بیست و پنجم)، اعلامیه حقوق بشر اسلامی و در قوانین اساسی بسیاری از کشورها مورد تأکید قرار گرفته است. اگرچه تأمین و حفظ سلامت وظیفه ای فردی، اجتماعی، سازمانی و حاکمیتی است ولیکن مسئولیت این امر بر عهده دولت ها بوده و یکی از مؤلفه های حکمرانی خوب و پیش شرط تحقق توسعه پایدار در هر کشور به شمار می رود. اساسنامه سازمان جهانی بهداشت (۱۹۴۶) نیز برخورداری از بالاترین حد استانداردهای منطقی و قابل حصول سلامت، بدون در نظر گرفتن نژاد، مذهب، عقاید سیاسی و موقعیت اقتصادی و اجتماعی را **حق مسلم هر انسانی** بیان می کند.

بررسی شاخص ها و متغیرهای بخش سلامت نشان می دهد **نرخ مرگ و میر مادران در کشور** در سال های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ به ترتیب ۱۹.۹ و ۱۹.۸ در صدهزار تولد زنده بوده است.

ب) اهم اقدامات دولت

یکی از مهمترین اقدامات دولت در بخش سلامت در سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۴ به شرح زیر است:

- اجرای برنامه **پزشک خانواده** در دو استان فارس و مازندران، در اواخر سال ۱۳۹۳ با ایجاد مراکز خدمات سلامت برای حاشیه نشینان که پیش از این هیچ خدمت بهداشتی برخوردار نبودند.

د) برنامه راهبردی

- اهداف کلی و راهبردها

ردیف	هدف کلی بخش	واحد	وضع موجود (پایان سال ۱۳۹۳)	پایان برنامه ششم (۱۳۹۹)	راهبرد دستیابی به هدف کلی
	افزایش امید به زندگی	سال	۷۴	۷۶	تحکیم بنیان خانواده
	کاهش بار ناشی از بیماری های غیرواگیر و عوامل خطر	درصد از DALY	۷۶	۷۲.۲	تحکیم بنیان خانواده
	اصلاح شاخص های توسعه سلامت کودکان	عدد	۷.۹۳	۵.۹	پایش مستمر تغذیه گروههای آسیب پذیر (زنان باردار و کودکان) توانمندسازی خانوارها در تأمین و مصرف غذای سالم

اهداف کمی	وضع موجود (پایان سال ۱۳۹۳)	پایان برنامه ششم (۱۳۹۹)	واحد	هدف کلی بخش	ردیف
افزایش میزان دسترسی و بهره مندی خانوارهای ایرانی به سبد مطلوب غذایی ایمن و سالم	۳۰	۶۰	درصد	آموزش گروههای آسیب پذیر در راستای استفاده بهینه از منابع غذایی در دسترس کمک به تکمیل سبد غذایی گروهها و مناطق آسیب پذیر استقرار و پایش مستمر نظام ایمنی غذایی بهره مندی عادلانه آحاد مردم از سبد غذایی سالم، مطلوب و کافی هدایت منابع یارانه ای برای تأمین سبد غذایی گروههای آسیب پذیر بهره مندی عادلانه آحاد مردم از آب پاک و سالم بهره مندی عادلانه آحاد مردم از امکانات ورزشی همگانی بهره مندی عادلانه آحاد مردم از فرآورده های بهداشتی ایمن بهره مندی عادلانه آحاد مردم از هوای پاک حمایت از مشارکت سازمانهای مردم نهاد در ارتقای شاخص های سلامت	
ارتقای شاخص های سلامت باروری و فرزندآوری نرخ باروری کلی زایمان طبیعی	۱.۹ ۴۹.۵۹	۲.۱ ۵۷.۵	نسبت درصد	تحکیم بنیان خانواده ترویج آموزش های اسلامی، معنوی و اخلاقی ترویج سبک زندگی اسلامی- ایرانی توسعه عادلانه خدمات سلامت روان آموزش و نظارت در امر زایمان طبیعی و تقویت مراکز درمان ناباروری پیشگیری و رفع عوامل تنش آفرین در زندگی فردی و اجتماعی	

- اهداف کمی

هدف کلی بخش	هدف کمی		وضعیت در پایان سال ۱۳۹۳	وضعیت در پایان سال ۱۳۹۴	سال های برنامه ششم				
	واحد	عنوان			۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹
افزایش امید به زندگی	در صد	کاهش نسبت مرگ مادران به کمتر از ۱۵ در صدهزار تولد زنده	۱۸.۹	۱۸.۵	۱۸	۱۷	۱۶.۵	۱۶	۱۵
کاهش بار ناشی از بیماری	درصد آسفیکس هنگام تولد	کاهش میزان صدمات زایمانی نوزاد به کمتر از ۱۰ در هزار تولد زنده	۱۱	۱۰.۵	۱۰	۹	۸	۷	۶

هدف کلی بخش	هدف کمی		وضعیت در پایان سال ۱۳۹۳	وضعیت در پایان سال ۱۳۹۴	سال های برنامه ششم				
	واحد	عنوان			۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹
ها و عوامل خطر	درصد	ارتقاء شاخص های منتسب به عوامل محیطی مؤثر بر سلامت در محیط های جامعه، خانواده، آموزشی و جمعی به میزان ۱۰٪ سال پایه تا پایان برنامه	۴۵	۴۶	۴۸	۵۰	۵۲	۵۳.۵	۵۵
ارتقای شاخص های سلامت باروری و فرزند آوری	درصد	افزایش درصد زایمان طبیعی	۴۹.۵۹	۵۰	۵۳.۵	۵۴.۵	۵۵.۵	۵۶.۵	۵۷.۵
	میزان	افزایش بارداری های برنامه ریزی شده	بر مبنای سال DHS ۱۳۹۴	-	افزایش	افزایش	افزایش	افزایش	افزایش
	درصد	افزایش رضایتمندی از زندگی زناشویی در چارچوب سلامت باروری و جنسی به میزان ۱۰ درصد سال پایه تا پایان برنامه	بررسی وضعیت موجود در سال ۱۳۹۴	-	افزایش	افزایش	افزایش	افزایش	افزایش
	درصد	کاهش شیوع ناباروری های اکتسابی به میزان ۵درصد در مقایسه با سال اول برنامه	انجام بررسی در سال پایه برنامه	-	کاهش	کاهش	کاهش	کاهش	کاهش
	هزارتولد زنده	کاهش عوارض ناشی از بارداری، سقط و زایمان به میزان ۵ درصد تا پایان برنامه	۸	۷.۸	۷.۶	۷.۲	۶.۸	۶.۵	۶.۲

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

سیاست کلی	راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
بند ۲ و ۳ سیاست های کلی	- تحکیم بنیان خانواده - آموزش و	- استقرار نظام جامع و یکپارچه سلامت - گسترش برنامه مراقبت از تکامل کودکان شامل: ترویج تغذیه با شیرمادر، پایش رشد کودکان، اجرای برنامه های جدید ایمن سازی، مراقبت ادغام یافته	- تدوین و اجرای برنامه ترویج سبک زندگی سالم - تدوین و اجرای برنامه ارتقای آمادگی و تاب آوری جمعیت عمومی کشور

سیاست کلی	راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
سلامت	نظارت در امر زایمان طبیعی و تقویت مراکز درمان ناباروری	<ul style="list-style-type: none"> ناخوشی های اطفال (مانا)، کنترل و پیشگیری کمبود ریزمغذی ها ارزیابی نظام مند و زنجیره ای کیفیت مواد غذایی در محیط های سه گانه جامعه، خانواده و مراکز عرضه و فروش مواد غذایی اجرای سیاست های ابلاغی مقام معظم رهبری در زمینه تعالی جمعیت و خانواده، ارتقاء نرخ باروری و سلامت و تکامل کودک گسترش آموزش های مهارت های زندگی، فرزندپروری، خودمراقبتی و جنسی زوجین 	<ul style="list-style-type: none"> استقرار برنامه های مراقبتی محیط، جامعه و افراد تدوین و اجرای برنامه جامع ایجاد توانمندی حل مسئله در جوانان و زوجین ارائه خدمات ویژه به زوجین نابارور در قالب بیمه اجرای برنامه سلامت و تکامل سال های اولیه زندگی تدوین و اجرای برنامه استفاده از بخش خصوصی در ارائه خدمات تحکیم بنیان خانواده
بند ۶ سیاست های کلی	- توانمندسازی خانوارها در تأمین و مصرف غذای سالم	<ul style="list-style-type: none"> تثبیت قیمت مواد غذایی اساسی (شیر و لبنیات، گوشت، حبوبات) ایجاد عوارض بر محصولات و فرآورده های غذایی آسیب رسان به سلامت و اختصاص درآمدهای حاصل برای تولید و افزایش دسترسی به مواد غذایی سلامت محور اجرای بسیج های آموزشی و فرهنگ سازی الگوی غذایی صحیح با تأکید بر کاهش مصرف قند، نمک و روغن و افزایش مصرف میوه و سبزی توسعه تعاونی های روستایی به منظور تأمین اقلام اساسی غذایی (سبزی، میوه، لبنیات و حبوبات) با قیمت مناسب هدفمند کردن یارانه های غذایی در جهت تأمین ریزمغذی ها در اقشار کم درآمد (دهک ۱ تا ۳) ایجاد مهارت های تغذیه ای در دختران در مقاطع بالای تحصیلی به منظور اصلاح الگوی مصرف خانواده 	<ul style="list-style-type: none"> تدوین سبد غذایی مطلوب جامعه، متناسب با گروه های سنی اجرای سند کاهش مصرف نمک، شکر و چربی غنی سازی مواد غذایی عمده با هدف افزایش دسترسی گروه های آسیب پذیر تغذیه ای از جمله غنی سازی اجباری شیر مدارس با ویتامین D و غنی سازی اجباری آرد با ویتامین D و روی علاوه بر آهن و اسید فولیک

رفاه و تأمین اجتماعی

بیمه سلامت

ب) اهم اقدامات دولت

در دوسال گذشته، موضوع پوشش کامل بیمه پایه سلامت و کاهش پرداخت از جیب یکی از محوری ترین رویکردها و برنامه های دولت بوده است که اهم آن عبارتند از:

- کاهش خانوارهای مواجه با هزینه کمرشکن: از آنجا که افراد مبتلا به بیماری های خاص و سرطان برای تهیه دارو و ملزومات موردنیاز خود مجبور به پرداخت هزینه های هنگفت بودند از این رو در طرح تحول سلامت به منظور جلوگیری از افتادن جمعیت مواجه با هزینه های کمرشکن سلامت که ۷٪ بیماران بستری شده می باشند به زیر خط فقر بسته ویژه ای شامل کاهش فرانشیز خدمات دارویی و درمانی بیماری های خاص و صعب العلاج و همچنین پرداخت بخشی از هزینه ها از محل هدفمندی یارانه ها در نظر گرفته شد و بعد از گذشت دوسال جمعیت مواجه با هزینه های کمرشکن از ۷٪ در سال ۱۳۹۲ به ۶٪ در آذرماه سال جاری کاهش یافت.

ج) اهم چالش ها

باوجود بهبود وضعیت نظام سلامت از طریق برنامه های اجرایی مذکور در دوسال اخیر در حال حاضر یکی از مهم ترین تنگناها و چالش های موجود در بخش بیمه سلامت به شرح زیر می باشد:

- بالابودن تعداد خانوارهای مواجه با هزینه های کمرشکن

د) برنامه راهبردی

- اهداف کلی و راهبردها

ردیف	هدف کلی	راهبردهای دستیابی به اهداف کلی
۱	پوشش کامل جمعیت	اجباری کردن بیمه همگانی پایه
۲	کاهش سهم پرداخت از جیب	- نظام ارجاع و پزشک خانواده
۳	کاهش خانوارهای مواجه با هزینه های کمرشکن	- پوشش بیمه ای اقشار کم درآمد - تدوین راهنماهای بالینی

- اهداف کمی

ردیف	هدف کلی	هدف کمی		وضعیت در پایان سال های		سال های برنامه ششم				
		عنوان	واحد	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹
۱	پوشش جمعیت	افزایش پوشش جمعیت	درصد	۹۶	۹۶	۹۷	۹۸	۹۹	۹۹.۵	۱۰۰
۲	کاهش سهم پرداخت از جیب	کاهش سهم پرداخت از جیب	درصد	۵۸	۵۸	۵۱	۴۴	۳۷	۳۰	۲۵
۳	هزینه های کمرشکن	کاهش هزینه های کمرشکن	درصد مراجعین	۶	۶	۵	۴	۳	۲	۱

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

ردیف	راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
۱	اجباری کردن بیمه همگانی پایه	- ارائه خدمات اجتماعی (پرداخت یارانه ها، کمک های بدون عوض) و خدمات بانکی به پوشش بیمه اجتماعی فرد(شماره اجتماعی)	- اختصاص شماره تأمین اجتماعی به کلیه افراد ایرانی ساکن کشور
۲	نظام ارجاع و پزشک خانواده	- ایجاد زیرساخت فناوری اطلاعات - ایجاد پرونده الکترونیک سلامت - تدوین فرآیند ارجاع - تدوین راهنماهای بالینی - ایجاد پایگاه اطلاعات سامانه و پنجره واحد - خدمت رفاه و تأمین اجتماعی برای همه افراد جامعه با اولویت گروه ها و اقشار جامعه هدف - خدمات رفاه و تأمین اجتماعی	- خرید نرم افزار موردنیاز برای ایجاد زیرساخت لازم - آموزش پرسنل نظام ارجاع درخصوص ایجاد پرونده الکترونیک سلامت اجرایی کردن فرایند ارجاع توسط مراکز ارائه دهنده خدمات سلامت - اجرای راهنماهای بالینی توسط ارائه دهندگان خدمات سلامت
۹	اجرای بندهای ۴۰ و ۴۲ سیاست های کلی برنامه ششم - استقرار نظام جامع و یکپارچه و چندلایه تأمین اجتماعی - ارتقای کیفیت بیمه های تأمین اجتماعی پایه	- تدوین نظام بیمه های درمانی کشور در چارچوب نظام رفاه و تأمین اجتماعی - تدوین تعرفه های واقعی در بخش های دولتی، عمومی غیردولتی و خصوصی براساس قانون بیمه همگانی خدمات درمانی - استقرار نظام جامع بهره وری در صنعت بیمه	- ساماندهی و اصلاح فرآیندهای ارائه خدمات درمانی برقراری پوشش فراگیر بیمه ای براساس نیازمندیایی، غربالگری اجتماعی و آزمون وسیع - تسهیل فعالیت و تقویت بیمه های تکمیلی از طریق صندوق های تعاونی و خصوصی در قالب نظام تأمین اجتماعی چندلایه

بیمه های اجتماعی

الف) تبیین وضعیت

نظام تأمین اجتماعی به منظور استقرار عدالت و ثبات اجتماعی و تأمین آتیه شهروندان به عنوان یکی از ضرورت های توسعه اقتصادی و تحقق عدالت در کشور است. حمایت از نیروی کار به منظور ایجاد امنیت و آرامش برای خود و خانواده آنان، مستلزم شکل گیری نظام بیمه های اجتماعی پایدار قوی، کارآمد و فراگیر می باشد. نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی در اقتصاد ایران دربرگیرنده نهادها، سازمان ها و صندوق های متعددی است که هرکدام در یکی از حوزه های حمایتی یا بیمه ای فعالیت می کنند و به تناسب وظایف قانونی خود، بخشی از جامعه هدف را در مقابل آسیب ها و خطرات طبیعی، اجتماعی یا اقتصادی مورد حمایت قرار داده اند. آمارهای موجود نشان می دهد که درصد قابل توجهی از جمعیت کشور به صورت بیمه ای یا حمایتی زیر پوشش نظام تأمین اجتماعی هستند. اما واقعیت این است که هنوز بسیاری از مردم برای تأمین حداقل نیازهای ضروری خود با مشکل مواجه هستند.

طی دهه اخیر به دلیل تحولات اجتماعی، افزایش امید به زندگی، سالمندشدن جمعیت زیر پوشش، بالابودن نرخ حوادث و سوانح و بیماری های شغلی و عوامل مشابه، تعداد بازنشستگان و مستمری بگیران به نحو چشمگیری افزایش یافته است. اجرای قوانین بازنشستگی پیش از موعد و افزایش دامنه شمول این قوانین در سال های اخیر منجر به تشدید روند رشد تعداد مستمری بگیران شده است. علاوه بر سازمان ها و صندوق های وابسته به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی شامل صندوق بازنشستگی کشوری، سازمان تأمین اجتماعی و صندوق بیه کشاورزان، روستائیان و عشایر، صندوق های بیمه و بازنشستگی دیگری نیز فعالیت می کنند که به طور اختصاصی برای ارائه خدمات بازنشستگی به کارکنان برخی از دستگاه های اجرایی به وجود آمده اند. سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح، صنعت نفت، آینده ساز، بانک مرکزی، بیمه مرکزی، شهرداری تهران و ... از جمله این صندوق ها هستند که تعداد آن ها به دوازده صندوق می رسد.

اغلب صندوق های بازنشستگی در ایران در مرحله بلوغ یا پس از بلوغ هستند و به همین دلیل، نسبت ذخایر آنها به کل منابع اندک است. برآوردها نشان می دهد ذخایر سازمان تأمین اجتماعی و صندوق بازنشستگی کشوری و بقیه صندوق های بیمه ای کفاف پرداخت مستمری ها و بدهی های آنها را نمی دهد و در سال های نه چندان دور در انجام تعهدات، بیشتر به درآمدهای عمومی دولت وابسته می شوند.

یکی از مهم ترین شاخص های نظام بیمه های اجتماعی کشور، ضریب پوشش بیمه های اجتماعی می باشد که معیار مناسبی برای بررسی و تحلیل وضعیت موجود بیمه های اجتماعی می باشد. این شاخص بیانگر آن است که چه درصدی از جمعیت کشور زیر چتر بیمه های اجتماعی قرار گرفته اند. مهمترین خلاء و نارسایی وضع موجود در پوشش جمعیت بیمه های اجتماعی، نبود سیستم بیمه ای مناسب و فقدان پوشش بیمه ای برای شاغلان غیرمزد و حقوق بگیر می باشد. بخشی از این خلاء پوشش بیمه ای در طول برنامه چهارم توسعه و با تشکیل صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر و گسترش پوشش بیمه ای اقشار جدید از جمله تحت پوشش قراردادن گروههای جدید توسط سازمان تأمین اجتماعی برطرف شده است. به گونه ای که این شاخص بیشترین روند افزایشی را در این سال ها داشته است. از سال ۱۳۹۲ تا سال ۱۳۹۴ شاخص مورد اشاره از ۶۳ درصد به ۷۰ درصد افزایش یافته است.

لذا در حال حاضر ۳۰ درصد از جمعیت کشور تحت پوشش بیمه های اجتماعی نمی باشند که عمدتاً روستائیان هستند که علی الاصول باید مشمول صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر باشند که به دلیل اختیاری بودن پوشش بیمه ای این صندوق و یا کمی درآمد تحت پوشش قرار ندارند. بخش عمده دیگری از غیر بیمه شدگان در کشور شاغلین بخش غیر رسمی اقتصاد می باشند که به دلیل دریافت مزد و حقوق پایین تر از حداقل دستمزد اعلامی سالانه نمی توانند تحت پوشش بیمه ای سازمان تأمین اجتماعی قرار گیرند.

ب) اهم اقدامات دولت

تأمین اعتبار برای حق بیمه سهم کارفرمایی پوشش بیمه های اجتماعی **قالیبافان، بافندگان فرش، شاغلان صنایع دستی** کددار، خادمین مساجد، باربران و رانندگان در سال های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ به ترتیب برای ۷۹۵ و ۱۲۰۰ هزار نفر، تأمین اعتبار برای حق بیمه سهم کارفرمایی دولت برای پوشش بیمه های اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر در سال های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ به ترتیب برای ۱۳۰۰ و ۱۵۰۰ هزار **خانوار** انجام شده است. همچنین در سال ۱۳۹۴ جهت کمک به تأمین حقوق و هزینه های درمان کارکنان بازنشسته فولاد ۱۰۰۰۰ میلیارد ریال مطابق تبصره بودجه، پیش بینی گردیده است که تا پایان سال اختصاص می یابد.

ج) اهم چالش ها

- فراگیر نبودن قلمروهای بیمه اجتماعی و پوشش جمعیتی ناکافی

مبنای پوشش بیمه های اجتماعی وضعیت شغلی افراد است، به نحوی که گروه غیر مزد و حقوق بگیر (کارفرمایان، کارکنان مستقل و کارکنان فامیلی بدون مزد) مشمول بیمه غیر اجباری (اختیاری و سایر) و گروه مزد و حقوق بگیران (شامل مزد و حقوق بگیران بخش عمومی و خصوصی) مشمول بیمه اجباری می باشند.

بررسی ها نشان می دهد که بخش عمده پوشش صندوق های بیمه اجتماعی در کشور ما متمرکز بر اقشار مزد و حقوق بگیر بوده و در زمینه حمایت از شاغلان بدون کارفرما که نزدیک به نیمی از شاغلان و فعالان اقتصادی کشور هستند و همچنین سایر اقشار جامعه از قبیل **زنان سرپرست خانوار، زنان خانه دار**، شاغلان موقت و پاره وقت و ...، توفیق چندانی به دست نیامده است.

د) برنامه راهبردی

- اهداف کمی

ردیف	اهداف کلی	هدف کمی		وضعیت در پایان سال های		سال های برنامه ششم				
		واحد	عنوان	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹
۱	توسعه گسترش و ارتقای بیمه های اجتماعی	درصد	۱-۳- متوسط مستمری دریافتی به متوسط هزینه خانوار	۴۸	۴۸	۴۸.۴	۴۸.۶	۴۸.۸	۴۹	۴۹.۳

امور حمایتی و توانمندسازی

الف) تبیین وضعیت

حمایت های اجتماعی بخشی از ساختار نظام جامع تأمین و رفاه اجتماعی در کشور است که عهده دار ارائه خدمات اجتماعی به گروه های نیازمند اجتماعی است. این گروه های اجتماعی نیازمند مساعدت، عموماً اقشار آسیب پذیر و محروم اجتماعی یا گروه های اجتماعی همچون سالمندان، معلولان، زنان بی سرپرست، زنان سرپرست خانوار و کودکان بی سرپرست هستند. به طور عمده سازمان بهزیستی کشور و کمیته امداد امام خمینی(ره) مسئولیت ارائه خدمات به اقشار آسیب پذیر را به عهده دارند. نقش این حوزه در تعدیل پیامدهای ناخواسته برنامه های توسعه دارای اهمیت فراوان است فعالیت های اساسی انجام شده در این حوزه عبارتند از:

- جمعیت تحت پوشش خدمات حمایتی مستمر از ۲۱۰۰ هزار خانوار در سال ۱۳۹۲ به ۲۲۴۰ هزار خانوار در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است.
- اقدامات انجام شده جهت توانمندسازی جامعه تحت پوشش شامل توسعه طرح های اشتغال، ساخت مسکن و پوشش بیمه اجتماعی افراد تحت پوشش بوده است. جهت توانمندسازی خانوارهای مذکور در سال ۱۳۹۲، ۶۰۰۰۰ مورد شغل ایجاد گردیده است که این رقم در سال ۱۳۹۴ به ۶۵۰۰۰ شغل بالغ گردیده است. در سال ۱۳۹۲ حدود ۷۰۰۰۰ واحد مسکن جهت نیازمندان آماده بهره برداری شده است که این رقم در سال ۱۳۹۴ به ۷۷۰۰۰ واحد افزایش یافته است. به منظور پوشش بیمه اجتماعی افراد واجد شرایط در سال ۱۳۹۲ حدود ۴۰۰۰۰۰ هزار نفر تحت پوشش بوده اند که در سال ۱۳۹۴ تعداد افراد بیمه شده تحت پوشش خدمات بیمه ای به ۴۴۵۲۲۱ نفر بالغ گردیده است. با توجه به موارد ذکر شده در سال ۱۳۹۲، ۵۳۰۰۰۰ نفر تحت پوشش خدمات توانمندسازی قرار گرفته اند که در سال ۱۳۹۴ به ۵۸۷۲۲۱ نفر افزایش یافته است.
- دلیل اصلی افزایش خدمات توانمندسازی رشد منابع تخصیص یافته بوده است. اعتبار خدمات حمایتی و توانمندسازی از ۱.۵۵ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۱.۸۸ درصد در سال ۱۳۹۴ بالغ گردیده است.

ب) اهم اقدامات دولت

رویکردهای اصلی در این حوزه متمرکز بر تأمین معیشت، توانمندسازی جامعه تحت پوشش و پیشگیری از معلولیت ها و حمایت از گروه های خاص (معلولین، سالمندان و ...) می باشد.

از اهم اقدامات انجام شده طی سال های ۹۴-۱۳۹۲ در این حوزه می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- افزایش منابع حوزه حمایتی و توانمندسازی از محل منابع عمومی دولت و توجه به این حوزه
- استفاده از ظرفیت های سازمان های مردم نهاد و حمایت های مردمی
- تغییر روش های مستقیم حمایتی به حمایت های غیرمستقیم از طریق ایجاد شغل، مسکن و رویکردهای بیمه ای
- مداخله به هنگام در امور فردی و خانوادگی و پیشگیری از معلولیت ها
- برون سپاری خدمات و توسعه خدمات مبتنی بر جامعه (در مناطق روستایی و حاشیه شهرها)
- ارائه خدمات فوریت های اجتماعی

ج) اهم چالش ها

با وجود اقدامات فوق هنوز چالش های عمده ای در این حوزه وجود دارند که اهم این چالش ها عبارتند از:

- افزایش جمعیت نیازمند خدمات حمایتی و وجود افراد پشت نوبت خدمات حمایتی
 - افزایش جمعیت سالمند و نیاز سالمندان به خدمات ویژه دوره سالمندی (از نظر معیشت، سلامت، تغذیه، مسکن و مراقبت در خانواده)
 - عدم اجرای برخی از قوانین حمایتی و توانمندسازی
 - تبعات اجتماعی ناشی از اجرای سیاست های کلان اقتصادی در نظام سیاستگذاری و تداوم نابرابری های رفاهی بین مناطق مختلف و گروههای متفاوت افراد جامعه و تأثیرات حاصل از آن بر گروههای آسیب پذیر و حوزه خدمات حمایتی
 - شفاف نبودن نظام آماری و ثبت اطلاعات مرتبط با بخش خدمات اجتماعی
- باتوجه به چالش های پیش رو، یکی از اقدام های اساسی برای رفع تنگناها و چالش های این بخش طراحی و برقراری نظام چندلایه تأمین اجتماعی با تأکید بر لایه مساعدت اجتماعی برای جمعیت های هدف می باشد.

(د) برنامه راهبردی

- اهداف کلی و راهبردها

ردیف	اهداف کلی بخش	راهبردهای دستیابی به هدف کلی
۲	کنترل رشد آسیب های اجتماعی	- تشخیص و مداخله به هنگام در امور فردی و خانوادگی - توسعه سامانه رصد و دیدبان آسیب های اجتماعی

- اهداف کمی

ردیف	هدف کلی	هدف کمی		وضعیت در پایان سال های					سال های برنامه ششم				
		عنوان	واحد	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹			
۲	کنترل رشد آسیب های اجتماعی	کنترل افزایش طلاق از ۱۶۳۲۲۸ به ۱۷۶۱۱۹ نفر	نفر	۱۶۳۲۲۸	۱۶۳۲۲۸	۱۶۷۵۶۲	۱۶۹۷۲۳	۱۷۱۸۷۶	۱۷۴۰۰۹	۱۷۶۱۱۹			
۴	میزان نفوذ خدمات حمایتی	افزایش خانوارهای مستمری بگیر از ۲۲۴۰۰۰۰ به ۳۸۳۰۲۰۸ خانوار	خانوار	۲۲۴۰۰۰۰	۲۲۴۰۰۰۰	۲۶۲۳۷۶۸	۲۸۷۹۰۷۸	۳۲۱۴۶۲۲	۳۴۸۱۵۹۱	۳۸۳۰۲۰۸			

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

ردیف	راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
۱	توسعه توانمندسازی و گسترش کیفیت زندگی جامعه هدف و حمایت از اقشار آسیب پذیر	<ul style="list-style-type: none"> - گسترش برنامه های اشتغال زایی و خودکفایی - تقویت برنامه های اشتغال معلولین 	<ul style="list-style-type: none"> - حمایت از اشتغالهای خرد، خانگی و زودبازده - اعطای کمک های غیرنقدی به خانوارهای آسیب پذیر به منظور تأمین امنیت غذایی
۳	تغییر روش های حمایتی مستقیم به رویکردهای بیمه ای	توسعه بیمه های اجتماعی جامعه تحت پوشش	<ul style="list-style-type: none"> - بیمه های اجتماعی زنان سرپرست خانوار شهری و روستایی و معلولین
۴	تشخیص و مداخله به هنگام در امور فردی و خانوادگی	توسعه خدمات فوریت های اجتماعی	<ul style="list-style-type: none"> - سیاستگذاری رسانه ای در خصوص اطلاع رسانی و آگاه سازی مردم - تقویت مداخله مددکاری اجتماعی قبل از مداخلات قضائی و انتظامی - حضور سریع و زود هنگام مددکاری اجتماعی
۵	توسعه سامانه رصد و دیده بان آسیب های اجتماعی	ایجاد سامانه رصد و دیده بان آسیب های اجتماعی	<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد و توسعه سامانه رصد و دیده بان آسیب های اجتماعی - حمایت از پژوهش های کاربردی آینده پژوهی آسیب های اجتماعی
۷	توسعه خدمات فرامؤسسه ای و توانمندسازی سالمندان	گسترش برنامه های خدمات خانواده محور سالمندی و پیشگیری از آسیب های دوره سالمندی	<ul style="list-style-type: none"> - آگاه سازی و فعال سازی خانواده و جامعه از شرایط دوره سالمندی - تقویت نگرش ها، باورها و ارزش ها به سالمندان - توسعه مراکز خدمات روزانه به سالمندان - حمایت از ارائه خدمات موردنیاز سالمندان در محیط خانواده
۹	توسعه خدمات فرامؤسسه ای و توسعه خدمات سیاری	تقویت برنامه توانبخشی مبتنی بر خانواده	<ul style="list-style-type: none"> - تسری برنامه توان بخشی مبتنی بر خانواده به شهرها - آگاه سازی افراد معلول، خانواده ها و افراد جوامع محلی در مورد ارائه خدمات مبتنی بر جامعه - افزایش مشارکت خانواده در ارائه خدمات توانبخشی - افزایش مهارت آموزی خانواده در ارائه خدمات توان بخشی

مبارزه با موادمخدر و روانگردان ها

(د) برنامه راهبردی

- اهداف کلی و راهبردها

اهداف کلی	راهبردهای دستیابی به هدف کلی	ردیف
پیشگیری از اعتیاد و حفظ سرمایه های انسانی و اجتماعی (جوانان، زنان و خانواده ها) در کانون های مختلف هدف از تهدید موادمخدر و روانگردان ها	پیشگیری از اعتیاد به موادمخدر و روانگردان ها در اقشار سالم جامعه و گروه های اجتماعی هدف	۴
افزایش دسترسی به خدمات درمان، بازتوانی و کاهش آسیب	افزایش کمی مراکز و ارتقاء کیفی شیوه های درمان و کاهش آسیب معتادان و توسعه حمایت های اجتماعی از معتادان بهبودیافته و خانواده آنان مدیریت هدفمند مصرف و کاهش اعتیاد به موادمخدر و روانگردان ها	۵

- اهداف کمی

ردیف	اهداف کلی بخش	هدف کمی	وضعیت در پایان سال های		سال های برنامه ششم					
			واحد	عنوان	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸
۴	پیشگیری از اعتیاد و حفظ سرمایه های انسانی و اجتماعی (جوانان، زنان و خانواده ها) در کانون های مختلف هدف از تهدید موادمخدر و روانگردان ها	کاهش ۲۵ درصدی نرخ بروز اعتیاد در محیط های چهارگانه هدف تا پایان	درصد	۲۰	۲۰	۱۹	۱۸	۱۷	۱۶	۱۵
۶	توسعه صیانت و حمایت اجتماعی در عرصه کاهش تقاضای موادمخدر و روانگردان ها	افزایش ۲۵ درصدی حرفه آموزی و اشتغال معتادان بهبودیافته و گسترش حمایت از خانواده آنان تا پایان برنامه (سالانه ۵ درصد)	درصد	-	۵	۵	۱۰	۱۵	۲۰	۲۵
	روانگردان ها	افزایش ۲۵ درصدی میزان مشارکت تشکل ها و سازمان های مردم نهاد و غیردولتی در قالب شبکه	سمن	۲۷۲۸	۲۸۰۰	۲۸۶۴	۳۰۰۰	۳۱۳۷	۳۲۷۳	۳۴۱۰

سال های برنامه ششم					وضعیت در پایان سال های		هدف کمی		اهداف کلی بخش	ردیف
۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	واحد	عنوان		
								ملی سازمان های مردم نهاد به عنوان سرمایه های اجتماعی در امر مبارزه همه جانبه با موادمخدر و روانگردان ها		
۲۵	۲۰	۱۵	۱۰	۵	۵	-	درصد	افزایش حمایت از زنان سرپرست خاور و توانمندسازی زنان در مقابل تهدید اعتیاد و تبعات آن		

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

ردیف	راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
۴	- پیشگیری از اعتیاد به موادمخدر و روانگردان ها در اقشار سالم جامعه	- پیشگیری اولیه از اعتیاد و حفاظت از اقشار سالم جامعه در محیط های خانواده و اجتماع	- اجرای برنامه های پیشگیری از اعتیاد برای اعضای خانواده
۶	- گسترش حمایت ها و صیانت اجتماعی از معتادان بهبودیافته و خانواده آنان - ارتقاء نظارت کیفی بر اجرای شیوه های درمان و کاهش آسیب معتادان در مراکز درمان دولتی و غیردولتی	- شناسایی ظرفیت های مردمی و سازمان های مردم نهاد و ایجاد تسهیلات لازم برای مشارکت حداکثری مردم در دو حوزه کاهش عرضه و کاهش تقاضای موادمخدر و روانگردان ها - طراحی برنامه ها و فعالیت های ویژه در حوزه جوانان، زنان و خانواده با توجه به گسترش معضل اعتیاد و موادمخدر در این قشر از جامعه	- اجرای برنامه های ویژه حفاظت از جوانان، زنان و خانواده ها در مقابل آسیب های ناشی از موادمخدر - ایجاد بستر لازم برای مشارکت و همکاری مردم در زمینه مقابله با آسیب های موادمخدر
۸	جلب مشارکت و حضور حداکثری مردم، تشکل ها و سازمان های مردم نهاد و غیردولتی به عرصه های مختلف مبارزه با موادمخدر	- شناسایی ظرفیت های مردمی و سازمان های مردم نهاد و ایجاد تسهیلات لازم برای مشارکت حداکثری مردم در دو حوزه کاهش عرضه و کاهش تقاضای موادمخدر و روانگردان ها - تدوین برنامه ها و فعالیت های ویژه در حوزه جوانان، زنان و خانواده با توجه به گسترش معضل اعتیاد و موادمخدر در این قشر از جامعه	- فراهم کردن بستر لازم برای مشارکت سازمان های مردم نهاد در حوزه های مختلف کاهش تقاضا - اجرای برنامه های ویژه پیشگیری از اعتیاد برای جوانان، زنان و خانواده ها

امداد و نجات

(د) برنامه راهبردی

- اهداف کمی

سال های برنامه ششم					وضعیت در پایان سال های		هدف کمی		اهداف کلی بخش	ردیف
۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	واحد	عنوان		
۱۵٪	۱۳.۸	۱۲.۶	۱۱.۴	۱۰.۲	۹.۲	۹	درصد تیم های حمایت روانی جمعیت آسیب دیده	ارائه خدمات حمایتی-ارتقاء فرآیند بازپیوند خانواده در هنگام بروز حوادث و سوانح	ارتقاء کیفی خدمات ارائه شده به بازماندگان حوادث و سوانح	۴

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

اقدام اساسی	سیاست	راهبرد	ردیف
بازگرداندن افراد آسیب دیده از حوادث و سوانح به خانواده	- ارتقاء فرآیند بازپیوند خانواده بعد از بروز حوادث و سوانح	اجرای سیاست های پیشگیرانه برای کاهش خطرپذیری ناشی از حوادث و سوانح	۱

ایثارگران

(ب) اهم اقدامات دولت

علاوه بر اجرای تعهدات قانونی در راستای خدمات رسانی به ایثارگران معزز و خانواده ایشان از جمله پرداخت حقوق حالت اشتغال ایثارگران و پاداش پایان خدمت، مستمری و حمایت های موردی، برنامه های فرهنگی، ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، ارائه خدمات آموزشی و ورزشی، پرداخت ۱۰۰ درصد هزینه دانشجویان، پرداخت حق بیمه سهم کارفرمایی ایثارگران و حق بیمه ایثارگران خویش فرما، کمک به تأمین مسکن ایثارگران و واگذاری خودرو مناسب جانبازان و پرداخت کمک هزینه های زندگی و معیشت، اقدامات شایانی در زمینه تأمین سلامت و پوشش بیمه پایه و بیمه تکمیلی و پرداخت ۱۰۰ درصدی هزینه های بهداشتی و درمانی ایثارگران و خانواده تحت تکفل ایشان صورت پذیرفته است.

از آنجا که احکام مربوط به بیمه درمان تکمیلی ایثارگران مندرج در قانون برنامه پنجم توسعه و قانون جامع خدمات رسانی به ایثارگران دارای ابهام بوده و همین مسئله مشکلات متعددی در پرداخت حق بیمه درمان تکمیلی این عزیزان ایجاد نمود، لذا

دولت یازدهم مطابق با بند(ج) تبصره(۱۶) قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کلیه هزینه های پرداخت سرانه بیمه تکمیلی ایثارگران و خانواده تحت تکفل ایشان شاغل و غیرشاغل و بازنشسته را پرداخت نمود و این سیاست را برای سال ۱۳۹۴ نیز تداوم بخشید.

د) برنامه راهبردی

- اهداف کلی و راهبردها

اهداف کلی	راهبرد دستیابی به هدف کلی	ردیف
اعتلای معرفت دینی، تعمیق ارزش ها، باورها و ترویج و توسعه فرهنگ ایثار، جهاد و شهادت در جامعه	- فراهم نمودن زمینه و شرایط شناسایی و پیوندهای اجتماعی بین نسلی ایثارگران و خانواده آنان در مقوله فرهنگ ایثار و جهاد و شهادت	۱
ارتقاء سطح علمی، آموزشی و توانمندی ایثارگران و خانواده آنان	- آموزش و توانمندسازی جامعه ایثارگری در حوزه اشتغال و حمایت از کارآفرینان شاهد و ایثارگر - اهتمام ویژه به امور تحصیلی و فرصت های آموزشی، تربیتی و فرهنگی جامعه ایثارگری - ارتقای مهارت های اجتماعی ایثارگران - توسعه و تقویت روحیه نشاط و شادابی و توسعه ورزش همگانی و تربیت بدنی سلامت محور در جامعه ایثارگری	۲

- اهداف کمی

برحسب اهداف کلی ایثارگران در برنامه ششم - فرهنگی و آموزشی

ردیف	عنوان هدف کلی	هدف کمی		وضعیت در پایان سال های		سال های برنامه ششم				
		واحد	عنوان	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹
۱	حفظ و ارتقاء جایگاه و منزلت اجتماعی، عزت مندی، خودباوری و هویت جامعه ایثارگری	درصد	افزایش پوشش خدمات مشاوره خانوادگی ایثارگران واجد شرایط	۸		۹۴۰	۱۱۰۲۵	۱۳۰۴۹	۱۴۰۹۵	۱۷۰۹۴
۲	ارتقاء سطح علمی، آموزشی و توانمندی ایثارگران و خانواده آنان	نفر	افزایش پوشش خدمات آموزش عمومی ایثارگران	۶۶۰۲۹	۶۶۰۲۹	۵۷۵۹۶	۵۴۸۱۵	۵۲۰۷۴	۴۹۴۶۷	۴۶۹۹۵
		نفر	ارائه خدمات دانشجویان شهریه پرداز	۱۳۱۳۲۰	۱۴۱۳۲۰	۱۵۵۱۳۶	۱۵۹۷۹۰	۱۶۴۵۸۴	۱۶۶۲۳۰	۱۶۹۵۵۴
		نفر	افزایش پوشش خدمات دانشجویی روزانه دولتی	۲۱۱۵۳	۲۵۱۵۳	۲۷۸۶۰	۳۲۷۸۵	۳۶۷۵۰	۴۰۷۵۰	۴۲۶۳۰

سال های برنامه ششم					وضعیت در پایان سال های		هدف کمی		عنوان هدف کلی	ردیف
۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	واحد	عنوان		
۳۵	۲۵	۲۳	۲۲	۲۰	۱۸	۱۶	درصد	افزایش پوشش خدمات حمایت از نخبگان و سرامدان		

برحسب اهداف کلی ایثارگران در برنامه ششم - معیشت و رفاه

سال های برنامه ششم					وضعیت در پایان سال های		هدف کمی		عنوان هدف کلی	ردیف
۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	واحد	عنوان		
۵۰	۴۸	۴۶	۴۳	۴۰	۳۸	۳۷	درصد	افزایش پوشش ایجاد اشتغال ایثارگران (استخدام در دستگاه ها)	ارتقاء سطح علمی، آموزشی و توانمندی ایثارگران و خانواده آنان	۱
۴۰	۳۹	۳۸	۳۷	۳۶	۳۵	۳۴	درصد	افزایش پوشش ارتقاء آموزش های مهارتی شغلی و افزایش فرصت های شغلی ایثارگران (خوداشتغالی)	به منظور نقش آفرینی فعال و حضور موثر در عرصه های فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی	۲

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

اقدام اساسی	سیاست	راهبرد	ردیف
<ul style="list-style-type: none"> - ارائه مشوق های مادی و معنوی به تولید آثار فاخر فرهنگی، هنری، ادبی در مقوله فرهنگ ایثار، جهاد و شهادت و برنامه های جذاب و موثر بر قشر جوان در ارتباط با فرهنگ ایثار و شهادت - ارائه مشوق های مادی و معنوی برای جمع آوری، حفظ و نگهداری آثار، یادگاراها و میراث گرانبهای ایثارگران و 	<ul style="list-style-type: none"> - انتقال یادگاراها و میراث گرانبهای ایثارگران و فرهنگ ایثار و شهادت و انتقال آن به نسلهای آتی - سیاستگذاری افزایش برنامه های جذاب و موثر بر قشر 	فراهم نمودن زمینه و شرایط شناسایی و پیوندهای اجتماعی بین نسلی ایثارگران و خانواده آنان در مقوله فرهنگ ایثار و جهاد و	۲

ردیف	راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
	شهادت	<p>جوان در ارتباط با فرهنگ ایثار و شهادت</p> <ul style="list-style-type: none"> - تکریم و تعظیم مناسبت ها و ایام مربوط به فرهنگ ها - تقدیر و تجلیل از ایثارگران 	<p>فرهنگ ایثار و شهادت و انتقال آن به نسل های آتی</p> <ul style="list-style-type: none"> - برگزاری مراسم مناسبت ها و ایام مربوط به فرهنگ ایثار و شهادت - ثبت گلزار شهدا به عنوان آثار ملی - اعطای نشان ایثار و نشان ویژه به ایثارگران
۴	<ul style="list-style-type: none"> - توسعه حمایت ها و تسهیلات رفاهی ایثارگران - توسعه حمایت های معیشتی ایثارگران و تلاش در جهت خوداتکایی ایثارگران - جهت گیری خدمات معیشتی برای ایثارگران - غیربرخوردار، محروم و معسر - توسعه حمایت های کمک به تأمین مسکن ایثارگران 	<p>حمایت از ایثارگران معسر و فاقد درآمد و خانواده ایثارگران متوفی</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ارائه کمک های معیشتی به ایثارگران معسر و فاقد درآمد و حمایت های مادی و معنوی از خانواده ایثارگران متوفی - ارائه کمک های ضروری و اضطراری به ایثارگران نیازمند و خانواده ایشان

۶-۳- بخشى:

امور فرهنگى، علمى و

فناورى

۳-۶- بخشی: امور فرهنگی، علمی و فناوری

امور زنان و خانواده در سرفصل بخشی: امور فرهنگی، علمی و فناوری						
د) برنامه راهبردی			ج) چالش‌ها	ب) اهمیت اقدامات دولت	الف) تبیین وضعیت	شرح
راهبردها، سیاست‌ها و اقدام‌های اساسی	اهداف کمی	اهداف کلی و راهبردها				
—	—	—	—	—	✓	فرهنگ، هنر و رسانه
✓	✓	✓	✓	✓	✓	ورزش و جوانان
✓	✓	✓	✓	✓	✓	زنان و خانواده
—	—	—	✓	—	—	میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری
✓	—	—	—	—	—	آموزش و پرورش عمومی
✓	✓	—	✓	✓	✓	آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی
✓	—	—	—	—	—	آموزش عالی
—	—	—	—	—	—	علم و فناوری

فرهنگ و هنر، ورزش و جوانان، زنان و خانواده

فرهنگ، هنر و رسانه

الف) تبیین وضعیت

فرهنگ کلی ترین بینش و نگرشی است که انسان نسبت به جهان دارد. این بینش و نگرش همان معنایی است که جامعه برای هستی و انسان قائل بوده و به اندازه ای کلی و جهان شمول است که همه ارزش ها و روش های فرد و اجتماع را در برمی گیرد و گاه حتی می توان آن را مترادف با جهان بینی به کار برد. به عبارت دیگر فرهنگ به منزله روحی است که در کالبد تمدن بشری جریان داشته و در وجوه مختلف حیات اجتماعی از قبیل خانواده و نظام تربیتی و آموزشی، نظام اقتصادی، الگوهای کسب و کار و تولید و تأمین حوائج مادی، نظامات دینی و اخلاقی، الگوهای حیات جمعی شهری، روستایی، عشایری، سبک های معماری و اسکان، تعاملات و ارتباطات جمعی، زبان و ادبیات، نظامات حقوقی، سیاسی، اداری و ... جریان دارد و به دلیل پیچیدگی و گستره نفوذ آن، به عنوان بستر و زیرساخت توسعه محسوب می شود و البته به همین دلیل، صیانت از آن به مثابه میراث هویت بخش جامعه در مقابل تحولات برنامه ریزی نشده ناشی از سایر عرصه های سیاسی-اقتصادی و اجتماعی، مستلزم ظرافت و هوشیاری نهادمند و کارآمدی است.

طی سالیان گذشته عدم وحدت رویه در نظام برنامه ریزی و سیاست گذاری حوزه فرهنگ، نبود استراتژی منسجم ملی در تعامل فرهنگی با جهان و نداشتن دیپلماسی فعال، ناکافی بودن زیرساختها و ابزارهای فرهنگی در مواجهه با فرهنگ بیگانه، عدم تعادل و نابرابری توسعه فرهنگی در پهنه سرزمینی با توجه به استقرار جمعیت و ضعف تعامل سازنده بین بخش فرهنگ با سایر بخش ها از جمله مشکلات قابل تأمل در این حوزه بوده است.

وضعیت شاخص های کلیدی بخش فرهنگ و هنر و رسانه در سال ۱۳۹۲ نشان می دهد تعداد ۶۳۹۰۰ عنوان کتاب منتشرشده و تعداد اعضای کتابخانه های عمومی ۲۲۵۵ هزار نفر بوده است. همچنین در سال مذکور، شمارگان نشریات منتشر شده ۱۳۰۰ میلیون نسخه، تعداد تماشاگران فیلم های سینمایی ۱۳ میلیون نفر و تعداد اجرای صحنه ای موسیقی ۹۰۸ اجرا و تعداد کانونهای فرهنگی هنری مساجد ۱۵۹۴۰ کانون بوده است. این امر حاکی از رشد اندک و سطح نازل شاخص های کلیدی این بخش بوده است.

ورزش و جوانان

الف) تبیین وضعیت

ورزش در نظام جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک پدیده فرهنگی و اجتماعی مطرح است. تحقق چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ نیازمند وجود نظام ها و ساختارهایی است که در آن ملت بزرگ ایران بتواند ضمن بهره گیری از مزایای ورزش، در جهت حفظ و بهبود سلامتی، شادابی و نشاط اجتماعی و تقویت انسجام ملی گام نهد.

موضوع جوانان نیز از جمله موضوعاتی است که در سه دهه اخیر توجه بسیاری از اندیشمندان، سیاستگذاران و برنامه ریزان را به خود جلب کرده است. براساس نتایج آمارگیری جمعیت در سال ۱۳۹۰، سهم جمعیت ۱۵ تا ۲۹ ساله به عنوان نیروی جوان کشور، بالغ بر ۳۱.۵ درصد است. هم چنین مطالعات جمعیت شناختی که برگشوده بودن پنجره جمعیتی تا سال ۱۴۲۵ تأکید دارد، سهم جمعیت فعال کشور را بیش از ۵۰ درصد پیش بینی می نماید که نشان می دهد، جوانی جمعیت کشور به عنوان

ویژگی بارز هرم جمعیت کشور، دست کم تا دو دهه دیگر تداوم می یابد. جامعه جوان از مختصاتی چون نشاط، شادابی، خلاقیت و نوآوری برخوردار است. دارا بودن روحیه و انگیزه مشارکت، هیجان خواهی و انرژی چشمگیر برای کار و فعالیت از دیگر ویژگی های مهم این قشر است. جمعیت جوان کشور نیروی انسانی قابل توجهی را برای توسعه فراهم نموده و در صورت برنامه ریزی و بهره گیری هدفمند از آن قادر خواهد بود بسیاری از مسائل و معضلات اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی را مرتفع نماید.

مروری مختصر بر اسناد ملی مربوط به توسعه در اکثر کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته و نیز مروری اجمالی بر اسناد مصوب سازمان های بین المللی حاکی از این واقعیت است که برخورد با موضوع جوانان بیش از آنکه با رویکرد حل مشکل صورت گرفته باشد با رویکرد توسعه گرا انجام شده است.

طی سنوات گذشته، بخش چشمگیری از منابع در حوزه ورزش و جوانان صرف شده است. اما باید اذعان کرد به دلیل فقدان اولویت بندی و برنامه مناسب، اهداف مطلوب حاصل نشده است. فعالیت ها و برنامه ها بدون چشم انداز روشن و اهداف منطقی که در سطح ملی مورد پذیرش قرار گرفته باشند، به اجرا گذاشته شده اند و تحقق آرزوهای بزرگ به صورت تصادفی و سلیقه ای تعقیب شده اند. بر اساس آمار و اطلاعات حدود ۱۸ میلیون نفر در ورزش همگانی مشارکت داشته اند که این آمار نشان دهنده این است که میزان تحرک بدنی مردم کشورمان بسیار پایین بوده و این امر خود باعث بروز آسیبهای جدی بر سلامت عمومی مردم شده است. همچنین میزان مشارکت دانش آموزان در مسابقات ورزشی در حدود ۳.۵ میلیون نفر است. در ورزش دانشجویی نیز میزان مشارکت دانشجویان در فعالیت های ورزشی بین دانشگاهی کمتر از ۱۰ درصد است (حدود ۳۶۵ هزار نفر) و **میزان مشارکت زنان** در ورزش همگانی تنها حدود ۲۷ درصد است.

ب) اهم اقدامات دولت

با تأکید بر اتکای اقدامات به تصمیمات کارشناسی و تخصصی، **تقویت ورزش همگانی** در صدر برنامه های توسعه ورزش کشور قرار گرفته و به طور همزمان با توجه به کسب موفقیت در ورزش قهرمانی و نگاه ویژه به جوانان به عنوان سرمایه های اصلی انقلاب اسلامی، اقدامات زیر طی دو سال گذشته صورت گرفته است:

- ارتقای جایگاه ورزش **همگانی** در کشور و فراهم ساختن زمینه ورزش برای **همه اقشار جامعه** به منظور بالابردن سطح سلامت و نشاط اجتماعی و اختصاص ۱۰ درصد بودجه فدراسیون های ورزشی به امر **ورزش همگانی**

- حاکمیت نگرش عدالت محور در توزیع امکانات و منابع **با اولویت مناطق محروم و کم برخوردار** و توسعه متوازن ورزش در مناطق مختلف کشور

ج) اهم چالش ها

- محدودیت های ساختاری، مدیریتی، مالی و امکاناتی، فرهنگی و اجتماعی توسعه **ورزش بانوان**

د) برنامه راهبردی

- اهداف کلی و راهبردها

ردیف	هدف کلی	راهبرد
۱	- رشد و گسترش ورزش همگانی	- آماده سازی بسترهای حقوقی، فرهنگی و اجتماعی ورزش بانوان
۲	- تحکیم و تعالی بنیان نهاد خانواده زوج های جوان	- توانمندسازی جوانان در حوزه ازدواج با تأکید بر ازدواج بهنگام، آگاهانه، آسان و پایدار و تحکیم و تعالی نهاد خانواده جوان

راهبرد	هدف کلی	ردیف
<ul style="list-style-type: none"> - توانمندسازی روانشناسان و مشاورین فعال در حوزه ازدواج و خانواده جوان - فرهنگ سازی در حوزه ازدواج و خانواده جوان با تأکید بر آموزه های اسلامی و حفظ آداب و سنن ملی - بسترسازی در حوزه اوقات فراغت جوانان با رویکرد بهره گیری مطلوب از ظرفیت ها - فرهنگ سازی با رویکرد تقاضامحوری و استمرار، پویایی و پیوستگی در اجرای برنامه های فراغتی جوانان - غنی سازی اوقات فراغت جوانان 	<ul style="list-style-type: none"> - افزایش نسبت جوانان بهره مند از برنامه های فراغتی 	

- اهداف کمی (بخش ورزش)

پایان برنامه ششم توسعه (۱۳۹۹)	وضع موجود (۱۳۹۳)	اهداف کمی		اهداف کلی بخش	ردیف
		واحد	عنوان		
۲۰	۱۶	تعداد	افزایش مدال آوری زنان در بازی های آسیایی	حمایت از ورزش قهرمانی	۷

- اهداف کمی بخش جوانان

سال های برنامه ششم					وضع موجود پایان سال ۱۳۹۳	هدف کمی		هدف کلی بخش	ردیف
۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵		واحد	عنوان		
۱۵۱	۱۰۲	۶۸	۴۵	۳۰	۲۰	مرکز	ایجاد ۱۵۱ مرکز تخصصی مشاوره ازدواج و خانواده جوان	ترویج ازدواج، تقویت، تحکیم و تعالی نهاد خانواده جوان	
۱۴۹	۱۳۵	۱۲۳	۱۱۲	۱۰۲	۹۳	دوره	برگزاری ۱۴۹ دوره آموزشی قبل، حین و پس از ازدواج		
۴	۴	۴	۴	۴	۲	دوره	برگزاری ۴ دوره توانمندسازی ویژه روانشناسان و مشاورین جوان به طور سالیانه		

سال های برنامه ششم					وضع موجود پایان سال ۱۳۹۳	هدف کمی		هدف کلی بخش	ردیف
۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵		واحد	عنوان		
۶۶	۶۶	۶۶	۶۶	۶۶	۶۵	جشنواره/ نمایش گاه/نش ست	برگزاری ۳۲ جشنواره ملی و استانی، ۳۲ نمایشگاه تخصصی ملی و استانی و ۲ نشست در حوزه ازدواج و خانواده جوان به طور سالانه		
۳.۵	۳	۲.۵	۲	۱.۵	۱	درصد	نسبت جوانان شرکت کننده در برنامه های فراغتی به کل جمعیت جوان	افزایش نسبت جوانان بهره مند از برنامه های فراغتی	

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی (بخش ورزش)

اقدام اساسی	سیاست	راهبرد	ردیف
ایمن سازی و سالم سازی فضاهای ورزشی خاص بانوان	توسعه و آماده سازی فضاهای ورزشی خاص بانوان	آماده سازی بسترهای حقوقی، فرهنگی و اجتماعی ورزش بانوان	۲
استفاده بهینه از اماکن ورزشی موجود			
علمی نمودن فرآیند استعدادیابی دختران و بانوان ورزشکار	ارتقاء علمی و فنی نیروی انسانی ورزش بانوان در سطح منطقه ای		
ایجاد نظام سطح مند آموزش و تربیت مدرس			
توسعه ارتباط و تعامل با مراکز آموزشی و پژوهشی ورزش بانوان			
توسعه آموزش و پژوهش های کاربردی در ارتقاء بهره وری ورزش بانوان	ارتقاء جایگاه بین المللی ورزش بانوان با رعایت موازین اسلامی		
توسعه مسابقات ورزشی بانوان با رعایت موازین اسلامی			
بسترسازی جهت بهره گیری از پوشش مطلوب در ورزش بانوان			
توسعه رشته ها و مواد مسابقات ورزشی ویژه بانوان			

- راهبردها، سیاست (بخش جوانان)

سیاست	راهبرد	ردیف
ارتقاء سطح دانش و مهارت های جوانان در حوزه ازدواج و خانواده جوانان در قالب آموزش های قبل، حین و پس از ازدواج	توانمندسازی جوانان در حوزه ازدواج با تأکید بر ازدواج بهنگام، آگاهانه، آسان و پایدار و تحکیم و تعالی نهاد خانواده جوان	۱
حمایت از ایجاد و توسعه مراکز مشاوره ازدواج و خانواده جوان		
بهره مندی حداکثری و مطلوب جوانان از خدمات روانشناسان و مشاورین فعال در حوزه ازدواج و خانواده جوان	توانمندسازی روانشناسان و مشاورین فعال در حوزه ازدواج و خانواده جوان	۲
تعمیق و تقویت باورهای دینی، ملی و قومی در حوزه ازدواج و نهاد خانواده در بین جوانان	فرهنگ سازی در حوزه ازدواج و خانواده جوان با تأکید بر آموزه های اسلامی و حفظ آداب و سنن ملی	۳
بهینه سازی امکانات موجود و افزایش زیرساخت ها و امکانات فراغتی	بسترسازی در حوزه اوقات فراغت جوانان با رویکرد بهره گیری مطلوب از ظرفیت ها	۴
توانمندسازی ساختارهای اجرایی مرتبط با اوقات فراغت جوانان		
اصلاح نگرش و فرهنگ سازی در حوزه اوقات فراغت جوانان	فرهنگ سازی با رویکرد تقاضامحوری و استمرار، پویایی و پیوستگی در اجرای برنامه های فراغتی جوانان	۵
توسعه کمی و کیفی برنامه های فراغتی جوانان	غنی سازی اوقات فراغت جوانان	۶

الف) تبیین وضعیت

زنان که در حال حاضر نزدیک به ۴۰ میلیون نفر از جمعیت کشور را تشکیل می دهند، نقشی مؤثر در فرایند توسعه کشور در دهه های اخیر داشته و مشارکت آنها در دوران مبارزات و پیروزی نهضت انقلاب اسلامی در بهمن ۱۳۵۷ و هم چنین در دوران دفاع مقدس، دوران سازندگی و پس از آن تاکنون، مورد اذعان همگان بوده و همواره مورد تحسین و تمجید قرار گرفته است. از سوی دیگر نظر به جایگاه و اهمیت خانواده در دین مبین اسلام و نظام جمهوری اسلامی ایران، در اسناد بالادستی به موضوع خانواده توجه ویژه ای شده است.

در مقدمه قانون اساسی آمده است: "خانواده واحد بنیادین جامعه و کانون اصلی رشد و تعالی انسان است و توافق عقیدتی و آرمانی در تشکیل خانواده که زمینه ساز اصلی حرکت تکاملی و رشد یابنده انسان است، اصل اساسی بوده و فراهم کردن امکانات جهت نیل به این مقصود از وظایف حکومت اسلامی است."

افزون بر اصل بیست قانون اساسی که مطابق آن "همه افراد ملت اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند" و اصل بیست یکم که دولت را موظف به تضمین حقوق زنان در تمام جهات با رعایت موازین اسلامی از طریق، "ایجاد زمینه های رشد شخصیت زن و احیاء حقوق مادی و معنوی او، حمایت مادران، بالخصوص در دوران بارداری و حضانت فرزند و حمایت از کودکان بی سرپرست، ایجاد دادگاه صالح برای حفظ کیان و بقای خانواده، ایجاد بیمه خاص بیوگان و زنان سالخورده و بی سرپرست و اعطای قیمومت فرزندان به مادران شایسته در جهت غبطه آنها در صورت نبودن ولی شرعی" نموده است، در اصل ده قانون اساسی نیز تأکید گردیده: "از آنجا که خانواده واحد بنیادین جامعه اسلامی است، همه قوانین و مقررات و برنامه ریزیهای مربوط باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی بر پایه حقوق اسلامی باشد." در سند چشم انداز بیست ساله نظام جمهوری اسلامی ایران به کشوری "برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت قضایی، تامین اجتماعی، فرصت های برابر، توزیع مناسب درآمد، نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر، تبعیض و بهره مند از محیط زیست مطلوب" در ۱۴۰۴ مدنظر قرار گرفته است.

به استناد این اسناد و تأکیدات در برنامه های مختلف توسعه ای کشور، موضوع زنان و خانواده مورد توجه سیاستگذاران بوده است. در دهه اخیر راهبرد عمده مورد تأکید در سیاست های کلی برنامه های توسعه ای کشور، "تقویت نهاد خانواده، جایگاه زن در آن و در عرصه های اجتماعی و استیفای حقوق شرعی و قانونی زنان در همه عرصه ها و توجه ویژه به نقش سازنده زنان در خانواده و اجتماع" بوده است. با این همه در دهه چهارم انقلاب اسلامی و به رغم اجرای پنج برنامه توسعه ای و در نیمه راه اجرای سند چشم انداز بیست ساله نظام، دولت اعتدال میراث دار وضعیتی شده است که بنظر می رسد کشور هنوز از توسعه نامتوازن در ابعاد مختلف منطقه ای، بخشی و موضوعی رنج می برد. در این میان حوزه زنان و خانواده نیز از انواع عدم تعادل ها متأثر بوده و زنان در تمام جنبه های زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی خود به وضوح آثار، تبعات و پیامدهای آن را درک و لمس می کنند.

از یک طرف پیشرفت زنان در عرصه های مختلف مانند آموزش و بهداشت و مشارکت اقتصادی و سیاسی به یک میزان نبوده و از سوی دیگر نوعی عدم توازن در دسترسی زنان و مردان به فرصت ها و منابع به چشم می خورد و زنان بیشتر به فرصت های اجتماعی و فرهنگی و مردان بیشتر و با تفاوت معنی داری به فرصت ها و منابع اقتصادی و سیاسی دسترسی دارند.

اینک تدوین برنامه ششم توسعه، فرصت مغتنمی را برای توجه به تحقق توسعه ای متوازن و همه جانبه فراهم کرده است؛ فرصتی تاریخی برای تحقق نقش واقعی زن ایرانی که با تأکید بر عدالت جنسیتی- به عنوان شاخه ای از عدالت اجتماعی- و با

در پیش گرفتن مشی تعامل و گفتگو شرایط را برای ایفای نقش های چندگانه زنان در خانه و جامعه مهیا می کند. با این نگاه نقش های خانوادگی و اجتماعی زن و مرد، مدیریت ها، بازار کار و نیز کار و زندگی زنان نیازمند، توازن و تعادلی جنسیتی است که در کشاکش افراط و تفریط و در میانه تاجر و ابتدال، راه سومی را پیش پای زنان و مردان ایرانی بگشاید، وضعیتی که در آن مشارکت همه جانبه زنان و مردان در همه عرصه های توسعه کشور محقق شده، برخورداری زنان و مردان از امنیت فردی، خانوادگی و اجتماعی تضمین گشته و تشریک مساعی زنان و مردان در تحقق خانواده سالم و پایدار را برای جامعه ایران به ارمغان آورد.

بدیهی است تحقق این وضعیت در حوزه زنان و خانواده تعریف می شود، نه به معنای حفظ وضع موجود و مطلوب عادلانه تلقی کردن آن، بلکه به معنای تحقق "عدالت به مثابه انصاف" است که تنها با پاسخگویی مدبرانه از سوی دولت اعتدال گرا که جمع بین واقعیت و آرمان را هدف خود قرار داده است و نیز با حفظ و ارتقای سرمایه اجتماعی زنان میسر می گردد. در این مسیر تلاش در افزایش اعتماد در سه سطح؛ اعتماد به نفس زنان، اعتماد زنان به دولت و نظام و اعتماد دولت به زنان با حفظ کرامت، حرمت و عزت انسانی آنان منجر به احساس موثر بودن، کارآمدی، مسئولیت و تعلق خاطر آنان به کشور شده و زمینه های سرخوردگی و یاس و افسردگی و بی هویتی را به ویژه در میان نسل جوان که در فرصت طلایی پنجره جمعیتی و در اوج آمادگی برای خدمت به کشور به سر می برند، به حداقل ممکن می رساند.

علی رغم تاکیدات اسناد بالادستی نظام مبنی بر ضرورت استیفای حقوق شرعی و قانونی زنان و بهره مندی از توان و ظرفیت آنان در عرصه های مختلف، روند رو به رشد کم توجهی به اهمیت و کارکردهای نهاد خانواده در سیاستگذاری ها و غفلت از توان و ظرفیت بالقوه زنان، که به اهم مؤلفه های وضعیت موجود این حوزه اشاره می گردد:

- نرخ ازدواج ثبت شده در کشور (تعداد ازدواج در هزار نفر جمعیت) از سال ۱۳۸۸ تاکنون روند کاهشی داشته است. کاهش ازدواج در مناطق روستایی قابل توجه است، به طوری که درصد تغییرات ازدواج در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال قبل در مناطق شهری ۲.۲- و در مناطق روستایی ۲۶.۹- درصد بوده است که حکایت از کاهش قابل توجه ازدواج ها در مناطق روستایی دارد.
- روند کاهش باروری در کشور از نیمه دهه ۱۳۶۰ آغاز شده و به سمت باروری زیر حد جایگزینی سوق یافته است. در سال های ۱۳۸۷ تا ۱۳۸۹ برابر با ۱.۸ بوده است در سال ۱۳۹۲ به رقم ۱.۷ کاهش یافته است.
- میانگین سن در اولین ازدواج هم در مردان و هم در زنان افزایش یافته است. در واقع در سن ازدواج جوانان کشور تأخیر اتفاق افتاده است. نرخ تجرد قطعی مردان و زنان به تبع روند سالهای قبل همچنان در حال افزایش است.
- به طور کلی میزان طلاق در کشور طی سال های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۲ به طور متوسط ۱.۵ درصد رشد را نشان می دهد. در حالی که نرخ طلاق در پایان سال ۱۳۹۲ برابر با رقم ۲.۱ بوده است. در حال حاضر در تهران به ازای هر ۲.۸ ازدواج یک طلاق رخ می دهد که بیش از نیمی از طلاق ها در سال اول زندگی است.
- به عنوان یکی از شاخص های توسعه انسانی، میزان باسوادی زنان در جمعیت ۶ساله و بالاتر در سال ۱۳۹۲ برابر با ۸۱.۱ درصد در کل جمعیت زنان اعم از شهری و روستایی بوده است. در حال حاضر هنوز ۳۰.۶ درصد زنان روستایی ۶ساله و بالاتر باسواد نیستند. همچنان تعداد زنان بازمانده از تحصیل تقریباً دوبرابر تعداد مردان است.
- هنوز کمتر از ۵۰ درصد دختران روستایی در مقطع متوسطه ترک تحصیل می کنند، به طوری که میزان پوشش تحصیلی دختران ساکن در نقاط روستایی در مقطع متوسطه (۵۲.۱ درصد) و پایین تر از میزان پوشش تحصیلی دختران ساکن در نقاط شهری در همان مقطع است (۸۶ درصد). اگرچه در سال های اخیر افزایش اندکی در میزان باسوادی زنان ملاحظه می شود.
- نرخ بیکاری زنان ۱۰ساله و بالاتر، طی ده سال گذشته همواره دارای روند افزایشی بوده است. در سال ۱۳۹۲ نرخ بیکاری زنان برابر با ۱۹.۸ درصد بوده است. در بین جوانان نرخ بیکاری زنان جوان همواره از مردان بالاتر بوده است.

- نرخ مشارکت اقتصادی زنان نیز طی سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۲ از روند کاهشی برخوردار بوده است، در حالی که در سال ۱۳۹۲ برابر با ۱۲.۴ درصد بوده است در صورت ادامه روند کاهشی گذشته تا پایان سال ۱۳۹۴، ۱۱.۹ درصد کاهش خواهد یافت.
- از حیث پوشش تأمین اجتماعی، زنان به واسطه اشتغال بیشتر در مشاغل غیر مزد و حقوق بگیر عمدتاً در گروه بیمه شدگان اختیاری (غیر اجباری) قرار می گیرند. ضریب پوشش بیمه شدگان غیر اجباری (غیر مزد و حقوق بگیر) که به نوعی دربرگیرنده زنان خانه دار و سرپرست خانوار شهری می باشد در سال ۱۳۹۲ برابر با ۰.۹ درصد برآورد گردیده که پیش بینی می شود با توجه به روند افزایشی موجود طبق برنامه های تأمین اجتماعی این رقم تا پایان سال ۱۳۹۴ به ۱.۵ درصد و تا پایان سال ۱۳۹۹ نهایتاً به ۱۵ درصد افزایش یابد. با توجه به این که بخش زیادی از زنان کشور خانه دار می باشند و از سوی دیگر در حال حاضر رقم بالغ بر ۲.۵ میلیون نفر نیز زن سرپرست خانوار محاسبه گردیده است، با فرض ثابت بودن همین تعداد بدیهی است تا پوشش کامل، راه زیادی در پیش است. نکته قابل توجه اینکه از مجموع ۱۲۲۴ هزار نفر زن سرپرست خانوار تحت پوشش نهادهای حمایتی، تنها ۳۱۲ هزار نفر در شهر و روستا توسط سازمان تأمین اجتماعی و صندوق روستایی و عشایر بیمه شده اند و بقیه معادل ۹۱۲ هزار نفر اگر چه تحت پوشش حمایتی این نهادها هستند، اما تاکنون بیمه نشده اند.
- اگرچه به گواهی اطلاعات آسیب های اجتماعی در بین زنان همواره در رتبه هایی بسیار پایین تر از میزان آن در بین مردان بوده است، اما به دلیل رشد فزاینده آسیب های اجتماعی در جوامع در حال توسعه، از جمله ایران شواهد و آمار نشان از این دارد که در برخی از انواع آسیب ها روند رشد در زنان بیش از جمعیت مردان است.
- درصد تغییرات تعداد داوطلبین زن در انتخابات مجلس در دو دوره ۱۳۸۶ و ۱۳۹۰ برابر با ۵۹.۲- بوده، به عبارتی از ۶۱۱ نفر در سال ۱۳۸۶ به تعداد ۲۴۹ نفر داوطلب در سال ۱۳۹۰ کاهش یافته است. تعداد منتخبین از ۸ نفر در مجلس هشتم به ۹ نفر در مجلس نهم رسیده است. در حال حاضر سهم زنان از کرسی های مجلس شورای اسلامی تنها ۳ درصد می باشد.
- سازمان های مردم نهاد فعال در حوزه زنان و خانواده به عنوان یکی از مصادیق بارز مشارکت مدنی زنان در سال های اخیر از روند افزایش برخوردار بوده اند به طوری که طی برنامه چهارم و پنجم به طور میانگین ۲۰.۳ درصد رشد داشته و تا پایان سال ۱۳۹۲ تعداد این سازمان ها برابر با ۱۶۶۵ برآورد گردیده است و انتظار می رود این تعداد طی سال های آتی افزایش یابند.
- امروزه زنان و دختران به عنوان بخش عمده ای از جمعیت دانشجویی کشور شناخته می شوند و آموزش عالی نقش مهمی در توسعه توانمندی و مهارت های آنان داشته است. در سال ۱۳۹۲، ۵۶ درصد از دانشجویان دانشگاه های دولتی را زنان تشکیل داده اند. تعداد دختران نسبت به کل دانشجویان در مقطع کاردانی ۳۵ درصد، در مقطع کارشناسی ۶۰ درصد، در مقطع کارشناسی ارشد ۵۰ درصد و در مقطع دکترای حرفه ای بیش از ۵۹ درصد است. در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ سهم دختران از کل دانشجویان رشته های علوم پزشکی در دانشگاه های سراسری ۶۲ درصد و در گروه های علوم پایه ۶۹ درصد بوده است.

(ب) اهم اقدامات دولت

با تغییر فضای اجتماعی، فرهنگی و سیاسی کشور و اتخاذ رویکرد جدید، دولت یازدهم در راستای بهبود وضعیت گروه های مختلف زنان و خانواده و تسریع روند توسعه کشور با مشارکت همه آحاد جامعه در چارچوب راهبردهایی مشتمل بر:

- شناسایی مسائل و جلب توجهات و ایجاد حساسیت نسبت به موضوعات نیازمند اقدام فوری
- هماهنگی و پیگیری وظایف ذاتی دستگاه ها از طریق امضای تفاهم نامه ها و موافقتنامه ها

- مدیریت ظرفیت های موجود در بخش دولتی، غیردولتی و مراکز علمی-پژوهشی دانشگاه ها
 - ترویج و تشویق همکاری های شبکه ای و تخصصی جامعه مدنی-دولت
- اقدامات ذیل را با هدف قراردادن گروه های مختلف زنان در هر رده سنی به انجام رسانده است تا نهایتا هدف اصلی و بلندمدت " توانمندسازی زنان و دختران در عرصه های مختلف جامعه محقق شود.
- بررسی وضعیت ساختار و تشکیلات حوزه زنان و خانواده به منظور طراحی ساختار مناسب و رابطه اثربخش سازمانی جهت پاسخگویی به مطالبات زنان و خانواده ها در کشور
 - بررسی، رصد و پایش وضعیت زنان و خانواده به منظور طراحی برنامه هایی در راستای ارتقای شاخص های وضعیت زنان و خانواده(تهیه اطلس وضعیت زنان و خانواده در کشور، ۳۱ گزارش استانی وضعیت زنان و خانواده و گزارش های وضعیت زنان در پنج حوزه دارای اولویت: خانواده، سلامت، بازار کار، تأمین اجتماعی و آسیب های اجتماعی)
 - تعامل با مراکز سیاستگذاری، تقنینی و تصمیم گیری و ارائه پیشنهادات تخصصی در برنامه های ارتقاء کیفیت زندگی خانواده ها، تسهیل ازدواج و کاهش طلاق و ...
 - توان افزایی اجتماعی و اقتصادی زنان از طریق ایجاد فضای مشارکت و گسترش آموزش و ارتقای دانش و مهارت و توانایی حرفه ای و حمایت از اشتغال زنان با تأکید بر کسب و کارهای خرد، مشاغل خانگی و تقویت تعاونی ها به ویژه برای زنان سرپرست خانوار، روستایی و عشایر و دختران فارغ التحصیل دانشگاهی
 - ارتقای سطح سواد زنان و پوشش تحصیلی دختران بازمانده از تحصیل، توان افزایی زنان و افزایش آگاهی های عمومی آنان در جهت ترویج سبک زندگی سالم و ارتقای سلامت جسمانی، روانی، اجتماعی و معنوی
 - شناسایی و ترویج برنامه های کنترل و کاهش آسیب های اجتماعی به ویژه در سکونتگاه های غیررسمی و گسترش حمایت های اجتماعی از زنان آسیب دیده و آسیب پذیر و زنان دارای معلولیت
 - پیگیری اجرایی سازی نظام بیمه ای و حمایتی برای گروه های مختلف زنان همچون زنان خانه دار و طراحی بسته های حمایتی از زنان شاغل(کارمند، کارگر و ...)
 - پشتیبانی از زنان مدیر، نخبه، پژوهشگر، فناور و نوآور و فارغ التحصیل دانشگاه در جهت مشارکت آنها در عرصه های اجتماعی و اقتصاد دانش بنیان و نیز حمایت از تشکیل شرکت های دانش بنیان و تجاری سازی طرح های کلان
 - طراحی شبکه همکاری دولت و جامعه مدنی و توانمندسازی نمایندگان(مدیران) سازمان های غیردولتی
 - تبادل تجربیات و انعقاد تفاهم نامه همکاری با کشورهای دیگر و شرکت در اجلاس های بین المللی به منظور توسعه تعاملات بین المللی
 - ارائه پیشنهادات لازم جهت اصلاح و تغییر و بازنگری در قوانین و مقررات

ج) اهم چالش ها

به رغم حجم انبوه سیاست ها، اقدامات و برنامه های به اجرا درآمده در این حوزه، مسئله زنان در تاریخ اجتماعی ایران همواره به واسطه وجود حساسیت های اجتماعی و فرهنگی با چالشهایی مواجه بوده که به رغم اصلاح بخش عمده ای از آنها پس از پیروزی انقلاب اسلامی، برخی نیز کماکان وجود دارند و در حوزه سیاستگذاری کلان بویژه از بعد حقوقی و قانونی و نیز در سطح میانه و خرد آثار خود را برجای گذاشته اند که به اهم آن اشاره می شود:

اهم چالش های اساسی در حوزه زنان و خانواده در سطح کلان(سیاستگذاری و برنامه ریزی)

- مشخص نبودن جایگاه نهاد رسمی متولی سیاستگذاری و برنامه ریزی امور زنان و خانواده در کشور

- فقدان جایگاه مشخص برای اسناد خاص زنان در نظام سیاستگذاری و برنامه ریزی کشور، فقدان نظارت و ارزیابی و ضمانت اجرایی آن اسناد
- عدم التزام عملی دستگاه ها به ارزیابی اثرات و پیامدهای برنامه های پیشنهادی دستگاه، قبل از تصمیم گیری نهایی، به منظور پیشگیری از گسترش شکاف جنسیتی در بهره مندی از مواهب توسعه متوازن در کشور
- عدم تخصیص درصدی از بودجه های دستگاه ها به منظور برنامه ریزی برای ایجاد توازن در بهره مندی زنان از مواهب توسعه در ابعاد مختلف و در اولویت قرارنگرفتن برنامه های حوزه زنان و خانواده در دستگاه های اجرایی
- تعدد نهادهای متولی و با رویکرد متفاوت و بعضاً متناقض در حوزه زنان و خانواده کشور
- ضعف نظام آماری و اطلاعات در حوزه شاخص های زنان در کشور و پراکندگی و واریانس های شدید در آمارهای ارائه شده توسط دستگاه ها (به ویژه در آسیب های اجتماعی) و نیز عدم وجود تحلیل جنسیتی که منجر به کندشدن فرایند طراحی اهداف استراتژیک و سیاست ها در این حوزه شده است
- متاثرشدن حوزه زنان و خانواده از توسعه نامتوازن کشور

چالش های اساسی در حوزه زنان و خانواده در سطح میانه و خرد

- تأخیر و افزایش سن ازدواج، افزایش تعداد طلاق ها، افزایش خانواده های تک والد و خانوارهای زن سرپرست، بی ثباتی خانواده های نوپا، کاهش متوسط بعدخانوار و ضعف گرایش زوجین جوان به فرزندآوری
- گسترش و تنوع دامنه آسیب های اجتماعی مبتلا به خانواده به ویژه اعتیاد، خشونت، طلاق و ...
- ضعف حمایت های اجتماعی از زنان در معرض آسیب و آسیب دیده
- روند رو به رشد سالمندی در هرم جمعیت و ضعف سیستم های حمایت های اجتماعی از زنان سالمند (با توجه به روند زنانه شدن سالمندی)
- شیوع و گسترش پدیده چندشغلی سرپرست خانوار و کاهش ساعات حضور وی در خانواده
- فقدان زیرساخت ها و مکانیزم های مناسب اشتغال زنان در خانه باتوجه به ارتقاء دانش، تخصص و مهارت آنها
- نابرابری دستمزد زنان و مردان در شرایط یکسان و استفاده از زنان به عنوان نیروی کار ارزان
- فقدان تشکل های سازمانی و صنفی زنان و ساختارهای تقویت کننده پولی، مالی و اعتباری جهت توسعه فعالیت های نهادینه اقتصادی زنان
- به خطر افتادن سلامت روانی، جسمی و اجتماعی والدین و فرزندان در اثر افزایش طلاق و افزایش زنان خودسرپرست
- ضعف پوشش بیمه ای زنان شاغل در بخش غیررسمی علی رغم امار بالای پوشش بیمه ای زنان شاغل توسط سازمان های بازنشستگی و عملکرد نامناسب بیمه اجتماعی در بازار غیررسمی
- عدم توانایی مالی زنان خانه دار برای بهره مندی از بیمه های خویش فرما و ضعف حمایت در قوانین تأمین اجتماعی از زنان خانه دار
- وجود موانع در برابر تأسیس، فعالیت و مشارکت سازمان های غیردولتی در برنامه های کنترل و پیشگیری از آسیب های اجتماعی زنان
- فعالیت نیافتن استعدادها و ظرفیت های زنان در جامعه و عدم دسترسی عادلانه زنان به منابع و فرصت های اقتصادی و سیاسی
- عدم توازن میان کار و زندگی زنان شاغل

اهداف کلی و راهبردها

ردیف	اهداف کلی	راهبردهای دستیابی به اهداف کلی
۱	تقویت کارکرد خانواده و جایگاه زن در آن	<ul style="list-style-type: none"> - شناسایی روز آمد و بررسی مسائل و آسیبهای اجتماعی مبتلا به زنان و خانواده و ارائه شیوه های علمی - کاربردی ارتقای سلامت زنان و خانواده در ابعاد مختلف - تقویت نظام راهبری، ارزیابی و پایش برنامه های دولت در حوزه زنان و خانواده - اصلاح نظام حقوقی و رویه های قضایی مرتبط با زنان و خانواده - ارتقاء آگاهی های عمومی افراد جامعه - حمایت و توان افزایی خانواده های آسیب دیده و در معرض آسیب
۲	افزایش سطح باسوادی زنان	<ul style="list-style-type: none"> - ارتقاء سطح آگاهی های عمومی نسبت به ضرورت تحصیل دختران و زنان - ایجاد شرایط تحصیل و سوادآموزی برای دختران لازم التعلیم و بازمانده از تحصیل
۳	افزایش فرصت های شغلی زنان در بازار کار	<ul style="list-style-type: none"> - توسعه و گسترش زمینه های کارآفرینی و اشتغال برای زنان و دختران با اولویت زنان سرپرست خانوار و دختران فارغ التحصیل دانشگاهی - توانمندسازی زنان روستایی و عشایر برای دستیابی به مهارتهای شغلی و بازاریابی محصولات مبتنی بر قابلیت ها و مزیت های منطقه ای - ارتقاء توانایی های زنان و دختران تحصیل کرده و صاحب مهارت برای حضور در عرصه های اقتصادی
۴	افزایش سهم زنان از نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی و توانمند سازی زنان آسیب دیده و در معرض آسیب	<ul style="list-style-type: none"> - توسعه بیمه های فراگیر اجتماعی به منظور افزایش توانایی های گروه های مختلف زنان و خانواده - توسعه نظام های حمایتی برای گروه های آسیب پذیر و در معرض آسیب زنان و خانواده - توسعه زمینه های نهادی، پژوهشی و قانونی لازم برای پوشش حداکثری نظام جامع تامین اجتماعی گروه های مختلف زنان و خانواده
۵	ارتقاء سطح سلامت و بهداشت زنان	<ul style="list-style-type: none"> - تمرکز بر پیشگیری از بیماری و کنترل و مدیریت عوامل خطر سلامت زنان با تأکید بر عوامل شایع و فراگیر در زنان - توسعه زیرساخت ها و اجرای طرح های تامین خدمات مورد نیاز سلامت با تمرکز بر مسایل با اهمیت در گروه های سنی مختلف و محیط زندگی زنان در سراسر کشور - تأمین خدمات باکیفیت، جامع و فراگیر سلامت زنان و خانواده متناسب با اولویت ها، نیازها و ویژگی های شغلی، منطقه ای
۶	ارتقای سرمایه اجتماعی و فرهنگی زنان و خانواده	<ul style="list-style-type: none"> - آموزش، فرهنگ سازی و تسهیل گری برای حضور بیشتر زنان فرهیخته در شکل گیری و ایجاد تشکل های مردمی و سازمان های مردم نهاد زنان و خانواده - حمایت از برنامه های تشکل های مردم نهاد فعال فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی حوزه زنان و خانواده - افزایش توانمندی ها، ظرفیت ها و مهارت های سازمانی سازمان های مردم نهاد - تقویت فعالیت شبکه ای بین تشکل ها و سازمان های مردم نهاد امور زنان و خانواده و نهادهای دولتی در سطوح مختلف استانی، ملی، منطقه ای و بین المللی - توسعه تعاملات بین المللی و زمینه سازی جهت حضور موثر و فعال زنان در مجامع بین المللی جهت معرفی جایگاه و چهره واقعی زن ایرانی
۷	شاپسته سالاری در مدیریت و اداره جامعه	<ul style="list-style-type: none"> - افزایش توانمندی های زنان در سطوح تصمیم سازی و تصمیم گیری کشور - توان افزایی زنان مدیر و مسئول از طریق ارائه آموزش های مدیریتی

- اهداف کمی

اهداف کلی	هدف کمی		وضعیت در پایان سال ۱۳۹۳	سال آخر برنامه ششم ۱۳۹۹
	عنوان	واحد		
تقویت کارکرد خانواده و جایگاه زن در آن	افزایش نرخ ازدواج ^۹	تعداد ازدواج ثبت شده در هر هزار نفر جمعیت	۹.۳	۱۱.۷
	کاهش نرخ طلاق ^{۱۰}	تعداد طلاق های ثبت شده در هر هزار نفر جمعیت	۲.۱	۱.۹
افزایش سطح باسوادی زنان	افزایش میزان باسوادی زنان در جمعیت ۶ساله و بالاتر در کل کشور	تعداد زنان باسواد در جمعیت زنان ۶ ساله و بیشتر	سال ۱۳۹۰ ۸۱.۱	۸۲.۷
	افزایش میزان باسوادی زنان در جمعیت ۶ساله و بالاتر در نقاط روستایی کل کشور	تعداد زنان باسواد در جمعیت زنان ۶ ساله و بیشتر	سال ۱۳۹۰ ۶۹.۴	۷۱.۷۳
افزایش فرصت های شغلی زنان در بازار کار	افزایش نرخ مشارکت اقتصادی زنان	نسبت زنان فعال در جمعیت زنان ۱۰ساله و بالاتر	۱۲.۳	۱۵
	افزایش نرخ اشتغال زنان	نسبت زنان شاغل در جمعیت زنان فعال	۷۹	۸۱.۵
	کاهش نرخ بیکاری زنان	نسبت زنان بیکار در جمعیت زنان فعال	۲۱	۱۸.۵
افزایش سهم زنان از نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی و توانمند سازی زنان آسیب دیده و در معرض آسیب	افزایش ضریب پوشش بیمه ای جمعیت زنان فعال بیمه شده در سازمان تأمین اجتماعی	درصد زنان فعال بیمه شده در کل جمعیت فعال زنان	سال ۱۳۹۲ ۶۱	۱۰۰
	افزایش ضریب پوشش بیمه ای اجتماعی زنان شاغل در سازمان تأمین اجتماعی	درصد زنان شاغل بیمه شده در تعداد زنان شاغل	سال ۱۳۹۲ ۷۵	۱۰۰
	افزایش ضریب نفوذ بیمه اجباری زنان	درصد زنان بیمه شده اجباری در جمعیت زنان شاغل مزد و حقوق بگیر	سال ۱۳۹۲ ۹۱	۱۰۰
	افزایش ضریب نفوذ بیمه غیراجباری	درصد زنان بیمه شده غیر اجباری در	سال ۱۳۹۲ ۵۷	۱۰۰

۹ - با توجه به میانگین درصد تغییرات نرخ ازدواج طی سالهای برنامه پنجم انتظار می رود طی اجرای برنامه ششم توسعه نرخ ازدواج به نرخ ازدواج در سال اول برنامه پنجم بازگشته و افزایش پیدا کند.
۱۰ - با توجه به میانگین درصد تغییرات نرخ طلاق طی سالهای برنامه پنجم انتظار می رود طی اجرای برنامه ششم توسعه نرخ طلاق به نرخ طلاق در سال اول برنامه پنجم بازگشته و کاهش پیدا کند.

اهداف کلی	هدف کمی		وضعیت در پایان سال ۱۳۹۳	سال آخر برنامه ششم ۱۳۹۹
	عنوان	واحد		
	زنان	جمعیت زنان شاغل غیر مزد و حقوق بگیر اجباری		
	افزایش ضریب پوشش بیمه ای جمعیت زنان غیر فعال ^{۱۱}	درصد زنان بیمه شده غیر فعال در تعداد کل زنان غیر فعال	سال ۱۳۹۲ ۰.۷	۲۰
ارتقاء سطح سلامت و بهداشت زنان	افزایش امید به زندگی زنان	متوسط طول عمر مورد انتظار	سال ۱۳۹۰ ۷۴.۶	۷۵
	افزایش میزان باروری کل ^{۱۲}	میانگین تعداد فرزندان در طول دوران باروری	سال ۱۳۹۰ ۱.۸	۲.۱
ارتقای سرمایه اجتماعی و فرهنگی زنان و خانواده	افزایش تعداد سازمان های مردم نهاد مرتبط با حوزه زنان و خانواده	فراوانی سازمانهای مردم نهاد	سال ۱۳۹۱ ۱۶۶۵	۲۱۰۰
شایسته سالاری در مدیریت و اداره جامعه	افزایش میزان مشارکت سیاسی زنان در انتخابات ریاست جمهوری	تعداد داوطلبین زن در انتخابات ریاست جمهوری	سال ۱۳۹۲ ۳۰	در سال ۱۳۹۶ پیش بینی ۱۰٪ افزایش نسبت به دوره قبل
	افزایش میزان مشارکت سیاسی زنان در انتخابات مجلس	تعداد داوطلبین زن در انتخابات مجلس	سال ۱۳۹۰ ۲۴۹	در سال ۱۳۹۴ به ۲۷۴ نفر (۱۲٪) افزایش نسبت به دوره قبل در سال ۱۳۹۸ پیش بینی ۱۰٪ افزایش نسبت به دوره قبل
	افزایش میزان مشارکت سیاسی زنان در انتخابات مجلس	تعداد منتخبین زن در انتخابات مجلس	سال ۱۳۹۰ ۹	در سال ۱۳۹۴ پیش بینی ۳۰٪ افزایش نسبت به دوره قبل در سال ۱۳۹۹ پیش بینی ۳۰٪ افزایش نسبت به دوره قبل
	افزایش میزان مشارکت سیاسی زنان در انتخابات شوراهای شهر و روستا	تعداد داوطلبین زن در انتخابات شوراهای شهر و روستا	سال ۱۳۹۲ ۱۲۰۹۶	(پیش بینی ۱۰٪) افزایش نسبت به دوره قبل

۱۱- جمعیت غیر فعال بیمه شده توسط سازمان تامین اجتماعی شامل آمار زنان خانه دار و زنان سرپرست خانوار شهری است. زنان سرپرست خانوار روستایی و عشایر در بخش اقتصادی و غیررسمی و توسط صندوق روستاییان و عشایر اعلام می شود.
۱۲- با توجه به میانگین درصد تغییرات میزان باروری کل طی سالهای برنامه چهارم و پنجم انتظار می رود طی اجرای برنامه ششم توسعه میزان باروری کل به نرخ ۲.۱ که سطح جانشینی می باشد افزایش پیدا کند.

اهداف کلی	هدف کمی		وضعیت در پایان سال ۱۳۹۳	سال آخر برنامه ششم ۱۳۹۹
	عنوان	واحد		
	افزایش میزان مشارکت سیاسی زنان در انتخابات شوراهای شهر و روستا	تعداد منتخبین زن در انتخابات شوراهای شهر و روستا	سال ۱۳۹۲ ۶۰۹۶	پیش بینی ۳۰٪ افزایش نسبت به دوره قبل
	افزایش میزان مشارکت زنان در سطوح مدیریتی	تعداد شاغلان در گروه عمده شغلی قانونگذاران، مقامات عالی رتبه و مدیران	۱۱۱۹۹۹	پیش بینی ۳۰٪ افزایش نسبت به سال پایه

- راهبردها، سیاستها و اقدامات اساسی

اهداف کلی	سیاستها	اقدامات اساسی
<ul style="list-style-type: none"> - شناسایی روزآمد و بررسی مسائل و آسیبهای اجتماعی مبتلا به زنان و خانواده و ارائه شیوه های علمی-کاربردی ارتقای سلامت زنان و خانواده در ابعاد مختلف - تقویت نظام راهبری ، ارزیابی و پایش برنامه های دولت در حوزه زنان و خانواده - اصلاح نظام حقوقی و رویه های قضایی مرتبط با زنان و خانواده - حمایت و توان افزایی خانواده های آسیب دیده و در معرض آسیب 	<ul style="list-style-type: none"> - تقویت ظرفیت ساختاری امور زنان و خانواده و بهبود ساختارهای حاکمیتی پشتیبان تحقق خانواده سالم و پایدار - ایجاد همسویی و همگرایی میان نهادهای سیاستگذار و اجرایی - زمینه سازی برای توسعه حمایتهای فراگیر اجتماعی از زنان و خانواده های در معرض آسیب 	<ul style="list-style-type: none"> - استقرار نظام جامع و کارآمد آمار و اطلاعات حوزه زنان و خانواده مبتنی بر شاخص های مؤثر و مرتبط - بازپژوهی نظام حقوقی و قوانین و مقررات مرتبط با زنان و خانواده - تصویب لایحه تامین امنیت زنان در برابر خشونت و عملیاتی نمودن سند ملی امنیت زنان و کودکان در روابط اجتماعی - راه اندازی کلینیک های سلامت خانواده با بهره گیری از خدمات بهداشتی، پزشکی، حقوقی، روان شناسی، طب سالمندی و مشاوره - آموزش دانش حقوقی و مهارت های ارتباطی به اعضای خانواده - ارزشگذاری کارخانگی زنان و لحاظ آن در حسابهای ملی - اجرای برنامه ملی توانمندسازی زنان در مدیریت مصرف منابع و انرژی، اصلاح الگوی مصرف و حفظ محیط زیست - اجرای برنامه های ملی مداخله در فرآیند طلاق - توسعه شمول بیمه های پایه به مشاوره های خانواده و کلیه خدمات سلامت محور
<ul style="list-style-type: none"> - ارتقاء سطح آگاهی های عمومی نسبت به ضرورت تحصیل دختران و زنان - ایجاد شرایط تحصیل و سوادآموزی برای دختران لازم التعلیم و 	<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد توازن در توزیع زیرساختها و امکانات آموزشی با توجه به شرایط بومی و منطقه ای - تحقق عدالت آموزشی 	<ul style="list-style-type: none"> - رصد وضعیت آموزشی دختران واجب التعلیم و بازمانده از تحصیل - توسعه کمی و کیفی و استانداردسازی مراکز آموزشی شبانه روزی دختران در مناطق محروم - آموزش خانواده ها نسبت به ضرورت باسوادی دختران در مناطق دارای شکاف جنسیتی - اصلاح و بازنگری قوانین به منظور تامین آموزش رایگان و اجباری تا پایان دوره متوسطه برای کلیه افراد لازم التعلیم، فاقد تابعیت، فاقد

راهبردها	سیاست ها	اقدامات اساسی
<ul style="list-style-type: none"> - بازمانده از تحصیل 		<ul style="list-style-type: none"> اوراق هویت و اسناد اقامتی
<ul style="list-style-type: none"> - توسعه و گسترش زمینه های کارآفرینی و اشتغال برای زنان و دختران با اولویت زنان سرپرست خانوار و دختران فارغ التحصیل دانشگاهی - توانمندسازی زنان روستایی و عشایر برای دستیابی به مهارتهای شغلی و بازاریابی محصولات مبتنی بر قابلیت ها و مزیت های منطقه ای 	<ul style="list-style-type: none"> - بسترسازی قانونی و اجرایی لازم جهت حضور فعال زنان در عرصه های اشتغال و کارآفرینی با تأکید بر دختران تحصیل کرده و صاحب مهارت و خودسرپرست و زنان سرپرست خانوار، آسیب دیده و نیازمند بویژه در مناطق محروم - بهره مندی از ظرفیتهای قابلیت های بخش خصوصی و تشکلهای غیردولتی و تعاونی ها - بازنگری و تعدیل خط مشی ها و برنامه های کلان اقتصادی با رویکرد مشارکت کامل و متعادل زنان 	<ul style="list-style-type: none"> - توسعه و گسترش زمینه های کارآفرینی و اشتغال برای زنان و دختران با اولویت زنان سرپرست خانوار و دختران فارغ التحصیل دانشگاهی - توانمندسازی زنان روستایی و عشایر برای دستیابی به مهارتهای شغلی و بازاریابی محصولات مبتنی بر قابلیت ها و مزیت های منطقه ای
<ul style="list-style-type: none"> - توسعه بیمه های فراگیر اجتماعی در سطوح یک و تکمیلی به منظور افزایش توانایی های گروه های مختلف زنان و خانواده - توسعه نظام های حمایتی برای گروه های آسیب پذیر و در معرض آسیب زنان و خانواده - توسعه زمینه های نهادی، پژوهشی و قانونی لازم برای پوشش حداکثری نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی گروه های مختلف زنان و خانواده 	<ul style="list-style-type: none"> - ارتقا هدفمند بیمه های فراگیر اجتماعی و چند لایه با تاکید بر زنان سرپرست خانوار، زنان و خانواده های آسیب دیده و نیازمند، زنان روستایی و زنان خانه دار 	<ul style="list-style-type: none"> - لحاظ افراد تحت پوشش زنان سرپرست خانوار در محاسبه نرخ حق بیمه به عنوان تبعی یک - تصویب بیمه زنان خانه دار در قالب بیمه های چند لایه و بیمه فراگیر اجتماعی - اجرای طرح جامع توانمندسازی زنان سرپرست خانوار - تقویت مراکز بازپروری و توان بخشی زنان آسیب دیده - اجرای طرح ملی توانمندسازی اقتصادی خانواده های زندانیان و معدومین و زنان زندانی - توانمندسازی زنان در سکونتگاههای غیررسمی و بافتهای فرسوده - گسترش حمایت های اجتماعی از زنان معتاد و بهبود یافته - توسعه تشکل های بانوان نیکوکار و بهره گیری از ظرفیت آنان در جهت یاری رسانی به زنان سرپرست خانوار - ارتقای سلامت و پیشگیری از آسیب های اجتماعی زنان کارتن خواب - تقویت و توسعه زمینه مهارت آموزی به منظور خودکفایی گروههای مختلف زنان با تأکید بر مناطق محروم، زنان آسیب پذیر و دارای معلولیت - اجرای برنامه ملی اصلاح و بازاجتماعی نمودن زنان و کودکان بزهکار
<ul style="list-style-type: none"> - تمرکز بر پیشگیری از بیماری و کنترل و مدیریت عوامل خطر سلامت زنان با تأکید 	<ul style="list-style-type: none"> - ارتقاء سطح علمی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی و هماهنگی بین بخشی مؤثر بر سلامت زنان و خانواده 	<ul style="list-style-type: none"> - اجرای برنامه های سلامت زنان با رویکرد ترویج خودمراقبتی - اجرای برنامه ملی ارتقای سلامت زنان در محیط کار و تدوین و اجرای قوانین و آیین نامه های مرتبط با ایمن سازی محیط شغلی زنان - ارتقای آگاهی های دختران نوجوان در مدارس شبانه روزی نسبت به

اقدامات اساسی	سیاست ها	راهبردها
<p>بیماری ها و مسایل دوران بلوغ و ارتقای آگاهی خانواده درباره خطرات ازدواج و بارداری زودرس</p> <p>- تهیه اطلس شیوع انواع آسیب های روانی و اجتماعی در بین انش آموزان دختر به تفکیک مناطق جغرافیایی</p> <p>- توسعه و تقویت فعالیتهای ورزشی کارکنان زن با تاکید بر ورزش همگانی و اجباری کردن ورزش در ساعت اداری</p> <p>- ارائه خدمات پیشگیری اولیه و غربالگری بیماری ها و سرطان های شایع در زنان با تعرفه دولتی برای تمامی زنان</p> <p>- ایجاد نظام جامع اطلاعات بهداشت و سلامت زنان</p> <p>- پایش، نظارت و ارزشیابی مستمر سلامت زنان و خانواده</p> <p>- برنامه ریزی و تخصیص منابع در پیشگیری با نگاه ویژه به گروه های در معرض خطر بالا</p>	<p>- توجه به نقش محوری زنان در تأمین سلامت خانواده و جامعه در راستای تحقق رویکرد سلامت همه جانبه و انسان سالم در کلیه سیاست ها، قوانین و برنامه های سلامت کشور</p> <p>- فرهنگ سازی و جلب مشارکت زنان در پژوهش، سیاست گذاری، برنامه ریزی و اجرای طرح های توسعه سلامت خود، خانواده و جامعه</p> <p>- فرهنگ سازی و ترویج سبک زندگی سالم روحی و جسمی و توانمندسازی زنان و افزایش آگاهی های عمومی در حوزه سلامت جسمی و روانی</p> <p>- طراحی و اجرای تحقیقات مرتبط با مشکلات جسمی، روانی و اجتماعی زنان و راهکارهای بهبود آن</p> <p>- آگاه سازی و آرایه مهارتهای مرتبط با بهداشت و سلامت زنان و خانواده</p> <p>- تقویت همکاری های بین بخشی جهت پیاده سازی برنامه های موفق توسعه سلامت زنان و خانواده در کشور</p>	<p>بر عوامل شایع و فراگیر در زنان</p> <p>- توسعه زیرساخت ها و اجرای طرح های تامین خدمات مورد نیاز سلامت با تمرکز بر مسایل با اهمیت در گروه های سنی مختلف و محیط زندگی زنان در سراسر کشور</p> <p>- تأمین خدمات باکیفیت، جامع و فراگیر سلامت زنان و خانواده متناسب با اولویت ها، نیازها و ویژگی های شغلی، منطقه ای</p> <p>- طراحی و اجرای تحقیقات مرتبط با مشکلات جسمی، روانی و اجتماعی زنان و راهکارهای بهبود آن</p> <p>- آگاه سازی و آرایه مهارتهای مرتبط با بهداشت و سلامت زنان و خانواده</p> <p>- تقویت همکاری های بین بخشی جهت پیاده سازی برنامه های موفق توسعه سلامت زنان و خانواده در کشور</p>
<p>- اجرای برنامه توسعه کمی و کیفی سازمانهای غیردولتی حوزه زنان و خانواده</p> <p>- حمایت از برنامه های فرهنگی، مشاوره ای و تربیتی سازمانهای مردم نهاد در تعمیق باورهای دینی</p> <p>- هماهنگی بین بخشی در عرضه گسترده پوشش مناسب اسلامی - ایرانی</p> <p>- حضور فعال و موثر در مجامع و رویدادهای بین المللی و نشستهای منطقه ای به ویژه اجلاس سالانه کمیسیون مقام زن</p> <p>- شناسایی ظرفیت سازمانهای مردم نهاد و حمایت از حضور آنها در</p>	<p>- هم افزایی و تشریک مساعی دولت و جامعه مدنی در پرداختن به مسائل و مشکلات مبتلا به زنان و خانواده</p> <p>- تسهیل و حمایت از شکل گیری تشکل های مردمی و سازمان های مردم نهاد در حوزه زن و خانواده</p>	<p>- آموزش، فرهنگ سازی و تسهیل گری برای مشارکت زنان در شکل گیری و ایجاد تشکل های مردمی و سازمان های مردم نهاد زنان و خانواده</p> <p>- حمایت از برنامه های تشکل های مردم نهاد فعال فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی حوزه زنان و</p>

راهبردها	سیاست ها	اقدامات اساسی
<ul style="list-style-type: none"> - خانواده - افزایش توانمندی ها، ظرفیت ها و مهارت های سازمانی سازمان های مردم نهاد - تقویت همکاریهای شبکه ای - تخصصی سازمان های مردم نهاد زنان و خانواده و نهادهای دولتی - بهره مندی از توان بالقوه زنان برای اجرای برنامه های فراگیر ملی از قبیل: بهداشت عمومی، افزایش جمعیت، حفاظت از محیط زیست، صیانت از سرمایه های ملی و ... - حمایت از برنامه های تشکل های مردم نهاد فعال فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی حوزه زنان و خانواده - اعتمادسازی و تقویت ارتباط و تعامل موثر میان دولت و سازمانهای مردم نهاد حوزه زنان و خانواده - توسعه تعاملات بین المللی و زمینه سازی جهت حضور موثر و فعال زنان در مجامع بین المللی جهت معرفی جایگاه و چهره واقعی زن ایرانی 		<ul style="list-style-type: none"> مجامع بین المللی - برگزاری دوره های آموزشی ارتقای مهارتهای علمی و عملی مدیران دولتی و غیردولتی حوزه زنان و خانواده جهت حضور در مجامع بین المللی - شناسایی و معرفی زنان فعال و متخصص جهت شرکت در دوره های آموزشی خارج از کشور
<ul style="list-style-type: none"> - افزایش مشارکت زنان در سطوح تصمیم سازی و تصمیم گیری کشور - توان افزایی زنان مدیر و نخبه 	<ul style="list-style-type: none"> - ارتقای دانش مدیریتی زنان - رفع موانع فراروی مشارکت زنان در عرصه های مختلف 	<ul style="list-style-type: none"> - برگزاری دوره های آموزشی تربیت مدیران زن - ارتقای جایگاه مدیریتی زنان در برنامه جامع اصلاح نظام اداری کشور - برگزاری دوره های آموزشی ویژه مدیران و مشاوران امور زنان و خانواده دستگاه های اجرایی ملی و استانی و ارتقای توان مدیریتی آنان - بسط و گسترش زمینه های حضور مؤثر زنان دانش آموخته، نخبه و پژوهشگران در عرصه های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی جامعه - اتخاذ تدابیر و سازوکارهای لازم جهت تقویت نقش و ارتقای سهم زنان در نمایندگی های مجلس شورای اسلامی، شوراهای اسلامی شهر و

اقدامات اساسی	سیاست ها	راهبردها
روستا، احزاب و نهادهای مدنی		

میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری

ج) اهم چالش ها

علی رغم اقدامات مذکور و بر اساس نتایج مطالعات انجام شده و تحلیل ضعف ها و تهدیدها، می توان چالش های زیر را برای این بخش احصاء کرد:

- سهم ناچیز هزینه های اقامتگاهی، تورگردانی، بازدید از موزه ها و میراث فرهنگی و خرید سوغات و صنایع دستی در سبد هزینه های خانوار ایرانی

آموزش

آموزش و پرورش عمومی

د) برنامه راهبردی

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

ردیف	راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
۱	کاهش نابرابری در استان های کشور با اولویت استان های نابرخوردار(براساس شاخص های آموزشی)	تهیه بسته های برنامه ای خاص برای مناطق و استان های ویژه و دارای محرومیت آموزشی	- توانمندسازی دختران مناطق روستایی
۲	ارتقای کیفیت عوامل آموزشی، بهبود فرایندها، محتوی و خروجی ها	تقویت ایمان، بصیرت دینی و باور به ارزش های انقلاب اسلامی و توانمندسازی مربیان و دانش آموزان برای وفاداری و حمایت آگاهانه از این ارزش ها	- تقویت آداب و مهارت های زندگی و توانایی حل مسائل و عمل به آموخته ها

آموزش فنی و حرفه ای و مهارت آموزی

الف) تبیین وضعیت

آموزش فنی و حرفه ای علاوه بر آموزش عمومی، مطالعه فناوری ها، علوم وابسته به آنها و کسب مهارت های عملی و دانش مربوط به مشاغل در بخش های گوناگون اقتصادی و اجتماعی را در برمی گیرد. این آموزش افراد را برای احراز شغل و کسب و کار آماده می کند، همچنین بهره وری شاغلین را در انجام کار افزایش می دهد یا مهارت هایی ایجاد می کند که موجب کاهش مخارج و افزایش کیفیت زندگی می شوند. آموزش فنی و حرفه ای به دو صورت رسمی و غیررسمی طبقه بندی می شود.

آموزش غیررسمی - میزان آموزش غیررسمی فنی و حرفه ای اعم از دولتی و غیردولتی طی سال های برنامه چهارم توسعه با ۶.۵ درصد رشد متوسطه سالانه از ۴۵۲.۸ میلیون نفر ساعت به ۶۱۹.۵ میلیون نفر ساعت افزایش یافته است. این آموزش ها طی سال های برنامه پنجم در مجموع با کاهش ۱۲.۶ درصدی روبهرو بوده و از ۴۸۲.۲ میلیون نفر ساعت به ۳۲۱.۸ میلیون نفر ساعت تنزل یافته است. میزان آموزش غیررسمی فنی و حرفه ای بخش غیردولتی که توسط آموزشگاه های آزاد ارائه شده طی برنامه چهارم با ۷.۲ درصد رشد و طی سالهای برنامه پنجم با ۲۱ درصد کاهش روبه رو بوده است. در سال های برنامه چهارم حدوداً سه چهارم از آموزش ها توسط بخش غیردولتی ارائه شده و این سهم در سال های برنامه پنجم به نصف کاهش یافته است. شاخص میزان آموزش غیررسمی به جمعیت فعال در طی برنامه چهارم با رشد ۶ درصدی از ۱۹.۴ ساعت به ۲۶ ساعت به ازای هرنفر جمعیت فعال رسیده اما طی سال های برنامه پنجم به ۱۳.۵ ساعت کاهش یافته است. علاوه بر کاهش میزان عرضه آموزش ها، افزایش نسبی جمعیت فعال در کاهش این شاخص مؤثر بوده است.

آموزش متوسطه فنی و حرفه ای و کاردانش - در دوره یادشده تعداد هنرجویان با روند کاهشی از ۸۰۶ هزار نفر در ابتدای دوره به ۶۹۱ هزار نفر در انتهای دوره رسیده و کاهشی برابر با ۱۴.۳ درصد داشته است. سهم آموزش متوسطه کاردانش افزایش یافته و سهم آموزش متوسطه فنی و حرفه ای کاهش یافته است.

علت کاهش تعداد هنرجویان، کاهش دانش آموزان پایه دوم و سوم متوسطه طی دوره است به صورتی که تعداد آن ها در سال ۱۳۹۳ نسبت به سال ۱۳۸۴ کاهشی برابر با ۲۲.۸ درصد داشته است و مقایسه نسبت های کاهش یافته، نشان دهنده استقبال بیشتر از این آموزش هاست.

سهم هنرجویان دختر کاردانش، افزایش یافته و سهم مذکور در آموزش فنی و حرفه ای متوسطه، کاهش داشته است.

شدت کاهش تعداد هنرجویان بخش غیردولتی بیشتر بوده و ۳۱ درصد طی دوره یادشده کاهش یافته است.

آموزش عالی مهارتی - حدود ۱ میلیون و ۹۶ هزار دانشجوی کاردانی در سال تحصیلی ۱۳۹۴-۱۳۹۳ مشغول تحصیل بوده اند که ۴۴ درصد آنها در دانشگاه علمی-کاربردی، ۳۰ درصد در دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۵ درصد در دانشگاه فنی و حرفه ای، ۱۰ درصد در موسسات آموزش عالی غیردولتی بوده اند.

آموزش کارکنان دولت - متوسط آموزش سالانه کارکنان دولت در سال ۱۳۸۸ برابر با ۴۸ ساعت، سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۲ به ترتیب ۳۵، ۵۳ و ۳۷ ساعت بوده است و در سال ۱۳۹۳ براساس گزارش های رسیده به ۲۳ ساعت کاهش یافته است.

ب) اهم اقدامات دولت

- گسترش آموزش زنان روستایی در چند استان کشور

ج) اهم چالش ها

در صورت ادامه روند موجود پیش بینی می شود حوزه آموزش غیررسمی فنی و حرفه ای همچنان با کاهش مشارکت بخش غیردولتی، ارائه آموزش باکیفیت نامناسب و اثربخشی پایین، ارتباط ناکافی با بازار کار و ادامه عرضه محوری، **عدم کفایت آموزش زنان روستایی**، انجام فعالیت های موازی بین دستگاه های متعدد مجری آموزش ها مواجه باشد.

حوزه آموزش متوسطه فنی و حرفه ای و کاردانش با کاهش تعداد هنرآموزان دختران، توسعه نامتوازن بخش دولتی و غیردولتی در شاخه های فنی و حرفه ای و کاردانش و عدم کفایت تجهیزات و امکانات آموزشی و فرسودگی تجهیزات موجود و هنرستان ها روبرو خواهد بود.

در حوزه آموزش عالی مهارتی، کاهش جمعیت متقاضی ورودی و کاهش تقاضای این آموزش ها و عدم تکمیل ظرفیت های ایجاد شده به ویژه برای بخش غیردولتی، عدم جذب فارغ التحصیلان در بازار کار و تداوم بیکاری جمعیت فارغ التحصیل و نیز استمرار عدم توازن توسعه کمی در استان ها از مهمترین موانع ادامه روند موجود خواهد بود.

(د) برنامه راهبردی

- اهداف کمی

ردیف	اهداف کلی	هدف کمی		وضعیت در پایان سال های برنامه پنجم		سال های برنامه ششم				
		واحد	عنوان	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹
۸	ایجاد قدرت انطباق مراکز با نیازها	درصد	نسبت هنرجویان فنی و حرفه ای و کاردانش دختر به کل هنرجویان فنی و حرفه ای و کاردانش	۳۶.۳		۳۷.۵	۳۸.۶	۳۹.۲	۴۰	۴۱.۳

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

ردیف	راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
۳	دسترسی گروه های خاص به آموزش مهارتی	- توجه به آموزش مهارتی زنان روستایی	- توسعه آموزش بهره برداران کشاورزی در سال های ۱۳۹۶-۱۳۹۹ به ویژه زنان روستایی - مطالعه نمونه ای برای تهیه برنامه های مناسب گسترش آموزش زنان روستایی در چند استان کشور در سال اول برنامه و اجرای برنامه های تأیید شده در سال های بعد
	ارتقای کیفی آموزش متوسطه و حرفه ای و کاردانش	- تنوع بخشی به آموزش فنی و حرفه ای دختران و افزایش ظرفیت های مربوط	- ساماندهی نیروی انسانی متخصص شاخه های فنی و حرفه ای و کاردانش - برنامه ریزی برای ایجاد و تجهیز هنرستان ها - برنامه ریزی برای بازتوزیع نیروی انسانی موجود - برنامه ریزی نظام مند برای ارتقای توانمندی های دانشی و عملی هنرآموزان
۴	تضمین کیفیت آموزش ها و بهبود مستمر آن ها	- فرهنگ سازی برای ترویج ارزش کار و مهارت آموزی و معرفی آموزش ها به خانوارها و بنگاه ها - ترویج آموزش فنی و حرفه ای در بین خانواده ها به صورت آموزش های سازمان نیافته	- همکاری تنگاتنگ و سازمان یافته بین سازمان آموزش فنی و حرفه ای و وزارت آموزش و پرورش برای تعمیق و توسعه فرهنگ آموزش فنی و حرفه ای در خانواده ها

آموزش عالی

د) برنامه راهبردی

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

اقدام اساسی	سیاست	راهبرد	ردیف
<p>استقرار برنامه آموزش تخصصی پزشکی خانواده</p>	<ul style="list-style-type: none"> - فراهم آوردن شرایط اجرای صحیح آموزش های عملی و کاربردی دوره های مهارتی در محیط های کار و کارگاهی - تعریف دوره های موردنیاز جامعه مستقل از مدارک رسمی (کاردانی، کارشناسی و تحصیلات تکمیلی) در چارچوب نظام صلاحیت حرفه ای - استفاده از ظرفیت های مازاد دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی برای توسعه دوره های پودمانی و آموزش های باز و آزاد غیررسمی و صدور گواهینامه های لازم برای آن ها 	<ul style="list-style-type: none"> - ازنگری و تقویت ارتباط دانشگاه با بخش های اقتصادی- اجتماعی - تنوع سازی مدارک برای پاسخگویی به نیازهای جامعه 	<p>۱</p>

۷-۳- بخشى:

امور عمومى، دفاعى و
قضايى

۷-۳- بخشی: امور عمومی، دفاعی و قضایی

امور زنان و خانواده در سرفصل بخشی: امور عمومی، دفاعی و قضایی							
د) برنامه راهبردی			ج) اهم چالش‌ها	ب) اهم اقدامات دولت	الف) تبیین وضعیت	شرح	
راهبردها، سیاست‌ها و اقدام‌های اساسی	اهداف کمی	اهداف کلی و راهبردها					
✓	✓	✓	✓	۱۳ -	✓	توسعه و ارتقاء سرمایه اجتماعی	امور عمومی، سیاست داخلی و ارتقاء سرمایه اجتماعی
✓	-	✓				توسعه سیاسی	
-	-	-				مدیریت بحران	
✓	-	-				توسعه امنیت پایدار	
-	۱۴ -	-	-	-	-	دفاعی و امنیتی	
-	۱۵ -	-	-	-	-	حقوقی و قضایی	

۱. در سرفصل امور عمومی، سیاست داخلی و ارتقاء سرمایه اجتماعی، به طور کلی اهم اقدامات دولت عنوان نشده است.
۲. در سرفصل دفاعی و امنیتی، به طور کلی اهداف کمی عنوان نشده است.
۳. در سرفصل حقوقی و قضایی، به طور کلی اهداف کمی عنوان نشده است.

امور عمومی، سیاست داخلی و ارتقاء سرمایه اجتماعی

الف) تبیین وضعیت

جامعه ایران در ۱۰۰ سال اخیر، از نظر وضعیت تغییر اجتماعی، تاریخی و سیاسی یکی از مهمترین دوران های حیات اجتماعی خود را پشت سر گذاشته است. رشد شاخص هایی همچون صنعتی شدن، شهرنشینی، باسوادی، جوانی جمعیت، گسترش وسایل ارتباط جمعی، مهاجرت گسترده به شهرها، ارتباطات داخلی و بین المللی، رشد طبقات متوسط فرهنگی و اقتصادی و غیره منجر به تحول در نگرشها و ارزشهای افراد جامعه شده است.

در برنامه های تهیه شده در گذشته، عدم انسجام در مدیریت اجتماعی، نادیده گرفتن نقش عوامل، عناصر و نهادهای واسط بین دولت و جامعه و همچنین اجتماع محور نبودن اجرای سیاست های اجتماعی از جمله دلایل مهمی بوده است که موجب ضعف در عملکرد و اثربخشی فعالیتهای کشور در حوزه اجتماعی و روند نگران کننده افزایش آسیب های اجتماعی و استهلاک سرمایه اجتماعی در سطوح مختلف گردیده است.

- در گزارش توسعه انسانی سازمان ملل شاخصی تحت عنوان انسجام اجتماعی مورد سنجش قرار گرفته است که برخی از مولفه های آن عبارتند از: احساس امنیت، اعتماد به دولت و رضایت کلی از زندگی. در سال ۱۳۹۲ در شاخص احساس امنیت، ۵۵ درصد از پاسخگویان در ایران گفته اند که احساس امنیت می کنند. نمره شاخص رضایت کلی برای ایران برابر با ۰.۴۸ درصد و شاخص اعتماد به دولت (با استفاده از متغیرهای موردسنجش در محاسبه سرمایه اجتماعی در سطح کلان در پیمایش سال ۱۳۹۳) میزان ۵۱ درصد بوده است.
 - بررسی روندی آسیب های اجتماعی از جمله اعتیاد و طلاق طی سال های ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۳ حاکی از افزایش نسبی مقادیر آن ها دارد. بعنوان مثال نسبت ازدواج به طلاق که بیانگر تعداد ازدواج ثبت شده در برابر هر یک طلاق ثبت شده است در مدت ۷ سال گذشته ۳۸٪ کاهش داشته است. این نشان می دهد که رشد طلاق بسیار بیشتر از رشد ازدواج بوده است.
 - بادر نظر گرفتن تحقیقات ملی در خصوص "سنجش سرمایه اجتماعی کشور" و جمع بندی از یافته های آنها می توان به ویژگی های ذیل در خصوص کیفیت و نوع سرمایه اجتماعی در کشور اشاره نمود:
 - شعاع سرمایه اجتماعی محدود است و دلالت بر نوعی خاص گرایی تا عام گرایی دارد.
 - سرمایه اجتماعی درون گروهی، خویشاوندی و فامیلی در مقابل سرمایه اجتماعی برون گروهی و انجمنی قوی تر است.
 - اعتماد اجتماعی در سطوح خرد، میانی و کلان ضعیف است.
 - مشارکت اجتماعی در حوزه های امور شهری و زندگی روزمره از قوام و دوام لازم برخوردار نیست.
- بررسی شاخص سرمایه اجتماعی در کشور نشانگر این است که میانگین سرمایه اجتماعی در سطوح مختلف در کل کشور در حد کمتر از متوسط می باشد.

ب) اهم چالش ها

از جمله مهمترین موانع و چالش های بخش امور اجتماعی به شرح زیر می باشد:

- ضعف ارتباط اثربخش نهادهای متولی با دست اندرکاران حوزه زنان و خانواده

- فقدان الگوی مناسب مشارکت سیاسی- اجتماعی برای اقشار مختلف جامعه به ویژه زنان

- رواج ازدواج های غیرقانونی اتباع خارجی با زنان ایرانی و تولد فرزندان بدون هویت شناسنامه ای

ج) برنامه راهبردی

برنامه راهبردی (توسعه و ارتقاء سرمایه اجتماعی)

- اهداف کلی و راهبردها

ردیف	هدف کلی بخش	راهبرد دستیابی به هدف کلی
۷	تحکیم بنیان خانواده	<ul style="list-style-type: none"> - ارتقاء نظام مشاوره و آشنایی پیش از ازدواج برای همسان گزینی در بین جوانان در محیط دانشگاه و محیط های اجتماعی برای ازدواج پایدار - آموزش، توانمندسازی و توسعه نظام مشاوره خانواده(با تأکید بر توانایی حل مسأله و کنترل خشم) به منظور تاب آوری در مشکلات و بحران های زندگی - توانمندسازی زنان سرپرست خانوار - بازطراحی الگوهای سنتی تشکیل و اداره خانواده مبتنی بر الگوهای اسلامی ایرانی در جامعه جدید

- اهداف کمی

ردیف	هدف کلی بخش	هدف کمی		سال های برنامه ششم				
		عنوان هدف	واحد	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹
۱	کنترل و کاهش آسیب های اجتماعی	توقف روند صعودی و کاهش میزان طلاق	میزان (در هر ده هزار نفر جمعیت)	۲۱.۹	۱۹	۱۸.۱	۱۷	۱۶.۱
۷	تحکیم بنیان خانواده	آموزش و توانمندسازی زنان سرپرست خانوار	هزارنفر	-	۱۵۰	۲۰۰	۲۵۰	۳۰۰
		پشتیبانی، تقویت و تکمیل مراکز مشاوره خانواده	تعداد	-	۴۰۰	۶۰۰	۸۰۰	۱۰۰۰
		کمک هزینه مسکن زوج های جوان در نقاط بحرانی و حاد	تعداد (هزار زوج)	-	۳۰	۴۰	۵۰	۶۰

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

ردیف	راهبرد	سیاست	اقدام سیاسی
۶	- ترویج الگوهای بومی(اسلامی-ایرانی) در سبک زندگی و گفتمان های اجتماعی	- افزایش آستانه تحمل در زندگی اجتماعی و خانوادگی از طریق ترویج اخلاق اسلامی و گسترش روحیه فداکاری و گذشت	- تهیه الگوهای گفتمان و سبک زندگی ایرانی اسلامی
۷	- ارتقاء نظام مشاوره و آشنایی پیش از ازدواج	- افزایش مراکز خدمات مشاوره رایگان برای ارائه	- بهبود مراکز و اورژانس

ردیف	راهبرد	سیاست	اقدام سیاسی
	<p>برای همسان‌گزینی در بین جوانان در محیط دانشگاه و محیط‌های اجتماعی برای ازدواج پایدار</p> <p>- آموزش، توانمندسازی و توسعه نظام مشاوره خانواده (با تأکید بر توانایی حل مسئله و کنترل خشم) بمنظور تاب‌آوری در مشکلات و بحران‌های زندگی</p> <p>- توانمندسازی زنان سرپرست خانوار</p> <p>- بازطراحی الگوهای سنتی تشکیل و اداره خانواده مبتنی بر الگوهای اسلامی ایرانی در جامعه جدید</p>	<p>مشاوره پیش و بعد از ازدواج</p> <p>- تبیین و ترویج الگوهای موفق اداره خانواده</p> <p>- افزایش کمی و ارتقاء کیفی جمعیت از طریق اعمال سیاست‌های تشویقی و ارتقاء رضایت اجتماعی و امید به آینده (بویژه در بین اقشار متوسط و نخبگان) برای تحقق سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری در زمینه جمعیت</p> <p>- گسترش نظام حمایت اجتماعی بعد از طلاق به منظور کاهش آسیب‌های طلاق‌های ضروری</p> <p>- گسترش حمایت‌های اجتماعی از زنان در معرض آسیب و آسیب‌دیده</p>	<p>حمایت‌های اجتماعی</p> <p>- آموزش و توانمندسازی زنان سرپرست خانوار</p> <p>- تولید و اجراء بسته آموزشی و فرهنگی برای خانواده‌های جوان</p> <p>- تقویت مراکز مشاوره خانواده</p> <p>- کمک به تشکیل آسان خانواده</p>

برنامه راهبردی (توسعه سیاسی)

- اهداف کلی و راهبردها

ردیف	هدف کلی بخش	راهبرد دستیابی به هدف کلی
۵	نهادینه کردن مشارکت سیاسی زنان	- بسترسازی و ایجاد زمینه دستیابی به فرصت های برابر بین زنان و مردان در کلیه ابعاد مشارکت سیاسی

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

ردیف	راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
۵	بسترسازی و ایجاد زمینه دستیابی به فرصت های برابر بین زنان و مردان در کلیه ابعاد مشارکت سیاسی	- گسترش نهادهای مدنی، تشکل های اجتماعی، احزاب و تشکل های سیاسی زنان - تقویت نقش و سهم زنان در نهادهای مدنی، تشکل های اجتماعی، احزاب و تشکلهای سیاسی - ایجاد زمینه مساعد جهت استفاده از توانمندی های زنان در سطوح مختلف عرصه های مدیریتی	- کمک به ایجاد تشکل های اجتماعی، سیاسی و فرهنگی بانوان - شناسایی و جذب بانوان توانمند و به کارگیری آنان در عرصه های مدیریت کشور - اتخاذ تمهیدات لازم جهت توزیع عادلانه فرصت ها و منابع در انتخابات و رای گیری

برنامه راهبردی (توسعه امنیت پایدار)

- راهبردها، سیاست ها و اقدام های اساسی

ردیف	راهبرد	سیاست	اقدام اساسی
۱	گسترش ضابطه مندی حضور قانونی اتباع خارجی در کشور	نظارت و گسترش مؤثر بر حضور اتباع خارجی مجاز	تعیین تکلیف ازدواج زنان ایرانی با اتباع خارجی